

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľký Horeš na roky 2021-2030

Názov:	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľký Horeš na roky 2021-2030
Územné vymedzenie:	Obec Veľký Horeš
Územný plán obce schválený:	Áno
Dátum schválenia PHSR:	08.06.2021, uznesením číslo - 08062021.
Dátum platnosti:	Od 28.06.2021 do 31.12.2030
Verzia ¹ :	1.0
Publikovaný verejne dňa:	29.06.2021
Vypracoval:	RNDr. Radomír Babiak, PhD., www.dokumentypreobce.sk

¹ Prvé prijaté znenie sa označuje číslom 1.0. V prípade zásadnej zmeny sa ďalšie aktualizované verzie označujú 2.0, 3.0 atď. V prípade malých zmien sa označuje 1.1.

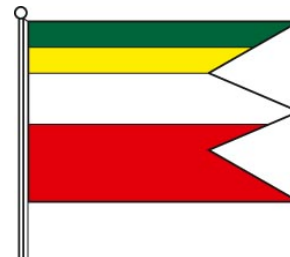

Erb a vlajka obce

Erb obce

vlajka obce

Blazón erbu:

V červenom štíte na zelenej rovnnej pažiti strieborný lev ozbrojený zlatou šablou.

Základné údaje

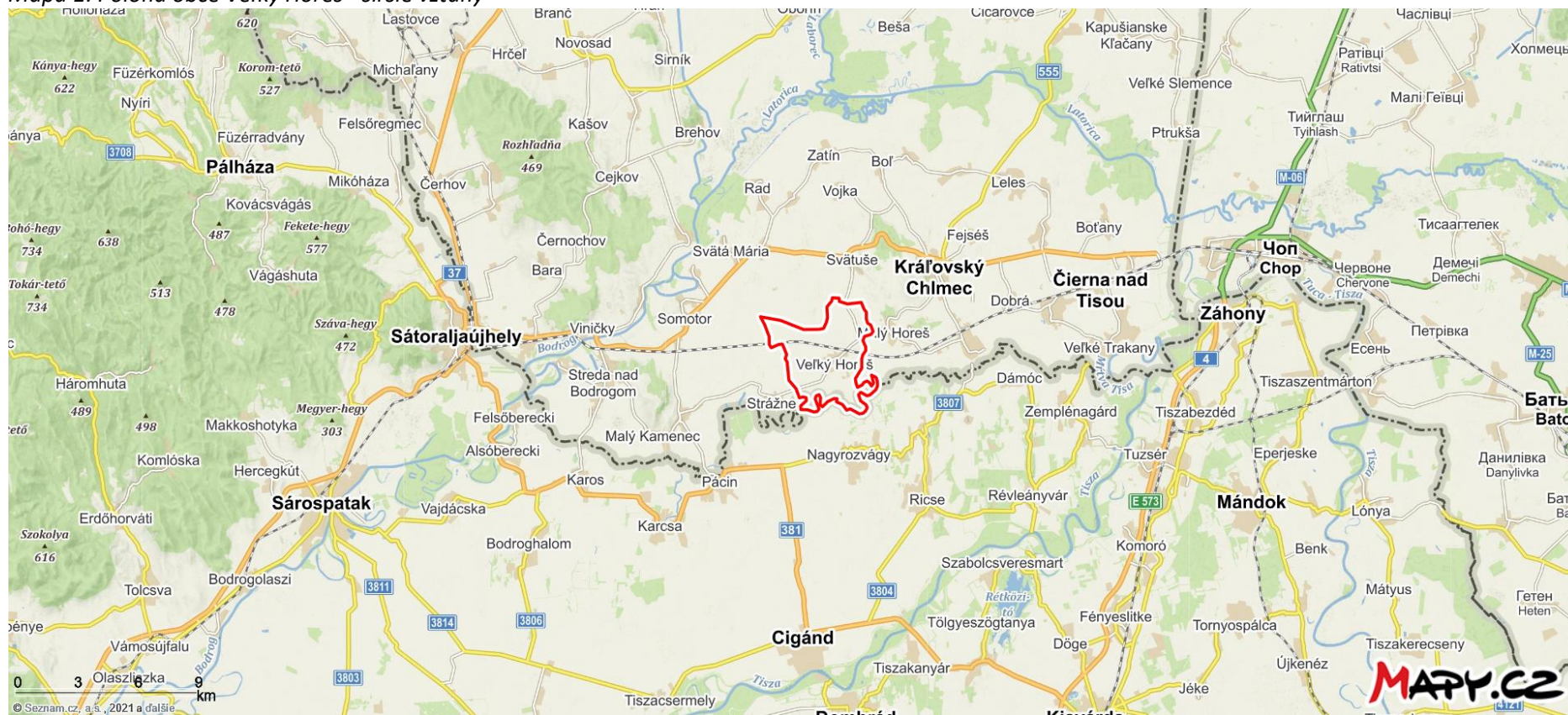
Samosprávny kraj:		Košický
Okres:		Trebišov
Historický región:		Dolný Zemplín
Poloha obecného úradu:		48.386443°, 21.914573°
Nadm. výška pri obec. úrade:		98 m.n.m.
Rozloha katastra:		1 824 ha k 31.12.2020
Počet obyvateľov:		1 042 k 31.12.2020
Hustota obyvateľstva:		57 obyv./km ²
PSČ:		076 52
Evidenčné číslo vozidiel:		TV

Oficiálne kontakty

Adresa:		Obec Veľký Horeš
		Družstevná 333/2
		076 52 Veľký Horeš
Web:		www.velkyhores.sk
Email:		velkyhores@gmail.com
Telefón:		056 / 6397 209
IČO:		00 332 089

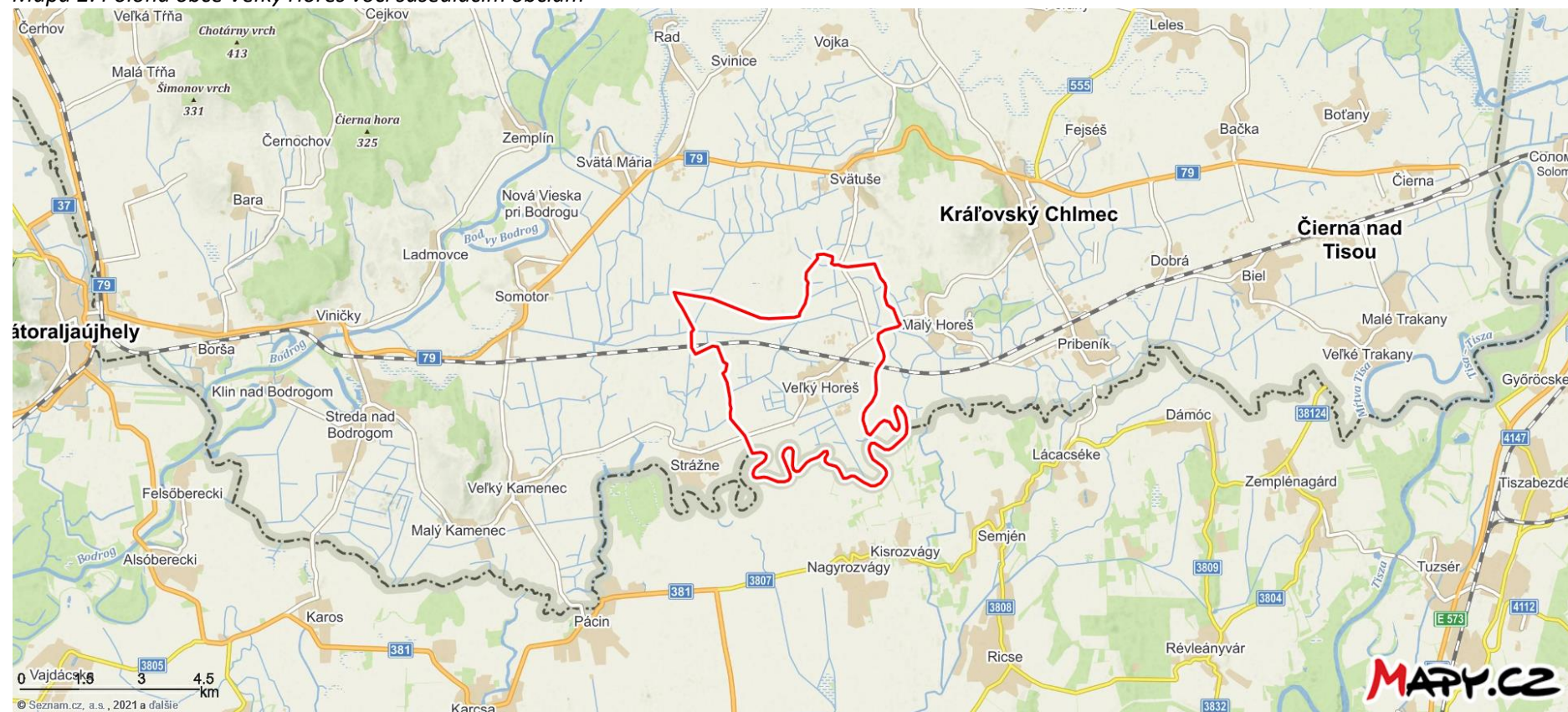
Mapa 1: Poloha obce Veľký Horeš - širšie vzťahy

Zdroj: mapy.cz

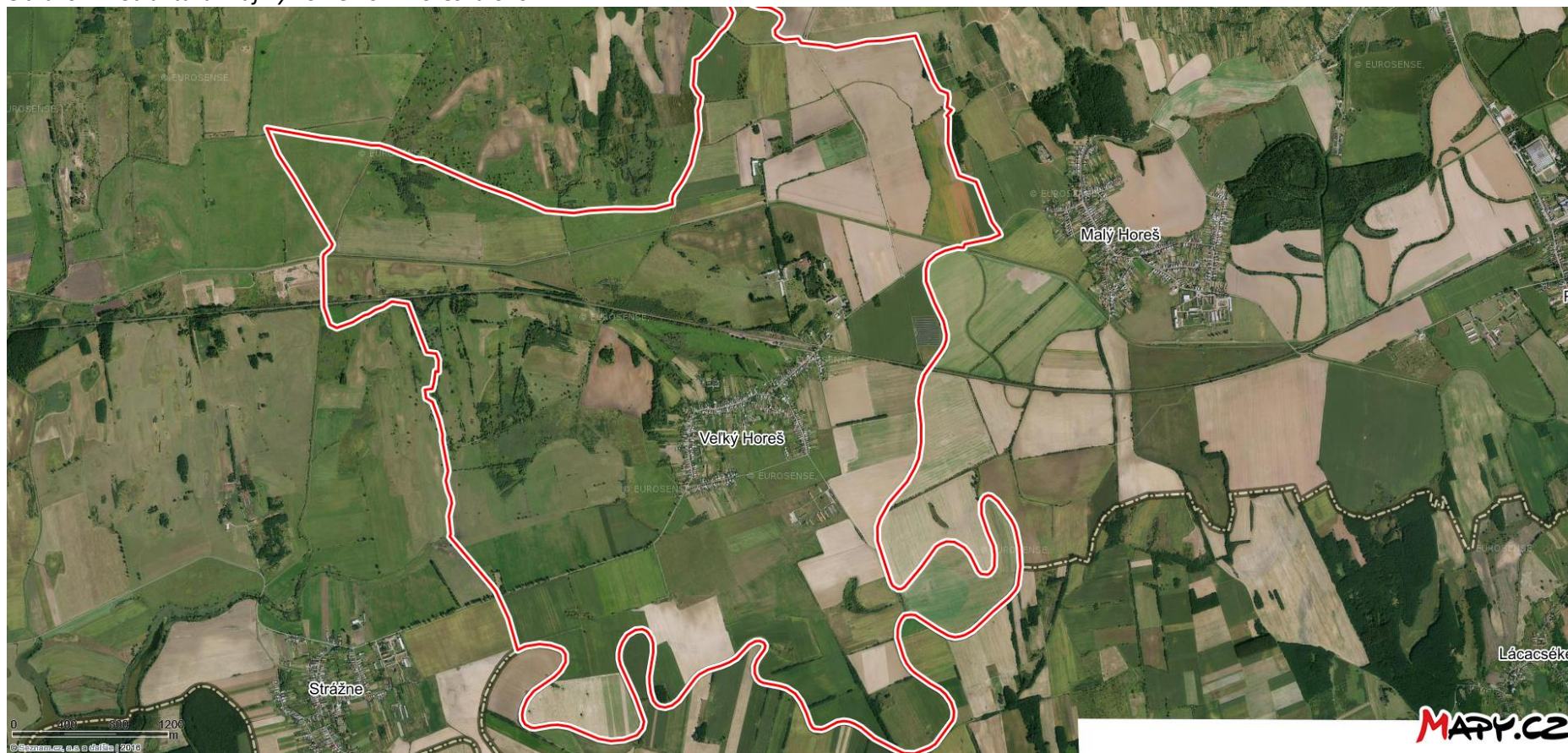
Mapa 2: Poloha obce Veľký Horeš voči susediacim obciam

Zdroj: mapy.cz

Obrázok 1: Štruktúra krajiny vo Veľkom Horeši a okolí

Zdroj: mapy.cz

OBSAH

ÚVOD	8
ZÁMER SPRACOVANIA PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE VEĽKÝ HOREŠ NA ROKY 2021-2030	9
ANALYTICKÁ ČASŤ	12
ZOZNAM ANALYZOVANÝCH VÝCHODISKOVÝCH KONCEPČNÝCH DOKUMENTOV A DÁT	13
A.I ANALÝZA VNÚTORNEHO PROSTREDIA	14
Stručná história obce	14
Poloha katastrálneho územia a prírodné pomery	15
Kvalita životného prostredia	15
Ochrana prírody a krajiny.....	15
Odpadové hospodárstvo.....	16
Ochrana pred povodňami	16
Obyvateľstvo	16
Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva	16
Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia a veku	20
Národnostná a konfesijná štruktúra	21
Vzdelanostná štruktúra	21
Zamestnanosť	22
Nezamestnanosť	24
Domový a bytový fond	27
Dopravná infraštruktúra	27
Technická infraštruktúra	28
Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra, služby	28
Školstvo, kultúrno-spoločenský život a šport	30
Administratívno-správne služby	31
Bezpečnosť v obci	31
Hospodárske pomery	32
Polohová atraktivita územia	32
Poľnohospodárstvo a priemysel	32
Cestovný ruch	33
Finančné hospodárenie.....	34
Prehľad majetku a zdrojov	34
Príjmy a výdavky obce.....	35
Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR a prehľad poskytnutej štátnej pomoci v minulosti.....	35
Ex-ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií	40
A.II ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA.....	42
Členstvo obce v organizáciách	43
Štrukturálne fondy v programovom období 2014-2020 a v období 2021-2027	43
STEEP analýza.....	45

A.III ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA	46
SWOT analýza.....	46
Kľúčové faktory a disparity územia	47
B-STRATEGICKÁ ČASŤ	48
STRATEGICKÁ VÍZIA A STRATEGICKÝ CIEĽ OBCE	50
STRATÉGIA ROZVOJA	50
C-PROGRAMOVÁ ČASŤ.....	54
OPATRENIA, PROJEKTY A AKTIVITY PODĽA PRIORITNÝCH OBLASTÍ	55
SÚBOR UKAZOVATEĽOV, VÝSLEDKOV A DOPADOV	61
D-REALIZAČNÁ ČASŤ.....	70
AKČNÝ PLÁN OBCE	71
ADMINISTRATÍVNE, ORGANIZAČNÉ A INŠTITUCIONÁLNE ZABEZPEČENIE PHSR.....	74
STRUČNÝ POPIS KOMUNIKAČNEJ STRATÉGIE.....	74
SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA.....	75
E-FINANČNÁ ČASŤ	76
INDIKATÍVNY FINANČNÝ PLÁN.....	77
MODEL VIACZDROJOVÉHO FINANCOVANIA A FINANČNÝ RÁMEC.....	78
SYSTÉM HODNOTENIA A ZARAĐOVANIA PROJEKTOV DO FINANCOVANIA.....	85
ZÁVER	86
PRÍLOHY	87
ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV POUŽITÝCH V PHSR	88
ZOZNAM SKRATIEK POUŽITÝCH V PHSR	89
AKČNÝ PLÁN NA DANÝ ROZPOČTOVÝ ROK S VÝHLADOM NA 2 ROKY	90
ZOZNAM MÁP, TABULIEK, GRAFOV, OBRÁZKOV A FORMULÁROV	95

Úvod

Obecná samospráva v zmysle zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja tvorí integrálnu súčasť regionálnej politiky a regionálneho rozvoja. Integrálnou súčasťou regionálnej politiky sa stala najmä v súvislosti s rozsiahlou decentralizáciou verejnej správy, ktorá sa na Slovensku uskutočnila po prelome milénia a ktorou na obecné samosprávy prešlo obrovské množstvo kompetencií, zodpovednosti a taktiež financií, predstavujúcich významnú časť verejných financií. Samosprávy tak v oblasti vytvárania podmienok pre hospodársky a sociálny rozvoj územia majú svoje nezastupiteľné postavenie. Či už v rámci svojich originálnych kompetencií alebo preneseného výkonu štátnej správy, obce zabezpečujú výkony a služby vo verejnom záujme. Z tohto dôvodu je potrebné venovať veľkú pozornosť a úsilie koncipovaniu rozvojových stratégií samospráv.

Dokument „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľký Horeš na roky 2021-2030“ (ďalej len „PHSR“) je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskej a sociálnej situácie stanovuje strategické ciele a priority v záujme budúceho rozvoja obce. Je prostriedkom na naplnenie vízie ďalšieho smerovania obce. Týmto programom sa uskutočňuje podpora rozvoja na lokálnej úrovni s dôrazom na hospodársku, sociálnu a environmentálnu oblasť. Ide o program cielených opatrení, navrhnutý pre stimulovanie rozvoja obce v strednodobom horizonte.

Cieľom tohto dokumentu je navrhnúť funkčne trvalo udržateľnú rozvojovú stratégiu, zameranú na realizáciu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce so zreteľom na potreby jej obyvateľov. Tento dokument formuluje tak strategické ciele, ako aj konkrétne opatrenia a aktivity, realizáciou ktorých budú tieto ciele naplnené. PHSR nie je uzavretý dokument bez možnosti zmien. Práve naopak, je dokumentom živým, otvoreným, ktorý môže byť v prípade potreby kedykoľvek aktualizovaný, dopĺňaný a upravovaný. Jeho význam a využitie spočíva predovšetkým v tom, že je spracovaný na základe prieskumu názorov a potrieb volených orgánov obce, jej obyvateľov, záujmových skupín, ako aj za spoluúčasti miestnych aktérov a odborníkov.

Ambíciou dokumentu je podať odpovede na tri základné a najdôležitejšie otázky:

1. Akí sme a kde sa nachádzame?
2. Kam sa chceme dostať?
3. Ako sa tam dostaneme?

Cieľom analytickej časti je identifikácia rozvojových faktorov a disparít obce (akí sme a kde sa nachádzame). Následne je v strategickej časti sformulovaná vízia, ktorá dáva odpoveď na druhú otázku (kam sa chceme dostať). Spôsob ako sa tam dostať je stanovený v stratégii rozvoja, ktorej úspešné naplnenie bude závislé od úspešnosti realizácie opatrení a aktivít, definovaných v programovej časti dokumentu.

Pri vypracovaní tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa zohľadnili priority Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR, ako aj jej vízia regionálneho rozvoja na Slovensku: Slovensko sa má stať krajinou s vysokou kvalitou života všetkých jeho obyvateľov. V záujme naplnenia dlhodobej vízie regionálneho rozvoja SR zameranej na rozvoj obcí, miest a regiónov, na zvyšovanie ich výkonnostného potenciálu a konkurencieschopnosti Národná stratégia regionálneho rozvoja SR stanovuje strategický cieľ: Integrovaným a výsledkovo orientovaným prístupom k regionálnemu rozvoju a na základe využitia vnútorného potenciálu regiónov zvýšiť do roku 2030 ich adaptabilitu, konkurencieschopnosť a výkonnosť pri súčasnom zvyšovaní kvality života obyvateľov a pri rešpektovaní princípov udržateľného rozvoja.

Zámer spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľký Horeš na roky 2021-2030

Formulár 1 (Ú1): Zámer spracovania PHSR

Zámer spracovania PHSR	
Názov dokumentu	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľký Horeš na roky 2021-2030
Forma spracovania	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľký Horeš na roky 2021-2030 (ďalej len „PHSR 2021-2030“) bude spracovaný podľa aktuálneho znenia zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov. Spracovanie dokumentu bude rešpektovať princíp partnerstva. Vykonané bude participatívnym spôsobom so zapojením zamestnancov obecného úradu, poslancov OcZ, širokej verejnosti a externých odborníkov. PHSR bude vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými tak v Národnej stratégii regionálneho rozvoja, ako aj v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja.
Riadenie procesu spracovania	Za riadenie procesu spracovania zodpovedá riadiaci tím zložený zo zástupcov obce a zhotoviteľa. Členmi riadiaceho tímu sú: Za obec: <u>Koordinátor riadiaceho tímu</u> PaedDr. Zoltán Pál – starosta obce Za zhotoviteľa: <u>Člen riadiaceho tímu</u> RNDr. Radomír Babiak, PhD. – externý odborník Riadiaci tím zodpovedá za: - celkovú koordináciu spracovania PHSR 2021-2030, - zostavenie Zámeru spracovania PHSR, - spracovanie analýzy vnútorného a vonkajšieho prostredia, - spracovanie východísk pre strategickú časť, - vypracovanie strategickej vízie, - vypracovanie sumárneho návrhu aktivít a projektov ako východisko pre Akčný plán, - stanovenie termínov realizácie aktivít, projektov (roky) a odhad ich financovania (výška a zdroje financovania), - spracovanie akčného plánu na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky, - vytvorenie systému monitorovania, hodnotenia a aktualizácie PHSR, - spracovanie finančnej časti vo forme Finančného rámca pre realizáciu PHSR, - finalizáciu dokumentu a jeho predloženie zastupiteľstvu na schválenie.
Obdobie spracovania	Jún - júl 2021
Financovanie spracovania	Z rozpočtu obce.

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Formulár 2 (Ú2): Harmonogram spracovania PHSR

Harmonogram spracovania PHSR (2021)												
Mesiac	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Úvod						X						
Analytická časť						X						
Strategická časť						X						
Programová časť						X						
Realizačná časť						X	X					
Finančná časť							X					
Záver							X					

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Formulár 3 (Ú8): Štruktúra dokumentu

Úvod

táto časť zahŕňa:

- stručný popis kontextu vzniku a chronológie prípravy PHSR,
- stručné zhrnutie východiskových koncepčných dokumentov, týkajúcich sa vymedzeného územia,
- zámer spracovania PHSR.

Analytická časť

táto časť zahŕňa:

- kompletnú analýzu vnútorného prostredia na základe overeného súboru kvantitatívnych a kvalitatívnych dát podľa jednotlivých oblastí vrátane finančnej a hospodárskej situácie,
- ex-post hodnotenie (realizácia existujúceho PHSR vrátane vyhodnotenia rozpracovaných investičných a neinvestičných projektov k 31.12. príslušného roku),
- analýzu silných a slabých stránok územia,
- identifikáciu hlavných vonkajších faktorov rozvoja územia (výber hlavných faktorov),
- analýzu príležitostí a ohrození pre rast a rozvoj územia (posúdenie hlavných faktorov z hľadiska príležitostí a ohrození),
- analýzu väzieb územia,
- SWOT analýzu (súhrnná tabuľka),
- analýzu možných rizík a hrozieb, identifikáciu kritických oblastí rozvoja,
- identifikáciu východísk a možných riešení.

Strategická časť

táto časť zahŕňa:

- víziu územia,
- formuláciu a návrh stratégie,
- výber a popis strategických cieľov v jednotlivých politikách – oblastiach rozvoja (hospodárska, sociálna, environmentálna).

Programová časť

táto časť zahŕňa:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov výsledkov a dosahov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Realizačná časť

táto časť zahŕňa:

- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie PHSR, spôsob komunikácie, kooperácie a koordinácie,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- systém monitorovania a hodnotenia,
- akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky – vecný a časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a projektov.

Finančná časť

táto časť zahŕňa:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území v prepojení na programový rozpočet obce,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektov.

Záver

táto časť zahŕňa:

- informáciu o schválení a zverejnení PHSR.

Prílohy

táto časť zahŕňa:

- Príloha č. 1 – Zoznam členov riadiaceho tímu, pracovných skupín a partnerov zapojených do spracovania PHSR,
- Príloha č. 2 – Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR (východiskové strategické a koncepcné dokumenty, súvisiaca legislatíva),
- Príloha č. 3 – Zoznam skratiek použitých v PHSR,
- Príloha č. 4 – Akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky.

Analytická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Analytická časť PHSR obsahuje komplexné zhodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce s väzbami na širšie územie – analýzu aktuálneho stavu, v akom sa obec nachádza. Definuje vnútorný potenciál územia a limitujúce faktory rozvoja obce.

Zoznam analyzovaných východiskových koncepčných dokumentov a dát

Pri spracovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľký Horeš na roky 2021-2030 boli analyzované a zohľadnené už existujúce programovacie a plánovacie dokumenty:

Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov

Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov			
Názov dokumentu	Platnosť dokumentu	Úroveň dokumentu	Zdroj
Územný plán obce Veľký Horeš	priebežne	lokálna	Obecný úrad Veľký Horeš
Povodňová dokumentácia obce	priebežne	lokálna	Obecný úrad Veľký Horeš
PHSR Košického samosprávneho kraja 2016-2022	2016-2022	regionálna	http://web.vucke.sk
Vstupná správa k vypracovaniu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2022-2030	2022-2030	regionálna	http://web.vucke.sk
Územný plán veľkého územného celku Košického kraja	priebežne	regionálna	http://web.vucke.sk
Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030	do 2030	národná	www.mirri.gov.sk
Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	od 2001	národná	www.mindop.sk
Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030	do 2030	národná	www.minv.sk
Partnerská dohoda 2014-2020	2014-2020	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Operačné programy 2014-2020	2014-2020	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Agenda 2030	do 2030	nadnárodná	www.mirri.gov.sk

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Okrem rôznych koncepčných dokumentov bolo pri spracovaní dokumentu použité aj veľké množstvo dát rôzneho charakteru. Ich prehľad zobrazuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát

Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát		
Oblasť dát/téma	Zdroj údajov	Webová stránka
Obyvateľstvo	Obec Veľký Horeš Štatistický úrad SR Databáza regionálnej štatistiky Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011	www.velkyhores.sk www.statistics.sk datacube.statistics.sk www.upsvar.sk datacube.statistics.sk/SODB/
Bývanie	Obec Veľký Horeš Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011	www.velkyhores.sk datacube.statistics.sk/SODB/
Hospodárstvo	Obec Veľký Horeš Štatistický úrad SR Databáza regionálnej štatistiky Obchodný register Živnostenský register	www.velkyhores.sk www.statistics.sk datacube.statistics.sk www.orsr.sk www.zrsr.sk
Školstvo a vzdelávanie	Obec Veľký Horeš Centrum vedecko-technických informácií	www.velkyhores.sk www.cvtisr.sk
Zdravotníctvo	Obec Veľký Horeš	www.velkyhores.sk
Sociálna sféra	Obec Veľký Horeš Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny	www.velkyhores.sk www.upsvar.sk

Zdroj: vlastné spracovanie

A.I Analýza vnútorného prostredia

Stručná história obce

Počiatky existencie obce Veľký Horeš sú viazané so susednou obcou Malý Horeš – už aj vzhľadom na rovnaký názov Horeš - Gures, Gyure, Gerus, maď. Géres, ktorý je písomne doložený už v roku 1214 v zakladajúcej listine Leleského prepošstva. Územie však bolo osídlené už aj predtým, nakoľko sa tu našlo sídlisko s kanevalovou keramikou – osídlenie v eneolite, osídlenie otomanskej kultúry zo staršej doby bronzovej, z doby halštatskej a pod.

Veľký Horeš sa priamo spomína v r. 1438, pod názvom Naghgerez. To znamená, že najneskôr v tomto časovom horizonte vznikla potreba rozlíšiť obce Malý a Veľký Horeš. Samozrejme, obec musela existovať už skôr. V r. 1438 patrila magistrom Petrovi a Jakubovi, ktorí majetok získali ako donáciu od kráľa Žigmunda. V ďalšom priebehu histórie sa vlastníci striedali. Medzi vlastníckmi sa vystriedali napr. rodiny: Csebi, Czekey, Eödönffy, Dobó, Czobor, Barkóczy, Perényi atď. V 15. st. Veľký Horeš vlastnili šľachtici z Cejkova, Šóšovci a šľachtici z Brehova. V 16. a 17. storočí bola obec majetkovou súčasťou hradného panstva Sárospatak, ale držali ju aj Šóšovci, Mačaiovci, Coborovci. V 18. st. tu vlastnili majetky Szennyeyovci a v 20. st. biskupstvo v Košiciach.

Dedinu do písomností v 13. a 14. storočí zväčša zapisovali ako Gerus, od konca 14. st. Geres, od 15. st. pravidelne Nagh Geres. V dokumentoch sa obec uvádza pod názvami Nagy Géres, Nagygyéres, Veľký Gýreš (1927) alebo Veľký Horeš (1948). Obyvatelia obce sa odjakživa zaoberali poľnohospodárstvom a vinohradníctvom, čo v podstate určuje charakter obce až do dnešnej doby (Gönczy, Pál, Pál, 2014).

Poloha katastrálneho územia a prírodné pomery

Obec Veľký Horeš leží v Košickom kraji, v okrese Trebišov. Jej katastrálne územie leží priamo na hraniciach s Maďarskom a susedí s obcami Strážne, Svätuše a Malý Horeš. K 31.12.2020 zaberalo katastrálne územie obce Veľký Horeš plochu 1 824 ha.

Územie obce patrí do geologického celku Východoslovenskej nížiny, na vývoji ktorej sa podieľali neogénne a kvartérne sedimenty. Územie má rovinatý charakter. Na jeho geologickej stavbe sa podieľal neogén, v ktorom sedimentovali rôzne íly, slie, piesky a štrky. Tieto sedimenty sú prekryté kvartérnymi sedimentmi, ktoré sa tvorili v holocéne mohutnými aluviálnymi náplavami vodných tokov. Geologická rôznorodosť riešeného územia sa odráža v horizontálnej i vertikálnej heterogenite pôdneho profilu. V riešenom území sa nevyskytujú žiadne geodynamické javy. Z hľadiska seizmicity územia je územie zaradené do 5 stupňa regionálnej seizmickej intenzity stupnice MSK (PHSR obce 2015-2020).

Geomorfologicky charakterizuje územie Latorickej roviny nepatrne zvlnený reliéf, s regulovaným korytom rieky Latorica a jej prítokov, sieťou mŕtvych ramien a močiarov s lužnými lesmi. Územie má ráz typickej poriečnej zóny s nepatrnými deniveláciami terénu, so sieťou živých a mŕtvych ramien a umelých odvodňovacích kanálov. V dnešnom reliéfe možno rozlíšiť agradačné valy 1 až 2,5 m vysoké, zaberajúce šírku 2 až 5 km, ktoré sú od seba oddelené medzivalovými depresiami. Medzibodrocké pláňavy, s typickou eolitickou formou reliéfu modelovanou vetrom, zaberajú prevažnú časť katastra a tiahnu sa od Latorickej roviny po hranice s Maďarskom. Geomorfologický vývoj územia v dôsledku neotektonických procesov nie je ani v súčasnosti ukončený. Karpatské toky ukladajú značné kvantá transportovaného materiálu do stále klesajúcej nížiny, čo spôsobuje akumuláciu štruktúru územia (PHSR obce 2015-2020).

Hydrologicky patrí kataster obce do úmoria Čierneho mora a povodia Bodrogu. Sústavu vodných tokov v území tvoria predovšetkým umelo vybudované zavlažovacie kanály (Hornoberecký, Južný Horešský, Južný Plešiansky, Kováčovský, Severný Horešský, Severný Plešiansky a Somotorský kanál). Tie sú dopĺňané sústavou drobných bezmenných vodných tokov. Rieky a potoky na území obce majú dažďovo-snehový režim odtoku s najvyššou vodnosťou vo februári až apríli (s najvyššími prietokmi v marci) a najnižšou vodnosťou v septembri. Kataster obce leží v hydrogeologickom rajóne QN 104 (Kvartér juhovýchodnej časti Východoslovenskej nížiny). Celé územie obce patrí do teplej klimatickej oblasti, okrsku T3 (teplý, suchý, s chladnou zimou). Územie obce je málo bohaté na vlahu – priemerný ročný úhrn zrážok sa pohybuje na úrovni cca 600 mm. V januári dosahuje úhrn zrážok okolo 40 mm, v júli cca 80 mm.

Z pôdnych typov sa v katastri obce nachádzajú najmä fluvizeme a čiernice, tie sú dopĺňané kambizemami. Z hľadiska fyto geografického členenia patrí kataster obce do dubovej fyto geograficko-vegetačnej zóny, okresu Medzibodrocké pláňavy. Zoogeografické členenie terestrického biocyklu zaraďuje územie obce do provincie stepí, panónskeho úseku.

Kvalita životného prostredia

Ochrana prírody a krajiny

Z aspektu územnej ochrany prírody leží väčšina katastra obce Veľký Horeš v území s I. stupňom ochrany prírody a krajiny (ktorým je podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny územie celej Slovenskej republiky). Do severozápadnej časti katastra obce zasahuje veľkoplošné chránené územie – Chránená krajinná oblasť Latorica (CHKO Latorica), na ktorom už platí 2. stupeň ochrany prírody. Na území CHKO Latorica sa nachádzajú ďalšie maloplošné prvky ochrany prírody s vyšším ako 2. stupňom ochrany (najčastejšie s piatym – napr. NPR Kašvár, NPR Tajba a pod.). Do katastra obce Veľký Horeš zasahuje aj Chránené vtáčie územie Medzibodrožie.

Odpadové hospodárstvo

Systém zberu komunálnych odpadov je v obci nastavený podľa reálnych potrieb obyvateľov a zabezpečuje sa v súlade s ustanoveniami zákona NR SR č. 79/2015 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov. Na zber komunálneho odpadu má obec uzavreté zmluvy s rôznymi zberovými spoločnosťami.

Na zber zmesového komunálneho odpadu sa používajú KUKA nádoby alebo veľkoobjemové kontajnery (VOK). V obci je zavedený kalendárový systém zberu zmesového odpadu – všetky nádoby na zmesový odpad sa vyvážajú v pravidelných intervaloch (spravidla 2x mesačne). Na triedený zber papiera, plastov, kovov, skla a kompozitných obalov sa používajú plastové vrecia. Objemný odpad, elektroodpad a odpad s obsahom škodlivých látok sa vyváža 2x ročne (na jar a na jeseň). Na zhodnocovanie biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu zabezpečila samospráva obce do každého rodinného domu domáci kompostovací zásobník. V záujme kvalitnejšieho a efektívnejšieho nakladania s odpadmi v obci by bolo vhodné vybudovať malú kompostáreň (tzv. obecné kompostovisko).

Ochrana pred povodňami

Z hľadiska manažmentu povodí sa v katastri obce Veľký Horeš nenachádzajú žiadne problémové lokality s potenciálom záplav (v zmysle povodní prejavujúcich sa na tečúcich vodných tokoch). Problémové situácie však vytvára najmä spodná voda, ktorá je pri výdatných a dlhotrvajúcich zrážkach veľmi vysoko a ktorá spôsobuje zatopenie pivníc, ako aj polí.

Obyvateľstvo

Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka zobrazuje základné parametre stavu a pohybu obyvateľstva obce Veľký Horeš za posledných 10 rokov. Počet obyvateľov sa v tomto období zvýšil o 5 (z 1037 v roku 2011 na 1 042 v roku 2020).

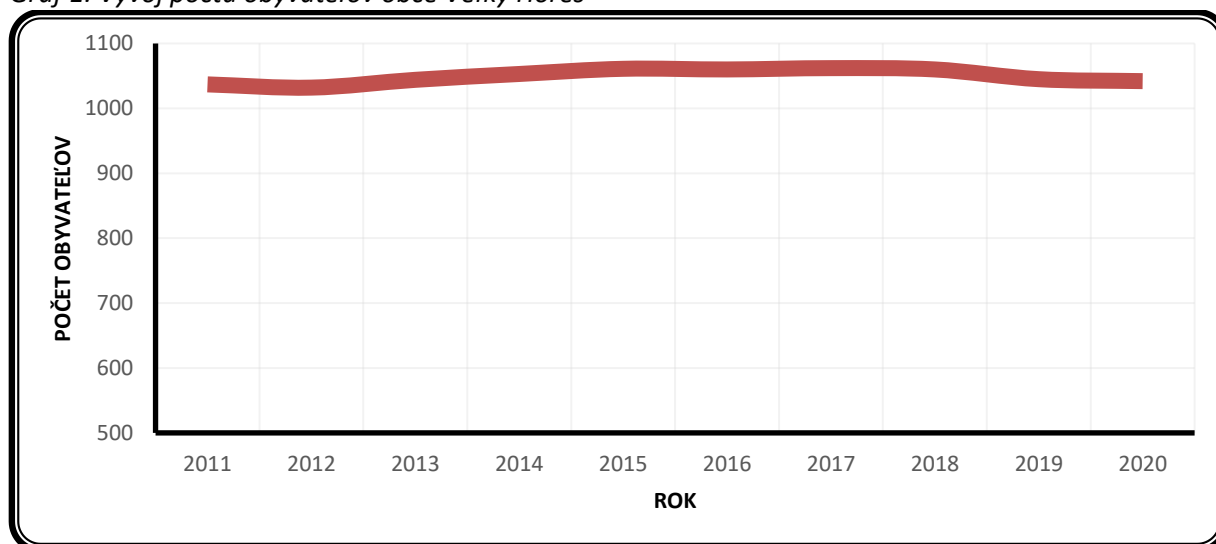
Tabuľka 3: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet obyvateľov (k 31.12.)	1037	1032	1044	1053	1061	1060	1062	1060	1045	1042
Živonarodení	10	7	9	6	8	9	8	10	6	9
Zomrelí	10	16	9	9	8	10	13	14	16	10
Bilancia prirodzeného pohybu	0	-9	0	-3	0	-1	-5	-4	-10	-1
Pristáhovaní	26	21	23	28	18	17	21	29	18	20
Vystáhovaní	24	17	11	16	10	17	14	27	23	22
Migračné saldo	2	4	12	12	8	0	7	2	-5	-2
Bilancia celkového pohybu	2	-5	12	9	8	-1	2	-2	-15	-3
Hr.m. živorodenosti (‰)	9,6	6,8	8,6	5,7	7,5	8,5	7,5	9,4	5,7	8,6
Hr.m. úmrtnosti (‰)	9,6	15,5	8,6	8,5	7,5	9,4	12,2	13,2	15,3	9,6
Hr.m. prirodzeného prírastku (‰)	0,0	-8,7	0,0	-2,8	0,0	-0,9	-4,7	-3,8	-9,6	-1,0
Hr.m. imigrácie (‰)	25,1	20,3	22,0	26,6	17,0	16,0	19,8	27,4	17,2	19,2
Hr.m. emigrácie (‰)	23,1	16,5	10,5	15,2	9,4	16,0	13,2	25,5	22,0	21,1
Hr.m. migračného salda (‰)	1,9	3,9	11,5	11,4	7,5	0,0	6,6	1,9	-4,8	-1,9
Hr.m. celkového prírastku (‰)	1,9	-4,8	11,5	8,5	7,5	-0,9	1,9	-1,9	-14,4	-2,9

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné prepočty

Počet obyvateľov obce stagnuje. V podstate možno konštatovať, že v ostatných 10 rokoch len osciluje cca okolo úrovne 1 050.

Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Veľký Horeš

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Úroveň natality za posledných 10 rokov mala pomerne vyrovnaný priebeh, keď sa pohybovala v rozmedzí cca 6 – 10 ‰. Počet narodených detí sa v obci medziročne pohyboval v rozmedzí 6 – 10. Priemerná hodnota ukazovateľa hrubej miery živorodenosti za celé hodnotené obdobie, teda za

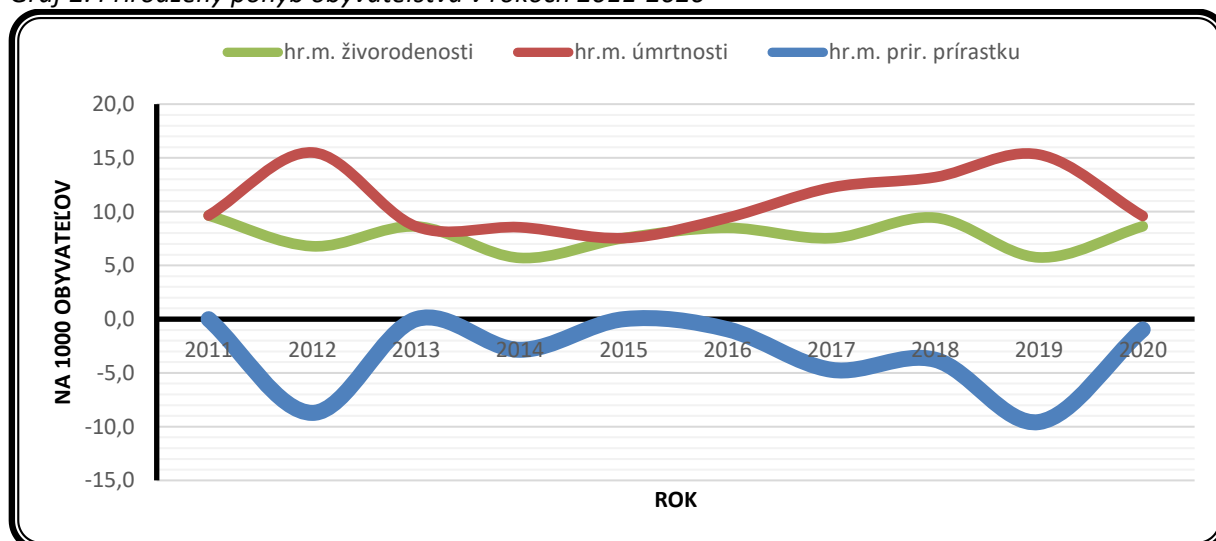

posledných 10 rokov, bola vo Veľkom Horeši len 7,8 ‰. Obec teda v tomto ukazovateli dosahuje nepriaznivé hodnoty. Pre porovnanie, v okrese Trebišov sa hr. m. živorodenosti pohybuje na úrovni cca 11,0 ‰, v Košickom kraji rovnako 11,0 ‰ a v Slovenskej republike na úrovni cca 10,5 ‰.

Medziročný vývoj počtu zomrelých mal, na rozdiel od počtu živonarodených, menej vyrovnaný priebeh. Najmenej zomrelých za posledných 10 rokov bolo v roku 2015 (8 osôb), najviac v rokoch 2012 a 2019 (zhodne po 16 osôb). Úroveň mortality sa teda pohybovala v rozmedzí od 7,5 po 15,5 ‰, pričom priemer za posledných 10 hodnotených rokov bol vo Veľkom Horeši 11,0 ‰. V obci teda môžeme pozorovať približne rovnakú mieru úmrtnosti akú má Slovenská republika (cca 11,0 ‰), Košický kraj (10,5 ‰) i okres Trebišov (cca 11,5 ‰).

Takéto hodnoty hrubej miery živorodenosti a hrubej miery úmrtnosti sa odzrkadľujú v bilancii prirodzeného pohybu obyvateľstva Veľkého Horeša. Obec bola počas väčšiny hodnoteného obdobia populačne stratová (až 7x) a až 3x bola bilancia vyrovnaná. Pozitívnu bilanciu prirodzeného pohybu nezaznamenala za uvedené obdobie ani raz. Hrubá miera prirodzeného prírastku sa v posledných 10 rokoch pohybovala v rozmedzí od -9,6 ‰ po 0,0 ‰. Z dôvodu takejto kombinácie natality s mortalitou bola reprodukcia obyvateľstva za posledných 10 rokov neefektívna. Celkovo možno konštatovať, že prirodzenými populačnými procesmi dochádzalo v obci k úbytku obyvateľov.

Graf 2: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2011-2020

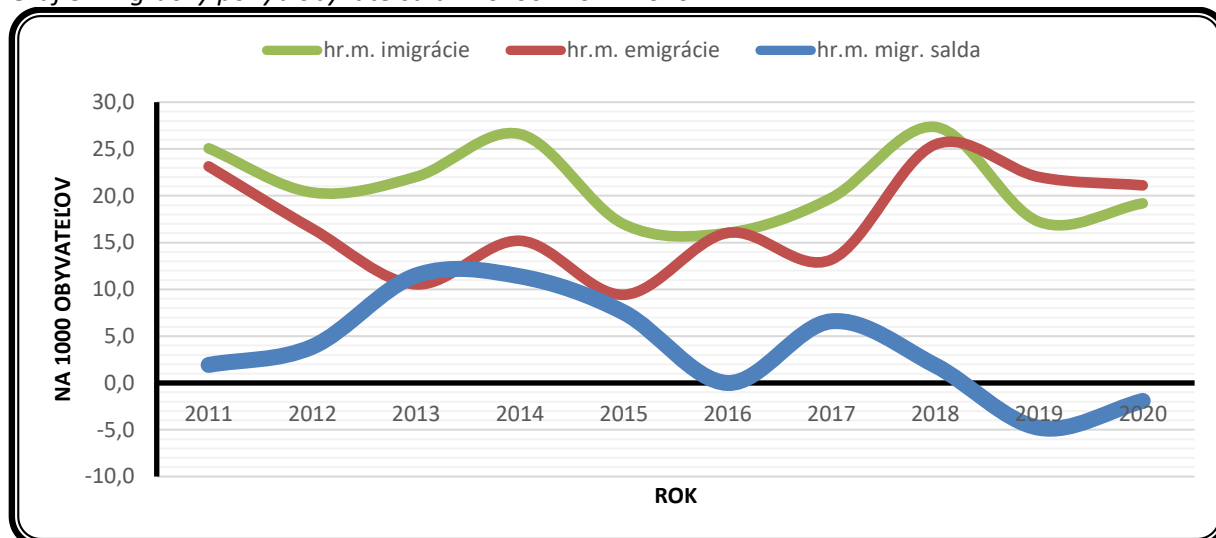
Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Zatiaľ čo vývoj prirodzeného pohybu je v obci negatívny, vývoj z hľadiska migračného pohybu už takým nie je. Hrubá miera imigrácie sa v obci za posledných 10 rokov pohybovala v priemere na úrovni 21,1 ‰ (priemerne sa ročne prisťahovalo 22,1 osoby). Hrubá miera emigrácie v hodnotenom období dosahovala mierne nižšie hodnoty, pričom jej priemerná úroveň bola 17,3 ‰ (v priemere 18,1 vystáňovaných osôb ročne).

Výsledkom hore uvedených procesov bol priaznivý vývoj migračného salda, ktoré sa pohybovalo v rozmedzí od -5 osôb v roku 2019 po +12 osôb v rokoch 2013 a 2014. Kladné migračné saldo obec zaznamenala 7x, v roku 2016 bolo migračné saldo nulové a 2x bolo migračné saldo záporné. Väčšinu hodnoteného obdobia teda obec vykazuje pozitívnu bilanciu migračného salda. Možno teda konštatovať, že trend vývoja za posledných 10 rokov je priaznivý.

Graf 3: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2011-2020

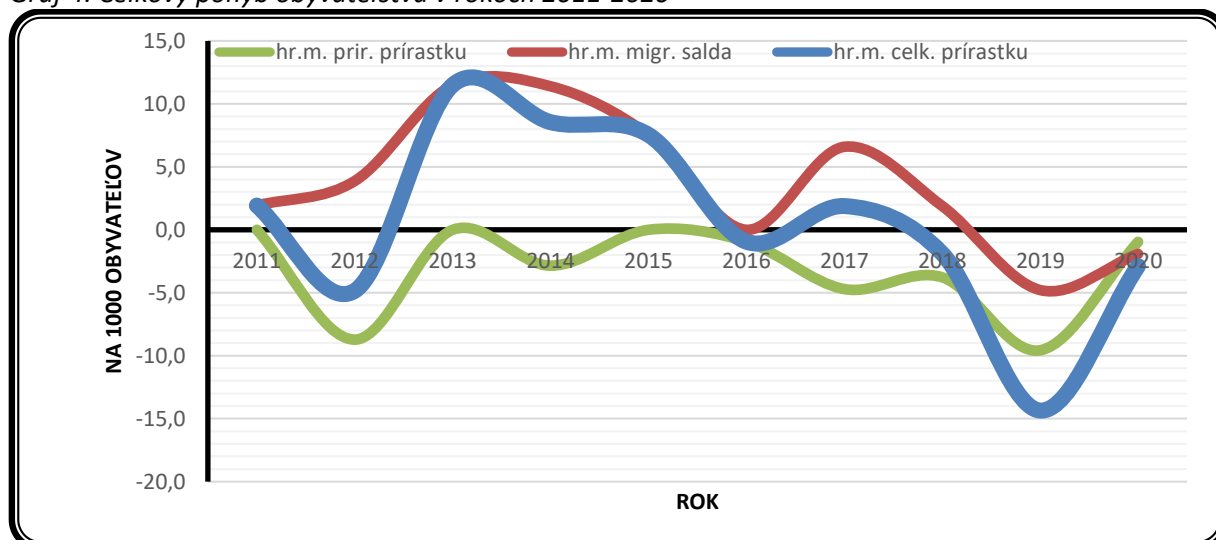

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Hrubá miera prirodzeného prírastku dosahovala počas väčšiny hodnoteného obdobia záporné hodnoty (viac ľudí v týchto rokoch zomrelo ako sa ich narodilo), čiže prirodzenými populačnými procesmi počet obyvateľov poväčšine klesal. Naproti tomu, hrubá miera migračného salda dosahovala väčšinou kladné hodnoty, znamenajúce migračný prírastok obyvateľstva (viac ľudí sa do obce v danom roku prisťahovalo ako sa z nej vysťahovalo).

Výsledkom kombinácie vyššie popísaných prirodzených populačných procesov a migračných procesov je takmer vyrovnaná bilancia celkového pohybu obyvateľstva obce Veľký Horeš za ostatných 10 rokov. Zápornú bilanciu celkového pohybu zaznamenala obec 5x a rovnako 5x bola bilancia kladná. Celkovú situáciu ohľadne populačného vývoja v obci možno teda hodnotiť skôr negatívne (keďže počet obyvateľov zo strednodobého hľadiska nerastie, ale v podstate len osciluje okolo určitej úrovne).

Graf 4: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2011-2020

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

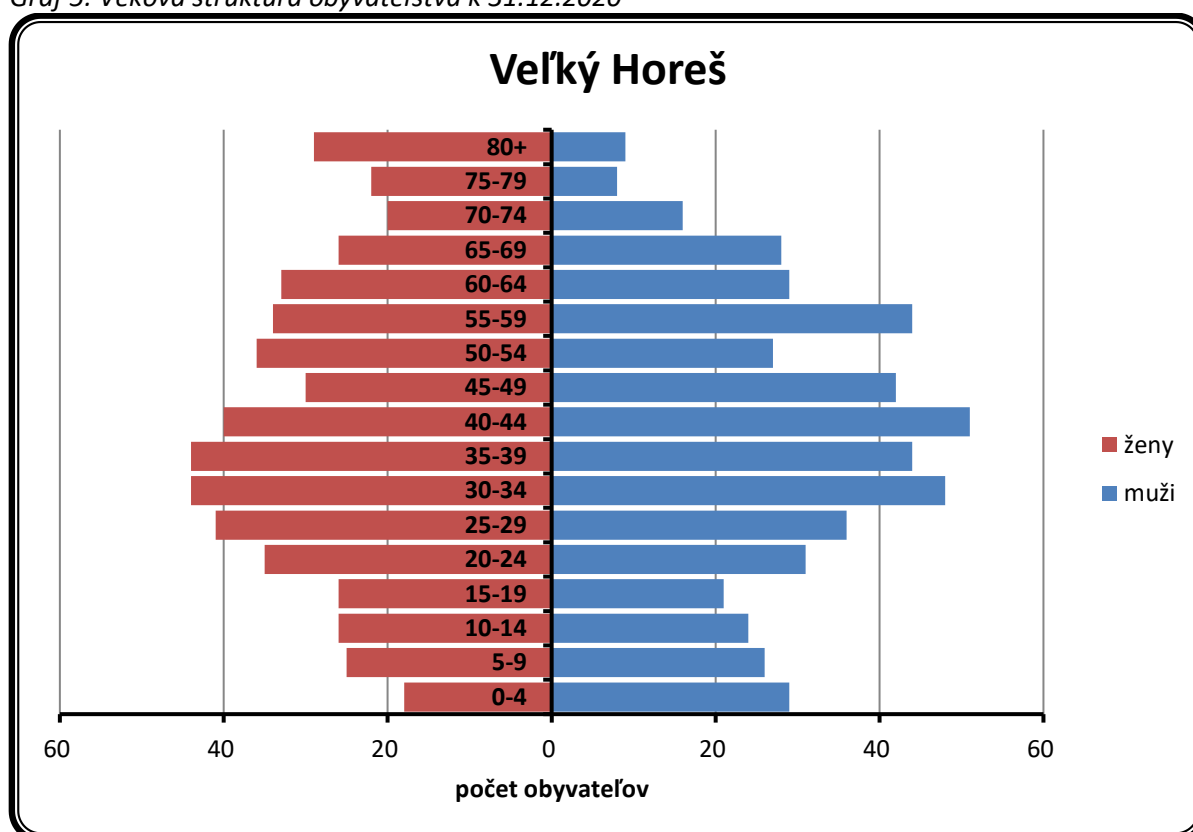

Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia a veku

Veková pyramída obyvateľstva Veľkého Horeša ukazuje, že v obci sa z pohľadu demografickej reprodukcie nachádza regresívny typ populácie, keďže početnosť predreprodukčnej zložky (0-14 r.) nedosahuje početnosť poreprodukčnej (nad 50 r.) zložky obyvateľstva (v pomere 148 k 361 k 31.12.2020). Najvyššie zastúpenie v štruktúre obyvateľstva Veľkého Horeša majú vekové skupiny (podľa poradia) 30-34 ročných (92 obyvateľov), 40-44 ročných (91) a 35-39 ročných (88 obyvateľov). K 31.12.2020 tu spomedzi 1 042 obyvateľov žilo 148 detí do 14 rokov a 158 seniorov vo veku nad 65 rokov. Zo spomínaných 1 042 obyvateľov tu k uvedenému dátumu žilo 513 mužov a 529 žien.

V nadväznosti na typ vekovej pyramídy a typ populácie možno konštatovať, že z dlhodobého hľadiska bude prostredníctvom prirodzeného pohybu počet obyvateľov obce (pri nezmenených podmienkach) klesať.

Graf 5: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2020

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Obyvateľstvo obce rýchlo starne. Ako vidieť z nasledujúcej tabuľky, priemerný vek obyvateľstva sa za ostatných 10 rokov zvýšil z 38,72 na 40,82 rokov. V porovnaní so Slovenskou republikou žije v obci trochu mladšie obyvateľstvo, to však starne veľmi podobným (rýchlom) tempom ako je tomu v SR.

Tabuľka 4: Vývoj priemerného veku obyvateľstva

Priemerný vek / rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Veľký Horeš	38,72	38,74	38,95	39,31	39,68	40,06	40,10	40,08	40,50	40,82
Slovenská republika	39,05	39,32	39,6	39,87	40,13	40,37	40,59	40,82	41,06	41,26

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

V štruktúre obyvateľstva vo vzťahu k ekonomickej aktivite, teda podľa produktívnych vekových skupín, mierne prevláda poproduktívna zložka (65+ r.) nad predproduktívnou zložkou (0-14 r.) obyvateľstva, pričom podiel produktívnej zložky je 70,6 %.

Tabuľka 5: Veková štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín

k 31.12.2020	Počet obyvateľov	Veková štruktúra obyvateľov					
		počet			podiel (%)		
		0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
Veľký Horeš	1 042	148	736	158	14,2	70,6	15,2

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Národnostná a konfesionálna štruktúra

Národnostné zloženie obyvateľstva Veľkého Horeša bolo v čase Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 heterogénne. Podľa jeho výsledkov v obci v tom čase výrazne prevládala maďarská národnosť so 75,3 % obyvateľov (789 z 1 048 osôb), obyvatelia slovenskej národnosti mali 19,3 % podiel (202 z 1 048 obyvateľov). Nepatrne zastúpenie mala v tom čase aj rómska (6 obyvateľov), rusínska (1) a ukrajinská (2 obyvatelia) národnosť. U 4,6 % obyvateľov (48 osôb) národnostná príslušnosť zistená nebola.

Tieto výsledky však môžu byť mierne skreslené, nakoľko obyvatelia rómskej národnosti majú tendenciu hlásiť sa (z rôznych dôvodov) najmä k slovenskej (a v prípade Veľkého Horeša pravdepodobne aj k maďarskej) národnosti. Podľa kvalifikovaného odhadu publikovaného v Atlase rómskych komunit (2019) žilo v obci Veľký Horeš v čase výskumu z celkového počtu 1 065 obyvateľov 28 % Rómov (298 osôb).

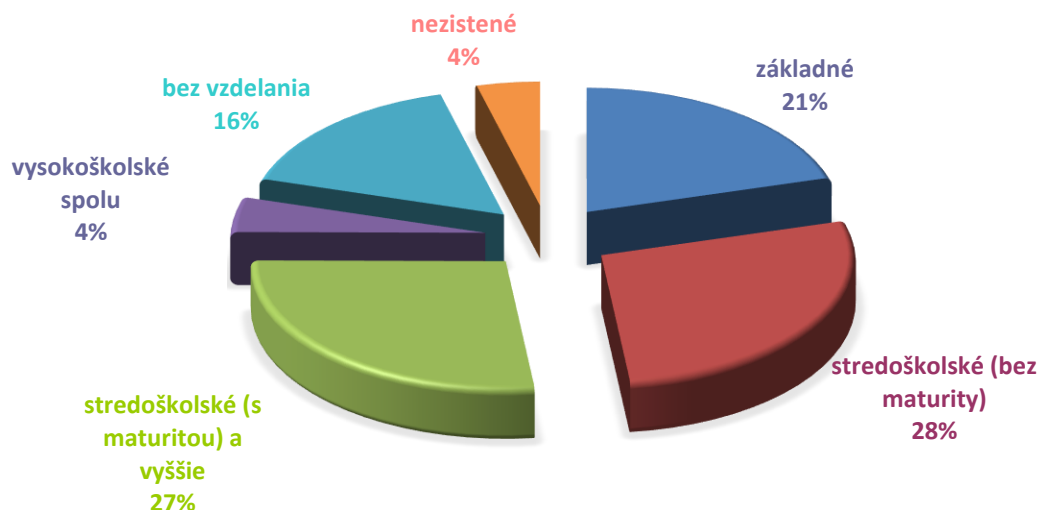
V konfesionálnej štruktúre obyvateľstva v čase Sčítania 2011 mala najvyššie zastúpenie Reformovaná kresťanská cirkev so 49,0 % obyvateľov (514 z 1 048 obyvateľov). Výrazné zastúpenie však malo aj rímskokatolícke vierovyznanie (22,5 %; 236 z 1 048 obyvateľov) a Gréckokatolícka cirkev (13,6 %; 143 z 1 048 obyvateľov). Okrem týchto konfesií žili v obci v čase SODB 2011 aj zástupcovia Náboženskej spoločnosti Jehovovi svedkovia (2,4 %; 25 osôb) a jeden zástupca Pravoslávnej cirkvi. K žiadnemu náboženstvu sa nehlásilo 4,9 % obyvateľov obce (51 osôb) a u 7,4 % obyvateľov (78 osôb) príslušnosť ku konfesiám zistená nebola (SODB 2011).

Vzdelanostná štruktúra

Podľa výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 (SODB 2011) malo v tom čase 21 % obyvateľov obce ako najvyššie dosiahnuté vzdelanie len základné vzdelanie. Stredoškolské vzdelanie bez maturity (max. výučný list) malo 28 % a stredoškolské vzdelanie s maturitou a vyššie 27 % obyvateľov Veľkého Horeša. Vysokoškolské vzdelanie mali v roku 2011 štyri percentá obyvateľov obce. Samozrejme, od uvedeného Sčítania prešlo už 10 rokov, takže súčasná vzdelanostná štruktúra obyvateľstva bude oproti Sčítaniu s veľkou pravdepodobnosťou pozmenená.

Graf 6: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania

Poz.: v kategórii „bez vzdelania“ sú zahrnuté osoby s neukončeným základným vzdelaním a deti do 16 rokov

Zdroj: SODB 2011

Zamestnanosť

Ukazovateľ „odvetvie ekonomickej činnosti“ predstavuje druh výroby alebo činnosti podniku alebo iného subjektu, ktorú obyvateľ aktuálne alebo v poslednom pracovnoprávnom vzťahu vykonával. Vzťahuje sa na obyvateľov starších ako 16 rokov, ktorí už niekedy pracovali.

Podľa SODB 2011 najväčšiu časť z 519 ekonomicky aktívnych obyvateľov Veľkého Horeša predstavovali v tom čase pracujúci v doprave a skladovaní (98 obyvateľov; 19 % z celkového počtu EAO) a v odvetví priemyselnej výroby, inej ťažby a dobývania (88 obyvateľov; 17 % z celkového počtu EAO). Ostatné odvetvia za týmito dvomi výraznejšie zaostávali, žiadne z nich nedosahovalo podiel vyšší ako 10 %. Najmenej EAO pracovalo v oblasti odborných, vedeckých a technických činností (6 osôb; 1 %).

Rovnako ako v iných obciach, aj vo Veľkom Horeši zohráva dôležitú úlohu v otázke zamestnanosti obyvateľstva dochádzka do zamestnania. Ako vidieť z nasledujúcej tabuľky, tri z piatich ekonomicky aktívnych osôb dochádzali v čase SODB za prácou mimo obec svojho bydliska (60,69 % z celkovo 519 osôb).

Najdôležitejším miestom dochádzky za prácou boli pre obyvateľov Veľkého Horeša v čase Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011 mestá Čierna nad Tisou (do ktorého denne dochádzalo za prácou 50 obyvateľov) a Kráľovský Chlmec (30 denne dochádzajúcich za prácou).

Tabuľka 6: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa dochádzky do zamestnania a odvetvia ekonomickej činnosti

Odvetvie ekonomickej činnosti ²	Počet EAO	podiel dochádzajúcich do zamestnania v danom odvetví (%)	
		z toho dochádza do zamestnania	
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a ťažba dreva, rybolov	42	10	23,81
Priemyselná výroba, iná ťažba a dobývanie	88	41	46,59
Dodávka energií, odpadové hospodárstvo	10	10	100,00
Stavebníctvo	24	13	54,17
Veľkoobchod, maloobchod	46	27	58,70
Doprava a skladovanie	98	74	75,51
Ubytovacie a stravovacie služby	18	11	61,11
Činnosti v oblasti nehnuteľností, financií, poisťovania, informácií a komunikácie	14	9	64,29
Odborné, vedecké a technické činnosti	6	5	83,33
Administratívne a podporné služby	23	16	69,57
Verejná správa a obrana	29	18	62,07
Vzdelávanie	46	36	78,26
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	22	17	77,27
Ostatné činnosti spolu	7	5	71,43
Nezistené	46	23	50,00
Spolu	519	315	60,69

Zdroj: SODB 2011

V ostatných cca 20 rokoch, najmä v súvislosti s nástupom informačného veku a masívnym rozvojom informačno-komunikačných technológií, sa na trhu práce (predovšetkým na primárnom³) čoraz väčší dôraz kladie na digitálne zručnosti zamestnancov. Schopnosť osôb uplatniť sa na trhu práce je vo výraznej miere determinovaná úrovňou ich počítačových znalostí. Z tohto aspektu bola digitálna gramotnosť obyvateľov Veľkého Horeša v tom čase v porovnaní s inými obcami na priemernej úrovni. Najmenší podiel obyvateľov ovládalo prácu s tabuľkami (371 – 35 % trvalo bývajúcich obyvateľov). Prácu s elektronickou poštou ovládalo 43 % (453 osôb), prácu s textom 45 % (471 osôb) a prácu s internetom 48 % (504 osôb) trvalo bývajúcich obyvateľov obce. Ozajstný počet obyvateľov ovládajúcich/neovládajúcich prácu s počítačom sa však mohol ešte líšiť, nakoľko cca 6 % obyvateľov neuviedlo svoje digitálne schopnosti. Samozrejme, do úvahy treba brať aj skutočnosť, že tieto údaje boli získané v roku 2011 a je pravdepodobné, že digitálna gramotnosť obyvateľstva obce odvtedy vzrástla.

² kvôli zjednodušeniu a prehľadnosti sú niektoré odvetvia v danej tabuľke oproti klasifikácii SK NACE Rev.2 spojené

³ na základe teórie duálneho trhu práce rozlišujeme primárny a sekundárny trh práce. Na primárnom trhu práce sú lepšie a výhodnejšie pracovné príležitosti s vyššou prestížou, poväčšine lepšie pracovné podmienky, možnosti profesionálneho rastu a vyššie mzdy. Na sekundárnom trhu práce sú pracovné miesta s nižšou prestížou, nižšou mzdovou úrovňou a nižšie sú aj kvalifikačné nároky na pracovníkov. Poväčšine sa tu jedná o „manuálnu“ prácu

Tabuľka 7: Obyvateľstvo podľa počítačových znalostí

Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu	práca s textom			práca s tabuľkami		
	áno	nie	nezistené	áno	nie	nezistené
	471	510	67	371	605	72
	práca s elektronickou poštou (e-mail)			práca s internetom		
	áno	nie	nezistené	áno	nie	nezistené
1 048	453	526	69	504	480	64

Zdroj: SODB 2011

Nezamestnanosť

Výrazným sociálno-ekonomickým javom spojeným s existenciou trhu práce je nezamestnanosť. Tá predstavuje jednak vážny ekonomický problém, pretože reprezentuje stratenú potenciálnu hodnotu celej ekonomiky, no zároveň je i významným sociálnym indikátorom, pretože, ako to dokazujú viaceré štúdie, je spojená s takými spoločenskými javmi, ako je zvýšená rozvodovosť, kriminalita, zlé mentálne a fyzické zdravie, rôzne sociálno-patologické javy a pod.

Existencia nezamestnanosti má teda silný vplyv na život samotných nezamestnaných. Strata zamestnania prináša pre jednotlivca rôzne negatívne dôsledky, ktoré sa netýkajú len poklesu životnej úrovne, spojeného s poklesom príjmu, ale aj výrazných zmien v každodennom živote, spoločenských vzťahoch, hodnotách, v sociálnych inštitúciách (najmä v rodine). Nezamestnaní majú menej priestoru pre prijímanie zásadných rozhodnutí o svojom živote a menšiu šancu rozvíjať svoje zručnosti. S výskytom nezamestnanosti, najmä dlhodobej, hrozí pre jednotlivca riziko asociálneho správania, spôsobené nadbytkom času, nudou, nedostatkom programu a povinností a vylúčením zo spoločnosti. Medzi najcitlivejšie a najzávažnejšie dôsledky nezamestnanosti patrí výskyt chudoby. Chudoba a nezamestnanosť sú totiž veľmi úzko korelujúce fenomény, spôsobujúce jednotlivcom ťažké sociálne a psychologické dôsledky.

Počet uchádzačov o zamestnanie sa v obci Veľký Horeš za posledných 10 rokov pohyboval v rozmedzí 81 až 165. Miera nezamestnanosti sa teda v obci v ostatnom období pohybovala v rozpätí od 15,7 % (2018) po 31,9 % (2011 a 2012), pričom k 31.12.2020 bola na úrovni 19,5 %. Pre porovnanie, k 31.12.2020 bola miera nezamestnanosti v okrese Trebišov 15,9 %, v Košickom kraji bola na úrovni 11,7 % a v Slovenskej republike 8,3 %. V okolitých okresoch, s ktorými okres Trebišov okres susedí, bola nasledovná: Košice-okolie 13,2 %, Vranov nad Topľou 16,8 % a Michalovce 14,0 %.

Tabuľka 8: Vývoj nezamestnanosti v obci

k 31.12.	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet UoZ	165	165	140	154	149	127	101	81	90	101
Miera nezamestnanosti* (%)	31,9	31,9	27,1	29,8	28,8	24,6	19,5	15,7	17,4	19,5

* Na výpočet miery nezamestnanosti bol použitý jediný dostupný údaj o ekonomicky aktívnom obyvateľstve v obci, ktorý pochádza zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011.

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, UPSVaR, vlastné spracovanie

Na konci roku 2020 bolo v obci Veľký Horeš prostredníctvom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny evidovaných 101 uchádzačov o zamestnanie. Z tohto počtu bolo 43 mužov (42,6 %) a 58 žien (57,4 %). Ako ukazuje nasledujúca tabuľka, rozloženie UoZ podľa jednotlivých vekových skupín je rovnomerné. V obci teda neexistuje žiadna veková skupina, ktorá by bola v porovnaní s inými výraznejšie marginalizovaná.

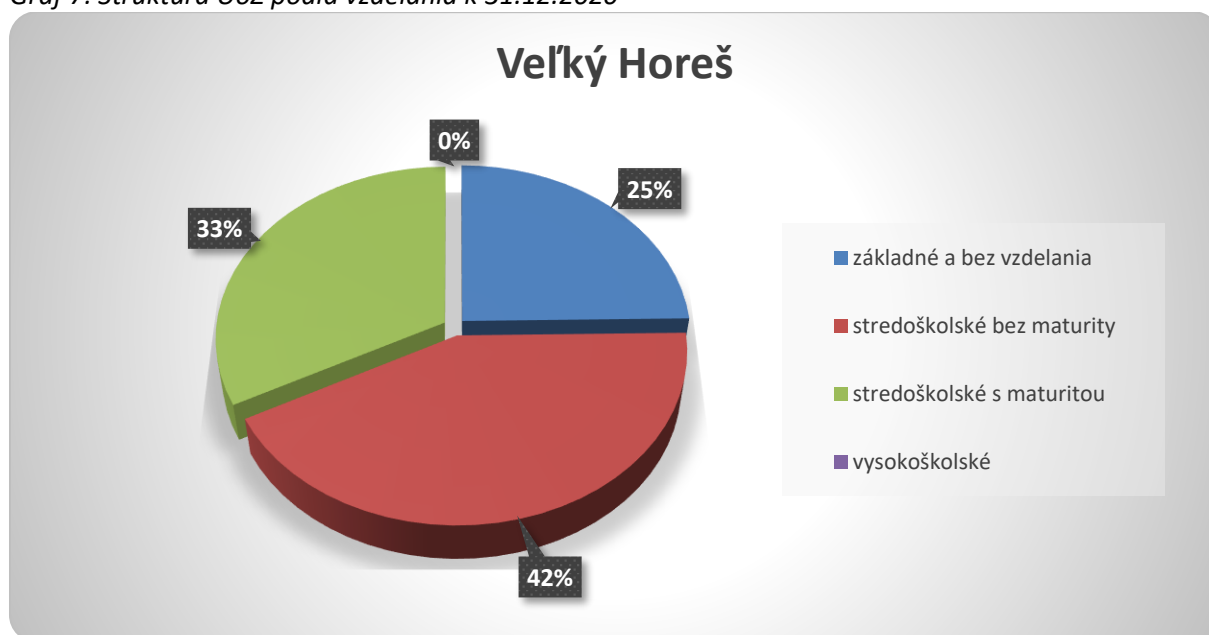
Tabuľka 9: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2020

do 19 r.		20-29 r.		30-39 r.		40-49 r.		50-59 r.		nad 60 r.		UoZ spolu	
počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
1	1,0	21	20,8	23	22,8	28	27,7	21	20,8	7	6,9	101	100

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že so zvyšujúcim stupňom dosiahnutého vzdelania sa pre jednotlivých obyvateľov zvyšuje pravdepodobnosť uplatnenia na trhu práce. Z tohto hľadiska je vo Veľkom Horeši negatívnou skutočnosť, že zo 101 uchádzačov o zamestnanie na konci roku 2020 bolo až 25 % UoZ (25 osôb) s najvyšším ukončeným vzdelaním základným alebo bez vzdelania.

Graf 7: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2020

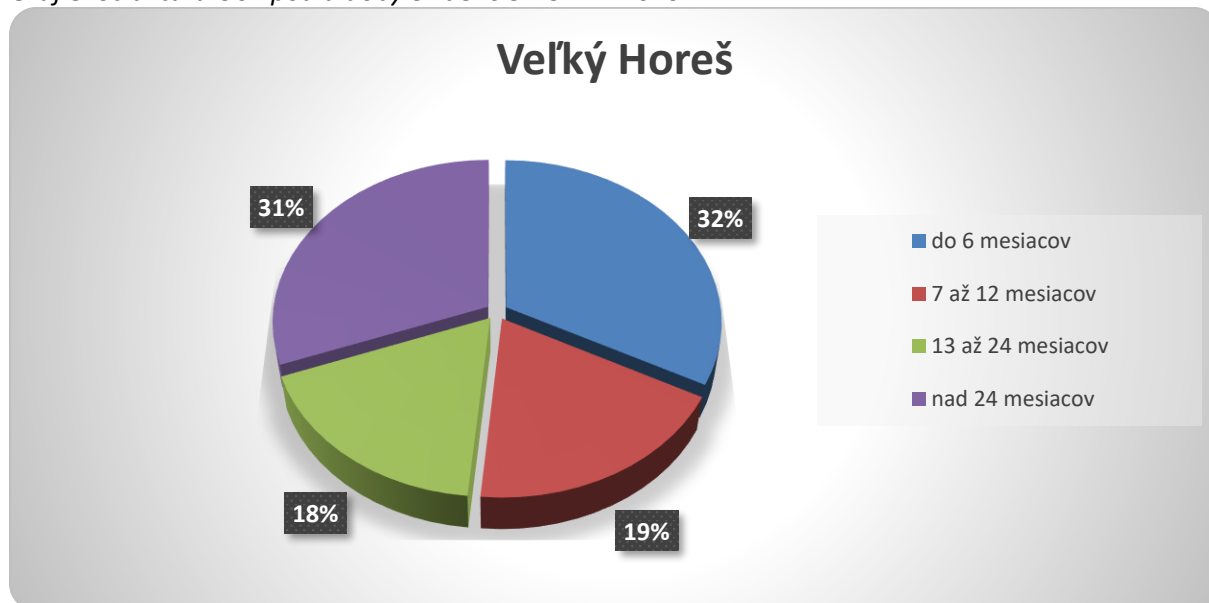
Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie patrí medzi najvýznamnejšie parciálne indikátory, poukazujúce na „zdravie“ ekonomickej a sociálnej sféry v tom – ktorom regióne. S nepriaznivou štruktúrou UoZ podľa doby evidencie (tzn. s vysokým podielom dlhodobo nezamestnaných osôb – nad 12 mesiacov) sa spájajú výrazné problémy ekonomického a sociálneho charakteru (vysoké sociálne dávky, „neschopnosť“ zamestnať takýchto obyvateľov, chudoba, sociálno-patologické javy a pod.). Z hľadiska štruktúry uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie sa sleduje predovšetkým podiel dlhodobo nezamestnaných osôb na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie, keďže dlhodobá nezamestnanosť patrí medzi výrazne negatívne ukazovatele socioekonomického rozvoja (resp. zaostalosti) daného regiónu.

V Slovenskej republike sa podiel krátkodobo nezamestnaných (menej ako 7 mesiacov) v roku 2020 pohyboval na úrovni cca 40 %, podiel strednodobo nezamestnaných (7 – 12 mesiacov) na úrovni cca 25 % a podiel dlhodobo nezamestnaných okolo úrovne 35 % (pričom Slovenská republika a špeciálne regióny východného Slovenska vykazujú dokonca najvyšší podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov v rámci všetkých regiónov Európskej únie). Vo Veľkom Horeši bol k 31.12.2020 podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov (nad 12 mesiacov) až 49 %, pričom až 31 % (31 UoZ) z celkového počtu UoZ bolo nezamestnaných viac ako 2 roky.

Graf 8: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2020

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa klasifikácie zamestnaní (KZAM) nám zatrieduje nezamestnaných do skupín podľa toho, aký charakter malo pracovné miesto, ktoré zaujímal terajší uchádzač o zamestnanie bezprostredne pred tým, než bol zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Jednotlivé zamestnania sú v KZAM rozdelené do tried podľa charakteru práce, zložitosti, zodpovednosti a kvalifikačnej náročnosti práce. Pri KZAM sa dôraz kladie na charakter pracovného miesta a nie na to, či zamestnanec v konkrétnom zamestnaní je viac alebo menej kvalifikovaný ako iný zamestnanec v rovnakom zamestnaní.

Najvyšší podiel v štruktúre UoZ podľa KZAM majú vo Veľkom Horeši pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (40 UoZ zo 101; 39,6 %). Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci sú tí UoZ, ktorí v poslednom zamestnaní vykonávali práce vyžadujúce si vedomosti na úrovni základnej školy (ako napr. jednoduché a rutinné práce vyžadujúce ručné nástroje a fyzickú silu – upratovanie, čistenie, kopanie jám, zametanie ulíc, stráženie majetku, ručné balenie, manipulácie s nákladmi, dokladanie tovaru, pomocné práce, likvidovanie odpadov a pod.). Druhú najvýznamnejšiu skupinu tvoria pracovníci v službách a obchode.

Tabuľka 10: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.12.2020

Trieda KZAM	Počet UoZ	Podiel (%)
0 - Príslušníci ozbrojených síl	0	0,0
1 - Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci	0	0,0
2 - Špecialisti	2	2,0
3 - Technici a odborní pracovníci	3	3,0
4 - Administratívni pracovníci	4	4,0
5 - Pracovníci v službách a obchode	26	25,7
6 - Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve	2	2,0
7 - Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci	6	5,9
8 - Operátori a montéri strojov a zariadení	9	8,9
9 - Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	40	39,6
N/A - neurčené	9	8,9
Spolu	101	100,0

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Domový a bytový fond

Charakteristika bytového fondu vo Veľkom Horeši je na priemernej úrovni. Podľa SODB 2011 je veľká väčšina bytov obývaná vlastníkom daného bytu (256 z 275; 93 %), pričom rovnaký podiel bytov mal v čase Sčítania v roku 2011 tečúcu vodu (255 z 275). V obci sa nachádzajú najmä stredne veľké byty (s 3 obytnými miestnosťami). Veľká väčšina bytov v obci bola postavená počas socializmu.

Tabuľka 11: Byty podľa formy vlastníctva a systému dodávky vody

	byty obývané vlastníkom	družstevné byty	byty v nájme	iná forma vlastníctva bytu	nezistené	Spolu
v obytnej jednotke je tečúca voda	237	0	6	3	9	255
v obytnej jednotke nie je tečúca voda	9	0	1	0	0	10
nezistené	10	0	0	0	0	10
Byty spolu	256	0	7	3	9	275

Zdroj: SODB 2011

Tabuľka 12: Byty podľa obytných miestností

1 obytná miestnosť	2 obytné miestnosti	3 obytné miestnosti	4 obytné miestnosti	5 a viac obytných miestností	nezistené	Spolu bytov
2	25	94	76	78	0	275

Zdroj: SODB 2011

Tabuľka 13: Byty podľa obdobia výstavby

	pred r. 1919	1919-1945	1946-1990	1991-2000	2001-2011	nezistené	spolu
počet bytov	12	112	211	0	1	59	319

Zdroj: SODB 2011

Samozrejme, všetky vyššie uvedené údaje boli získané v roku 2011 a odvtedy sa situácia v oblasti bývania v obci mierne zlepšila (boli vybudované nové rodinné domy, niektoré prešli rekonštrukciou). Na druhej strane, negatívnym javom z hľadiska bývania je, že sa v obci nachádza viacero opustených domov, o ktoré nie je záujem. Okrem rodinných domov sa v obci nachádzajú aj tri bytové domy (jeden pri školskom areáli a dva na Hlavnej ulici), ktoré sú v správe spoločenstiev vlastníkov bytov.

Dopravná infraštruktúra

Z aspektu pripojenia obce na medzinárodné a rýchlostné cestné a železničné komunikácie je poloha Veľkého Horeša veľmi nevýhodná. Najdôležitejšia dopravná tepna Slovenska – diaľnica D1, sa totižto nachádza (výjazd na diaľnicu) až pri obci Bidovce (80 km, cca 1 h 15 min jazdy autom) pri Košiciach. Podobne je to s napojením na hlavnú železničnú tepnu Slovenska (spojenie Bratislavy s Košicami cez Žilinu a Poprad). Hlavný železničný uzol sa totižto nachádza až v spomínaných Košiciach. Priamo obcou Veľký Horeš síce prechádza hlavná železničná trať v smere na Ukrajinu, jej hlavný význam je však najmä v nákladnej doprave. Táto trať je, samozrejme, určená aj pre osobnú dopravu, avšak spojenie s Košicami zabezpečujú len (pomalé) osobné vlaky – cesta z Veľkého Horeša osobným vlakom do Košíc trvá cca 1,5 h. Najdôležitejším dopravným uzlom v okolí Veľkého Horeša, na ktorom sa nachádzajú zastávky medzinárodnej autobusovej i železničnej prepravy ako i medzinárodné letisko, sú teda spomínané Košice.

V blízkosti obce prebieha cesta I. triedy č. I/79, ktorá zabezpečuje spojenie medzi Horným Zemplínom cez Trebišov, Slovenské Nové Mesto a Čiernou nad Tisou (a ďalej na hranicu s Ukrajinou). Samotná obec Veľký Horeš leží na ceste III. triedy č. 3690, ktorá tvorí prepojenie Veľkého Kamenca s Kráľovským Chlmcom. Na túto cestu III. triedy sa v intraviláne Veľkého Horeša napája sieť miestnych komunikácií. Tie majú bezprašnú povrchovú úpravu s rôznym (avšak v niektorých častiach obce pomerne úzkym) šírkovým usporiadaním.

Kvalita miestnych ciest v obci je poväčšine na dobrej úrovni, na väčšine úsekov je vybudovaný kvalitný asfaltový povrch. Výstavba novej cestnej komunikácie je vhodná najmä v nadväznosti na prepojenie obce južným smerom do Maďarskej republiky k obci Nagyrozvágy. S vybudovaním tejto cesty uvažuje aj územný plán obce Veľký Horeš. V intraviláne obce je vhodné dobudovať spevnenú komunikáciu k šatniarňam v športovom areáli, k cintorínu na cintorínskej ulici, komunikáciu na Dubovej ulici a rekonštruovať úsek miestnej komunikácie na Rozvágyskej ulici.

Odstavné parkovacie plochy pre osobné automobily sa v obci nachádzajú na miestach s vyššou koncentráciou automobilov – najmä pri obecnom úrade a škole. Chodníky sú v obci vybudované na dobrej úrovni (tak z hľadiska celkovej dĺžky, ako aj kvality povrchu). Nachádzajú sa pozdĺž celej hlavnej komunikácie (na Hlavnej ulici), taktiež na ulici Družstevnej a Rozvágyskej.

Technická infraštruktúra

Technickú infraštruktúru má obec vybudovanú na pomerne dobrej úrovni – sú tu vybudované a dostupné takmer všetky inžinierske siete (elektrina, voda, plyn, telekomunikácie...), prevádzkované príslušnými distribučnými spoločnosťami. Výrazne negatívnym javom však je, že v obci nie je vybudovaná verejná kanalizácia a čistička odpadových vôd (ČOV). Nakoľko z finančného hľadiska ide o extrémne náročný projekt, jeho realizácia nie je možná z vlastných prostriedkov obce, možná je výlučne s využitím externých zdrojov.

Verejné osvetlenie bolo v obci v ostatnom období zrekonštruované a zavedené boli energeticky úspornejšie body osvetlenia. Všetky časti obce sú plne elektrifikované, funguje tu obecný rozhlas (na báze bezdrôtovej technológie), dostupný je internet a služby mobilného operátora.

Tabuľka 14: Vybavenie technickou infraštruktúrou

Technická infraštruktúra	
vodovod	áno
kanalizácia	nie
ČOV	nie
plyn	áno
elektrina, verejné osvetlenie	áno
obecný rozhlas	áno
mobilný operátor	áno
internet	áno

Zdroj: Obecný úrad

Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra, služby

Obyvatelia Veľkého Horeša musia za základnou zdravotnou starostlivosťou dochádzať. Ambulancie základnej zdravotnej starostlivosti pre obyvateľov obce Veľký Horeš, pre ktoré sa zriaďujú zdravotné obvody (ambulancia praktického lekára pre dospelých, praktického lekára pre deti a dorast, ambulancia zubného lekára a gynekologická ambulancia) sa nachádzajú v Kráľovskom Chlmcí. Ďalšie špecializované zdravotné ambulancie sa nachádzajú najmä v Trebišove.

Najbližšia stanica Hasičského a záchranného zboru (profesionálnych hasičov) a stanica rýchlej zdravotníckej pomoci sídli taktiež v Kráľovskom Chlmcí. Vo Veľkom Horeši je zriadený Dobrovoľný hasičský zbor obce (DHZ-O) a na veľmi dobrej úrovni tu funguje aj občianske združenie dobrovoľných hasičov (DHZ). Spomedzi základných služieb sú v obci k dispozícii viaceré predajne rozličného tovaru,

pohostinské služby a tiež pošta. Nenachádza sa tu bankomat. Najbližšie pobočky banky sa nachádzajú v Kráľovskom Chlmci. V tomto meste sú dostupné viaceré služby, ktorými mesto obsluhuje svoje zázemie.

Tabuľka 15: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2020)

Praktický lekár pre dospelých	nie	Zariadenie sociálnych služieb	áno
Praktický lekár pre deti a dorast	nie	Pošta	áno
Stomatologická ambulancia	nie	Predajňa zmiešaného tovaru	áno
Gynekologická ambulancia	nie	Bankomat	nie
Lekárneň	nie	Stanica Hasičského a záchr. zboru	nie
Záchraná zdravotná služba	nie	Dobrovoľný hasičský zbor obce	áno

Zdroj: Obecný úrad

Z hľadiska poskytovania sociálnych služieb (na základe zákona o sociálnych službách) je priamo v obci registrovaný jeden poskytovateľ sociálnych služieb – nezisková organizácia Seniormed, n. o. Táto organizácia na adrese Veľký Horeš 2 prevádzkuje jedno spoločné zariadenie, v ktorom poskytuje až 4 sociálne služby: zariadenie opatrovateľskej služby, zariadenie pre seniorov, špecializované zariadenie a tiež opatrovateľskú službu.

Obec Veľký Horeš zabezpečuje svojim obyvateľom nasledovné sociálne služby a sociálnu pomoc:

- **posudková činnosť na účely odkázanosti na sociálnu službu:** povinná činnosť, ktorú obec v prípade potreby zabezpečuje na základe zákona o sociálnych službách;
- **základné sociálne poradenstvo:** v prípade potreby poskytovanie potrebných informácií jednotlivcom;
- **terénna sociálna práca:** jej hlavným cieľom je komplexné riešenie sociálnej exklúzie marginalizovaných skupín občanov žijúcich v obci. Prostredníctvom terénnej sociálnej práce obec systematicky prispieva k zlepšeniu kvality života jednotlivcov a rodín v riziku sociálneho vylúčenia.

Okrem vyššie uvedených služieb, zabezpečovaných na základe zákona o sociálnych službách, zabezpečuje obec Veľký Horeš pre svojich obyvateľov na úseku sociálnych vecí a v záujme podpory komunitného rozvoja aj iné služby, podporu, pomoc a aktivity (na základe iných zákonov alebo všeobecne záväzných nariadení obce):

- **donáška obedov seniorom a ŤZP osobám:** pomoc osobám, ktoré si nevedia zabezpečiť obed vlastnou cestou; Ide o službu spojenú s prípravou, výdajom a rozvozom stravy do domácností, ktorú obec na požiadanie zabezpečuje imobilným osobám alebo osobám so zníženou schopnosťou pohybu;
- **menšie obecné služby:** služba poskytovaná v spolupráci s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, cieľom ktorej je udržiavať u miestnych dlhodobo nezamestnaných obyvateľov pracovné návyky;
- **miestne občianske poriadkové služby** (bývalé rómske občianske hliadky): služba poskytovaná v spolupráci s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, ktorej cieľom je (o. i.) zabezpečiť udržiavanie verejného poriadku a bezpečnosti v obci, podporovať komunitný rozvoj a znižovať trestnú činnosť v rámci protispoločenských konaní. Okrem hlavných cieľov sa v rámci spoločenského dialógu taktiež buduje vzťah medzi rómskym a nerómskym obyvateľstvom obce. V rámci tohto projektu získavajú v obci zamestnanie príslušníci marginalizovaných rómskych komunít;
- **iné opatrenia aktívnej politiky trhu práce** (napr. podľa § 50 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti): služby poskytované v spolupráci s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, cieľom ktorých je udržiavať, resp. rozvíjať u nezamestnaných obyvateľov pracovné návyky.

Školstvo, kultúrno-spoločenský život a šport

Dostupnosť škôl a školských zariadení je vo Veľkom Horeši na výbornej úrovni. V rámci predprimárneho vzdelávania je v obci na adrese Školská 64 k dispozícii materská škola s vyučovacím jazykom maďarským, ktorá funguje ako neprávny subjekt a jej zriaďovateľom je obec Veľký Horeš. Materská škola poskytuje celodennú výchovu a vzdelávanie, v šk. roku 2020/2021 ju navštevuje 18 detí.

Vo Veľkom Horeši sa nachádza aj plne organizovaná Základná škola. Ide o samostatný právny subjekt, ktorého zriaďovateľom je obec Veľký Horeš. Vyučovacím jazykom v tejto ZŠ je maďarčina a slovenčina. Vyučovanie v maďarskom jazyku je tu k dispozícii pre všetky ročníky ZŠ (1.-9.), vyučovanie v slovenskom jazyku je k dispozícii pre 1.-4. ročník. Žiaci 5.-9. ročníka, ktorí sa vzdelávajú v slovenskom jazyku, navštevujú základnú školu v Kráľovskom Chlmcu, s ktorým má obec Veľký Horeš zriadený spoločný školský obvod. Popri ZŠ je zriadený aj školský klub detí, v ktorom majú žiaci školy možnosť absolvovať v popoludňajších hodinách rôzne výchovno-vzdelávacie aktivity. K dispozícii je aj školská jedáleň a telocvičňa. Základnú školu navštevuje v šk. roku 2020/2021 celkom 84 žiakov.

Okrem základnej školy sa vo Veľkom Horeši v školskom areáli nachádza aj elokované pracovisko základnej umeleckej školy (ZUŠ), ktorej zriaďovateľom je mesto Kráľovský Chlmec. Najbližšie stredné školy, ktoré môžu študenti z Veľkého Horeša navštevovať, sa nachádzajú v Kráľovskom Chlmcu. Ďalšie stredné školy sú k dispozícii v okolitých mestách.

Z hľadiska infraštruktúry kultúrnych zariadení má obec vybudovaný kultúrny dom, ktorý sa nachádza v spoločnej budove s obecným úradom. Okrem kultúrneho domu majú obyvatelia obce k dispozícii aj spoločenský dom, ktorý sa nachádza v centrálnej časti obce pri predajni rozličného tovaru. V tomto spoločenskom dome sa nachádza veľká a zrekonštruovaná spoločenská sála, realizujú sa v nej rôzne kultúrno-spoločenské podujatia. Obecná knižnica v obci zriadená nie je. Okrem kultúrneho domu a spoločenskej miestnosti je v obci v parku pred obecným úradom vybudovaný aj malý amfiteáter, kde je možné organizovať spoločenské podujatia v externom prostredí.

Z hľadiska fungovania rôznych kultúrno-spoločenských telies možno konštatovať, že v obci pôsobí spevácka skupina Levanduľa. Žiadny folklórny súbor ani ochotnícke divadelné teleso, v rámci ktorého by mohli miestni obyvatelia pôsobiť, v obci nepôsobí.

Pre potreby športového využitia obyvateľov je v obci prístupných viacero športovísk a športovo-oddychových zariadení. V severnej časti intravilánu je vybudovaný kvalitný futbalový areál s krytou aj nekrytou tribúnou a sociálnymi zariadeniami. Vhodné je však dobudovať k tomuto areálu kvalitný (spevnený) povrch. V areáli pôsobí obecný klub OŠK Veľký Horeš. V rámci tohto klubu pôsobia 2 tímy: futbalové mužstvo dospelých, aktuálne hrajúce 6. ligu a mládežnícke družstvo U 11, aktuálne hrajúce súťaž U11 – B. Obe súťaže patria do pôsobnosti Trebišovského oblastného futbalového zväzu. V minulosti tu pôsobil aj klub Družstevník Veľký Horeš, ktorý hrával dokonca III. ligu. Tento klub však už fakticky neexistuje.

Okrem futbalového areálu je v areáli školy pre potreby žiakov, ale aj širokej verejnosti, vybudované multifunkčné ihrisko s umelým osvetlením. Rovnako sa v areáli školy nachádza aj detské ihrisko s rôznymi hojdačkami, preliezkami a inými prvkami na hranie detí.

Tabuľka 16: Infraštruktúra kultúry a športu

Kultúrny dom	áno	Telocvičňa	áno
Kino	nie	Športové ihrisko prírodné	áno
Knižnica	nie	Športové ihrisko umelé	áno
Ochotnícky divadelný súbor	nie	Detské ihrisko	áno
Folklórny súbor	áno	Športový klub	áno

Zdroj: Obecný úrad

Kultúrno-spoločenský život v obci je pomerne bohatý. Počas roka sa tu koná niekoľko rôznych podujatí, organizovaných pre niektoré špecifické skupiny obyvateľstva, ako aj pre širokú verejnosť. Ďalšie podujatia (pre deti a žiakov) sú realizované v rámci školy.

Tabuľka 17: Kultúrno-spoločenské a športové podujatia organizované v obci počas roka

Mesiac	Podujatie
Máj	- Deň matiek
Máj - jún	- Cestné cyklistické preteky
Jún	- Deň detí
Júl - august	- Dni rodiny
Júl - august	- Hasičské súťaže
Júl - august	- Mezelény (Veľkohorešský medový festival)
Júl - august	- Futbalový a volejbalový turnaj
Október	- Posedenie s dôchodcami v rámci Úcty k starším
December	- Mikuláš
December	- Vianočné sviatky (podujatie pri Betleheme pred obecným úradom, zapáľovanie adventných sviečok počas adventných nedeľ)

Zdroj: Obecný úrad

Podobne ako je tomu v iných obciach, aj v Veľkom Horeši má významné postavenie v živote obce cirkev, ktorá mala odjakživa významný vplyv na náboženské, kultúrne a spoločenské dianie. V obci sa nachádzajú dva kostoly: kostol Reformovanej kresťanskej cirkvi, postavený v roku 1765 a rímskokatolícky kostol sv. Petra a Pavla, postavený v rokoch 1936-1937.

Administratívno-správne služby

Na kvalitu života obyvateľov obce vplýva aj dostupnosť administratívno-správnych služieb subjektov verejnej správy. Možno konštatovať, že čím viac služieb je v obci dostupných, tým väčší je komfort obyvateľstva. Dostupnosť (blízkosť; nízka náročnosť na dochádzku za danými službami, či už z hľadiska vzdialenosti alebo času) administratívno-správnych služieb patrí medzi dôležité faktory ovplyvňujúce migračný pohyb obyvateľstva v obci.

Tabuľka 18: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb

Inštitúcia	Miesto poskytovania služieb
Matričný úrad	Veľký Horeš
Pracovisko daňového úradu	Kráľovský Chlmec
Pracovisko Obvodného oddelenia policajného zboru	Kráľovský Chlmec
Okresný súd	Trebišov
Okresný úrad	Trebišov, Kráľovský Chlmec
Pobočka Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Kráľovský Chlmec

Zdroj: vlastné spracovanie

Bezpečnosť v obci

V intraviláne obce je zavedený monitorovací kamerový systém, ktorého súčasťou je aktuálne 11 kamier. Tie monitorujú najmä verejné priestranstvá a budovy v majetku obce (a im príslušné priestory). Z hľadiska prevencie kriminality a v záujme spoľahlivejšieho zisťovania prípadných porušení zákona by bolo vhodné existujúci kamerový systém v obci rozšíriť a osadiť ďalšie kamery na monitoring verejných priestranstiev, príp. aj potenciálne problémových úsekov z hľadiska cestnej premávky (napr. prechody pre chodcov a pod.).

Hospodárske pomery

Polohová atraktivita územia

V Slovenskej republike sa v plnej miere uplatňuje západo-východný gradient rozvoja, ktorý je odzrkadlením západo-východného gradientu rozvoja v Európe (v súvislosti s ekonomickou výkonnosťou krajín sa v Európe spomína taktiež severo-južný gradient rozvoja). Na Slovensku sa daná skutočnosť prejavuje tým spôsobom, že najvyspelejšie regióny sa nachádzajú v jeho západnej a najzaostalejšie v jeho východnej časti, pričom úroveň rozvoja smerom od západu na východ postupne klesá⁴ (najmä čo sa týka ukazovateľov ako tvorba HDP, miera nezamestnanosti, ekonomická aktivita obyvateľstva, príjmy obyvateľstva, tvorba nových pracovných miest, ale aj infraštruktúrne vybavenie regiónov, kvalita domového a bytového fondu a pod). Makropolohová atraktivita obce Veľký Horeš, ležiacej na východnom Slovensku, je teda z aspektu jej potenciálu pre prítiahnutie investícií do priemyselnej výroby veľmi nízka, keďže ekonomicky najrozvinutejšie regióny krajiny sa nachádzajú najmä na západe (s výnimkou funkčných mestských regiónov Košíc a Prešova).

Mezopoloha obce vo vzťahu k regionálnym ekonomickým centrámi a vo vzťahu k dopravnej infraštruktúre nadregionálneho významu je taktiež nevýhodná. Výrazné ekonomické centrum najbližšie k obci predstavuje mesto Košice, ktoré je však značne vzdialené a netvorí rádius dennej dochádzky do zamestnania z Veľkého Horeša. Menšie ekonomické centrum predstavuje mesto Trebišov. Rovnako ani maďarskej strane hranice sa žiadne výraznejšie ekonomické centrá v blízkosti obce nenachádzajú (také, ktoré by riešili otázku zamestnanosti miestneho obyvateľstva).

Ak rozdelíme ekonomické činnosti na poľnohospodárstvo, priemysel a služby, tak najväčší potenciál pre prítiahnutie prípadných investícií má obec z dôvodu svojej polohy najmä do poľnohospodárskej výroby. Priemyselná výroba má len veľmi malý potenciál, obec rovnako nemá vhodnú polohu na rozvoj služieb. Z tohto dôvodu je na mieste predpoklad, že obyvateľom bude obec aj naďalej poskytovať najmä obytnú funkciu.

Poľnohospodárstvo a priemysel

V štruktúre poľnohospodárskej pôdy v katastri obce prevláda orná pôda (979,1 ha) nad trvalými trávnyimi porastmi (549,8 ha). V poľnohospodárskej výrobe majú teda vzhľadom k rozsiahlejším plochám ornej pôdy i TTP pomerne veľmi priaznivé podmienky tak rastlinná, ako aj živočíšna poľnohospodárska výroba (samozrejme, aj v súvislosti s priaznivými klimatickými, orografickými i pôdnymi pomermi). Krajina v katastri obce je (prírodzene) intenzívne poľnohospodársky využívaná. Hospodári tu viaceré subjekty poľnohospodárskej veľkovýroby, ktorých dopĺňajú samostatne hospodáriaci roľníci.

Z hľadiska priemyselnej výroby sa vo Veľkom Horeši žiadne významnejšie priemyselné prevádzky nenachádzajú. Je tu však k dispozícii stolárska remeselná dielňa, ktorá zriadila samospráva obce.

⁴ Presnejšie, v súvislosti s úrovňou rozvoja jednotlivých slovenských regiónov sa v odbornej literatúre spomína rozdelenie Slovenska na bohatý (severo) západ a chudobný (juho) východ, pričom región Horného Spiša patrí práve do tej chudobnejšej časti.

Tabuľka 19: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2020; v ha)

Poľnohospodárska pôda						
orná pôda	chmeľnice	vinice	záhrady	ovocné sady	TTP	spolu
979,1	0,0	0,0	54,6	0,0	549,8	1 583,4
Nepoľnohospodárska pôda						
lesné pozemky	vodné plochy	zastavané plochy a nádvorcia		ostatné plochy		Spolu
0,0	67,0	124,3		48,8		240,1
Celková výmera územia						1 823,5

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Cestovný ruch

Cestovný ruch predstavuje interdisciplinárne odvetvie hospodárstva, na realizácii ktorého sa podieľa mnoho ďalších oblastí, ako sú napr. poľnohospodárstvo (v ostatnom období najmä ekologické poľnohospodárstvo a agroturistika), priemysel, stavebníctvo, služby a pod. Obec Veľký Horeš leží relatívne ďaleko od najatraktívnejších prírodných turistických regiónov, ktorými sú najmä národné parky, vodné nádrže a pod. Obec teda z hľadiska pritiahnutia turistov nemá (v celoslovenskom porovnaní) veľmi výhodnú polohu, keďže najvýznamnejšie prírodné oblasti cestovného ruchu v rámci Slovenska sú od obce značne vzdialené.

Na druhej strane, Veľký Horeš leží v srdci Medzibodrožia a na hranici Chránenej krajinskej oblasti Latorica, s viacerými národnými prírodnými rezerváciami a inými maloplošne chránenými územiami, kde platí najvyšší stupeň ochrany prírody. Navyše, hoci turisticky najvýznamnejšie a najviac navštevované lokality cestovného ruchu v rámci Slovenska sú od obce Veľký Horeš značne vzdialené, v oblasti Tokaja sa z pohľadu lokalizačných predpokladov rozvoja CR nachádza viacero turisticky zaujímavých lokalít, spojených najmä s pestovaním viniča a vinárstvom. Tieto skutočnosti predsa len vytvárajú určité predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu v tomto regióne.

Kultúrno-historické pamiatky, ktoré v rámci Slovenska majú v návštevnosti najvyššiu prestíž a význam (pamiatky zapísané na Zoznamoch svetového dedičstva UNESCO), sú od obce taktiež vzdialené (ide najmä o drevené kostolíky na severovýchodnom Slovensku a súbor pamiatok UNESCO na Spiši, ktoré sú k Veľkému Horešu najbližšie).

Medzi lokalizačné predpoklady CR patria aj kultúrno-spoločenské a športové podujatia, ktoré taktiež prispievajú k atraktivite okolitého regiónu a významne zvyšujú jeho návštevnosť. Počas roka sa takýchto podujatí koná v okolitom regióne viacero (tieto sú však situované najmä do oblasti Tokaja a Košíc; pomerne zaujímavé sú však aj rôzne folklórne podujatia, jarmoky, rôzne slávnosti a pod.). Lokalizačné predpoklady cestovného ruchu (prírodné aj umelo vytvorené) sú teda v okolitom regióne na priemernej úrovni.

Lokalizačné predpoklady rozvoja CR priamo v katastri obce Veľký Horeš sú zatiaľ na slabšej úrovni. V obci nie je žiadna ponuka ubytovacích a stravovacích služieb pre turistov. Veľmi obmedzená je aj ponuka možností trávenia voľného času. Z hľadiska realizačných predpokladov CR síce turisti v obci môžu využívať napr. multifunkčné ihrisko, to však samo osebe návštevnosť obce nezabezpečí.

V nadväznosti na všetky vyššie uvedené skutočnosti možno skonštatovať, že cestovný ruch v obci Veľký Horeš pravdepodobne v blízkej budúcnosti nebude dôležitým odvetvím, ktoré by pre jej obyvateľov zabezpečovalo dostatok príjmov. Určite je to však oblasť hospodárstva, ktorá za predpokladu realizácie viacerých vzájomne prepojených investícií, budovania infraštruktúry a vytvorenia ucelenej ponuky cestovného ruchu dokáže byť možným zdrojom príjmov pre miestne obyvateľstvo v budúcnosti.

Finančné hospodárenie

Finančné hospodárenie obce sa realizuje prostredníctvom rozpočtu obce, zostavovaného podľa dikcie § 9 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení na obdobie jedného kalendárneho roka. Pravidlá rozpočtového hospodárenia obce upravuje zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V § 5 uvedeného zákona sú príjmy obce definované nasledovne:

- a) výnosy miestnych daní a poplatkov podľa osobitného predpisu
- b) nedaňové príjmy z vlastníctva a z prevodu vlastníctva majetku obce a z činnosti obce a jej rozpočtových organizácií podľa tohto alebo osobitného zákona,
- c) úroky a iné príjmy z finančných prostriedkov obce,
- d) sankcie za porušenie finančnej disciplíny uložené obcou,
- e) dary a výnosy dobrovoľných zbierok v prospech obce,
- f) podiely na daniach v správe štátu podľa osobitného predpisu,
- g) dotácie zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok a dotácie zo štátnych fondov,
- h) ďalšie dotácie zo štátneho rozpočtu v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok,
- i) účelové dotácie z rozpočtu VÚC alebo z rozpočtu inej obce na realizáciu zmlúv podľa osobitných predpisov,
- j) prostriedky z EÚ a iné prostriedky zo zahraničia poskytnuté na tento účel,
- k) iné príjmy ustanovené osobitnými predpismi.

Prehľad majetku a zdrojov

Hodnota dlhodobého majetku obce Veľký Horeš k 31.12.2020 bola 1 933 886,78 €. V dlhodobom majetku je teda viazaných až 94 % zdrojov obce. Jeho výrazne dominantnú zložku (1 735 053,81 €) tvorí dlhodobý hmotný majetok v podobe pozemkov a stavieb, pomerne významné zdroje má obec aj v dlhodobom finančnom majetku (195 114,00 €). Obežný majetok k 31.12.2020 predstavoval 124 399,88 €.

Na konci roku 2020 obec evidovala pohľadávky v celkovej výške 7 368,26 €, pričom celú sumu predstavovali pohľadávky krátkodobé. Celkové záväzky obce k uvedenému dátumu boli vo výške 37 124,55 €. Krátkodobé záväzky (voči dodávateľom, zamestnancom, poisťovníam, daňovému úradu a pod.) boli k 31.12.2020 vo výške 16 134,39 €, dlhodobé záväzky vo výške 4 478,16 € (spolu 20 612,55 €).

Tabuľka 20: Bilancia aktív a pasív k 31.12.2020 (eur; netto)

AKTÍVA	2 058 286,66	PASÍVA	2 058 286,66
Neobežný majetok spolu	1 933 886,78	Vlastné imanie	1 699 988,46
Dlhodobý nehmot. majetok	3 718,97	Výsledok hospodárenia	1 699 988,46
Dlhodobý hmotný majetok	1 735 053,81	-minulé roky	1 687 032,76
Dlhodobý finančný majetok	195 114,00	-účtovné obdobie	12 955,70
Obežný majetok spolu	124 399,88	Záväzky súčet	37 124,55
Zásoby	0,00	Rezervy	0,00
Zúčtovanie medzi subj. VS	0,00	Zúčtovanie medzi subjektmi VS	7 292,00
Pohľadávky	7 368,26	Záväzky	20 612,55
Finančné účty	117 031,62	Bankové úvery a ostatné	9 220,00
Časové rozlíšenie	0,00	Časové rozlíšenie	321 173,65

Zdroj: Súvaha k 31.12.2020

Príjmy a výdavky obce

Celkové príjmy obce v roku 2020 boli vo výške 520 820,71 €. Dominantnú zložku tejto sumy predstavovali daňové výnosy samosprávy vo výške 355 061,84 €, výnosy z poplatkov mala obec v roku 2020 vo výške 28 214,71 € (spolu 383 276,55 €).

Celkové výdavky obce v roku 2020 boli vo výške 507 865,01 €. Osobné náklady (mzdy a odvody zamestnancov) boli vo výške 285 538,32 €, prevádzkové výdavky obce za spotrebované nákupy a služby boli vo výške 88 969,42 € (nákupy 49 520,93 €, služby 39 448,49 €). Tieto výdavky predstavujú finančné zdroje na bežný chod samosprávy, sú spotrebovávané bez toho, aby prinášali priamy efekt pre rozvoj obce. V roku 2020 dosiahla obec Veľký Horeš kladný hospodársky výsledok vo výške 12 955,70 € po zdanení.

Tabuľka 21: Náklady a výnosy v roku 2020

Náklady	eur
Spotrebované nákupy	49 520,93
Služby	39 448,49
Osobné náklady	285 538,32
Dane a poplatky	0,00
Ostatné náklady na prevádzkovú činnosť	0,00
Odpisy, rezervy a opravné položky z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	72 866,54
Finančné náklady	5 140,73
Náklady na transfery a náklady z odvodu príjmov	55 350,00
Spolu	507 865,01
Výnosy	eur
Tržby za vlastné výkony a tovar	0,00
Daňové a colné výnosy a výnosy z poplatkov	383 276,55
Ostatné výnosy z prevádzkovej činnosti	3 737,04
Zúčtovanie rezerv a opravných položiek z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	0,00
Finančné výnosy	312,53
Mimoriadne výnosy	6,32
Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obciach, VÚC a v rozpočtových organizáciách a príspevkových organizáciách zriadených obcou alebo VÚC	133 488,27
Spolu	520 820,71
VÝSLEDOK HOSPODÁRENIA po zdanení	12 955,70

Zdroj: Výkaz ziskov a strát obce Veľký Horeš k 31.12.2020

Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR a prehľad poskytnutej štátnej pomoci v minulosti

Predchádzajúci Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mala obec Veľký Horeš spracovaný na roky 2015-2020. V ňom mala zadefinované 3 prioritné oblasti a v rámci nich spolu 14 opatrení. V týchto opatreniach mala obec zadefinovaných 30 konkrétnych projektových zámerov (10 v hospodárskej oblasti, 11 v oblasti sociálnej a 9 v environmentálnej). Z 30 projektových zámerov bolo úplne zrealizovaných 7, čiastočne zrealizovaných bolo 8 a zvyšných 15 sa zrealizovať nepodarilo. Možno teda skonštatovať, že úspešnosť plnenia predchádzajúceho PHSR bola na priemernej úrovni.

Prehľad poskytnutej štátnej pomoci⁵/dotácií pre obec Veľký Horeš za obdobie rokov 2007-2019:

rok	názov subjektu, ktorý žiadateľovi poskytol štátnu pomoc/dotáciu	sídlo subjektu, ktorý žiadateľovi poskytol dotáciu/štátnu pomoc	názov podporeného projektu	výška požadovanej štátnej pomoci/dotácie (€)	výška poskytnutej štátnej pomoci/dotácie (€)
2008	Environmentálny fond	Bukureštská 4, 813 26 Bratislava	Uzavretie a rekultivácia skládky odpadov v obci Veľký Horeš	600.000,- Sk	19.916,35,-
2009	Úrad vlády Slovenskej republiky	Námestie Slobody 1, 813 70 Bratislava	Výstavba viacúčelového ihriska		39.832,70,-
2010	Krajský úrad životného prostredia	Komenského 52, 040 01 Košice	30% škôd v obciach na hnuťnom majetku, stavbách a pozemkoch		630,-
2011	Krajský úrad životného prostredia	Komenského 52, 040 01 Košice	Úhrada 30% škôd na majetku obce – povodne		630,-
2012	Environmentálny fond	Bukureštská 4, 813 26 Bratislava	Ochrana územia Veľký Horeš pred vnútornými vodami		7.902,-
2012	Úrad vlády Slovenskej republiky	Námestie Slobody 1, 813 70 Bratislava	Veľkohorešský „Mezelény“ festival		5.000,-
2012	Úrad vlády Slovenskej republiky	Námestie Slobody 1, 813 70 Bratislava	Centrum služieb občanom – rekonštrukcia a modernizácia objektu		9.500,-
2013	Úrad vlády Slovenskej republiky	Námestie Slobody 1, 813 70 Bratislava	Hodnoty sú v nás		1.400,-

⁵ Štátnou pomocou sa rozumie každá pomoc v akejkoľvek forme, ktorú poskytuje na podnikanie alebo v súvislosti s ním poskytovateľ priamo alebo nepriamo z prostriedkov štátneho rozpočtu, zo svojho rozpočtu alebo z vlastných zdrojov.

2014	Košický samosprávny kraj	Námestie Maratónu mieru 1, 042 66 Košice	Oslavy 800. výročia prvej písomnej zmienky o obci Veľký Horeš		1.000,-
2014	Úrad vlády Slovenskej republiky	Námestie Slobody 1, 813 70 Bratislava	Veľkohorešský festival „Mezelény“ 2. ročník		3.000,-
2014	Úrad vlády Slovenskej republiky	Námestie Slobody 1, 813 70 Bratislava	Monografia Veľký Horeš – 800 rokov národnej identity		2 000,-
2015	Úrad vlády Slovenskej republiky	Námestie Slobody 1, 813 70 Bratislava	Tu sme doma – poznaj svoju obec a jej tradície	5.425,-	500,-
2015	Ministerstvo financií SR	Štefanovičova 5, 817 82 Bratislava	Rekonštrukcia objektu pre zriadenie komunitného centra obce		30.000,-
2015	Environmentálny fond	Martinská 49, 821 05 Bratislava	Sanácia miest s nezákonne umiestneným odpadom v obci Veľký Horeš	53.571,-	36.967,-
2015	Ministerstvo vnútra SR – Okresný úrad Košice	Komenského 52, 041 26 Košice	Zvýšenie prevencie kriminality v obci Veľký Horeš, I. etapa	21.266,41,-	5.000,-
2016	Environmentálny fond	Martinská 49, 821 05 Bratislava	Zber a zhodnocovanie BRO v obci Veľký Horeš	52.611,-	49.779,05,-
2016	Okresný úrad Košice – Odbor školstva	Zádielska 1, 040 78 Košice	Havarijný stav – Nevyhovujúce sociálne a hygienické priestory pre zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu	40.821,54,-	40.000,-
2016	Okresný úrad Košice – Odbor školstva	Zádielska 1, 040 78 Košice	Havarijný stav – Základná škola Veľký Horeš –	39.999,27,-	38.000,-

			Rekonštrukcia strechy		
2016	Ministerstvo vnútra SR – Okresný úrad Košice	Komenského 52, 041 26 Košice	Zvýšenie prevencie kriminality v obci Veľký Horeš – II. etapa	19.759,24,-	10.000,-
2017	Environmentálny fond	Martinská 49, 821 05 Bratislava	Veľký Horeš – oprava odvodňovacích rigolov na ulici Družstevnej	68.068,-	40.000,-
2017	Environmentálny fond	Martinská 49, 821 05 Bratislava	Revitalizácia parku v obci Veľký Horeš	5.000,-	5.000,-
2017	Okresný úrad Košice – Odbor školstva	Zádielska 1, 040 78 Košice	Havarijný stav – Základná škola Veľký Horeš – Rekonštrukcia výplňových konštrukčných otvorov	39.360,-	15.000,-
2017	Okresný úrad Košice – Odbor školstva	Zádielska 1, 040 78 Košice	Havarijný stav – Základná škola Veľký Horeš – Rekonštrukcia podláh	39.468,-	39.000,-
2017	Úrad vlády Slovenskej republiky	Námestie Slobody 1, 813 70 Bratislava	Mezelény festival 2017	10.290,-	2.000,-
2017	Ministerstvo financií SR	Štefanovičova 5, 817 82 Bratislava	Výstavba bezdrôtového obecného rozhlasu	13.500,-	13.500,-
2018	Ministerstvo financií SR	Štefanovičova 5, 817 82 Bratislava	Komunitné centrum- súpisné číslo 23	15 000,-	10 000,-
2018	Ministerstvo vnútra SR Prezídium HAZZ	Drieňová 22, 826 86 Bratislava	Hasičská zbrojnica	30 000,-	30 000,-
2018	Ministerstvo vnútra SR	Pribinova 2, 812 72 Bratislava	Obnova pamätníka padlým v 1. sv. vojne	7 300,-	7 300,-

2018	Ministerstvo financií SR	Štefanovičova 5, 817 82 Bratislava	Výstavba bezdrôtového obecného rozhlasu	10 000,-	10 000,-
2018	Ministerstvo vnútra SR Prezídium HAZZ	Drieňová 22, 826 86 Bratislava	Hasičská zbrojnica	30 000,-	30 000,-
2019	Ministerstvo financií SR	Štefanovičova 5, 817 82 Bratislava	Rekonštrukcia miestnej komunikácie a výstavba bezbariérového chodníka		15 000,-
2019	EZÚS VIA CARPATIA , s r.o.	Námestie Maratónu mieru 1 042 66 Košice	KIDS – Fond malých projektov /MŠ/		49 960,81
2019	Ministerstvo vnútra SR – Okresný úrad Košice	Komenského 52, 041 26 Košice	Zvýšenie prevencie kriminality v obci Veľký Horeš – III. etapa		5 000,-
2019-2020	Okresný úrad Košice – Odbor školstva	Zádielska 1, 040 78 Košice	Havarijný stav – kotolne Základnej školy		40 000,00
2020	Bethlen Gábor Alap Maďarska republika, na		Výmena výplne otvorov, okná dvere a výmena kuchynského nábytku		20 000,00
Spolu:					522 857,10

Ex-ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií

Cieľom Ex – ante hodnotenia stavu projektovej pripravenosti investícií je analyzovať súčasný stav pripravenosti investičných zámerov a možnosti ich financovania z rôznych zdrojov. V nasledujúcom formulári sú uvedené len tie investičné zámery, na ktoré má obec v čase vypracovania tohto PHSR (jar 2021) už spracovanú príslušnú dokumentáciu (resp. už má podanú žiadosť o NFP a čaká na vyhodnotenie). Súhrn všetkých investičných aj neinvestičných zámerov obce na nasledujúce obdobie je uvedený v ďalšej časti dokumentu (pozri najmä formuláre P1, P2, P3 a F2).

Formulár 4 (A7): Ex - ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií

Ex-ante hodnotenie - stav projektovej pripravenosti investícií k termínu vypracovania nového PHSR (pipe_line)																			
v tis. EUR																			
por. č.	Politika – oblasť*	Názov investície	Klasifikácia stavby - triedy	Rok začatia-plán	Technická príprava mesiac/rok	Cena podľa stavebného zámeru		Navrhovaný objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu			Finančné prostriedky podľa zdrojov								
				Rok dokončenia-plán	ÚR:	Celkom	Z toho stavebná časť	Rok	Objem fin. prostriedkov celkom	Z toho verejné investície	Štátny rozpočet	Rozpočet samosprávneho kraja	Rozpočet obce	Štátne účelové fondy	Úvery so zárukou štátu	Rozpočet EÚ	Kód OP	Súkr. zdroje	Iné zdroje
					SP:														
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	H	Rozvoj výrobnéj a priemyselnej infraštruktúry založenej na priemyselnom konope		2021 - 2022	-	670,0	670,0	2021 - 2022	670,0	670,0									
2	H	Vybudovanie novej cestnej komunikácie medzi	2112 - Miestne komunikácie	2021 - 2022	-	1739,0	1739,0	2021 - 2022	1739,0	1739,0									

		Veľkým Horešom a Nagyrozvágy (HU)																	
3	S	Dobudovanie dennej miestnosti pre DHZ	1274 – Ostatné budovy i.n.	2022-2023	-	60,0	60,0	2022 - 2023	60,0	60,0									
4	S	Revitalizácia parku pred obecným úradom		2022-2023	-	85,0	85,0	2022 - 2023	85,0	85,0									

* H – Hospodárska, S – Sociálna, E – Environmentálna politika

Zdroj: MDVRR 2015, obecný úrad

A.II Analýza vonkajšieho prostredia

Vonkajšie prostredie v kontexte tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja predstavuje pre obec tie oblasti, ktoré síce ovplyvňujú jej rozvoj (v rôznej miere, či už významne alebo len okrajovo), avšak obec ich zároveň nedokáže svojou činnosťou nijako ovplyvniť. V makroregionálnej mierke je dôležitým činiteľom rozvoja obce európsky rozvojový koncept „Red octopus“, ktorý stanovuje hlavné rozvojové centrá Európy. Ide o tzv. „červenú chobotnicu“ (pomenovanie podľa tvaru tejto rozvojovej siete), ktorá spája najrozvinutejšie európske sídelné a aglomeračné centrá a centrá, ktoré majú najväčší potenciál ďalšieho rozvoja. Jedno z ramien „červenej chobotnice“ prechádza aj Slovenskom, a to jeho juhozápadnou časťou. Veľký Horeš je teda od tohto ramena značne vzdialený.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) vyhodnotila jednotlivé sídelné centrá Slovenska ako terciárne centrá, t.j. centrá na základe ich terciárnej obslužnosti (úrovne vybavenosti vybranou vyššou občianskou vybavenosťou). Takýmto spôsobom bolo na národnej úrovni vytvorených päť skupín obcí (okrem Bratislavy a Košíc, ktoré stoja samostatne a nepatria do žiadnej skupiny), ktoré naznačujú úroveň obsluhy ako pre vlastné mesto, tak pre jeho zázemie (prvé tri skupiny sa pritom členia na dve podskupiny). Najbližšie centrá osídlenia pre Veľký Horeš predstavujú mestá Kráľovský Chlmec (4. skupina), Čierna nad Tisou (5. skupina centier osídlenia) a Trebišov (2b. skupina centier osídlenia).

Okrem centier osídlenia KURS 2001 na Slovensku stanovila jadrové ťažiská osídlenia, ktoré sú navzájom pospájané rozvojovými osami I. stupňa. Ostatné sídelné centrá sú pospájané osami II. a III. stupňa. Tieto rozvojové a urbanizačné osi sú súčasťou vyváženej hierarchizovanej sídelnej štruktúry. Podporujú sídelné väzby medzi obcami a rovnovážny sídelný rozvoj vrátane rozvoja vidieka. Vytvárajú podmienky pre dostupnosť k infraštruktúram, zachovanie a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva a zabezpečujú požiadavky, ktoré sú na sídelnú štruktúru kladené z hľadiska ekonomických, sociálnych a environmentálnych potrieb.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 stanovuje tri stupne rozvojových osí, ktoré vychádzajú z nasledovných kritérií:

- rozvojová os prvého stupňa – prepája centrá osídlenia prvej skupiny a ťažiská osídlenia prvej úrovne v štáte a porovnateľné centrá mimo hraníc krajiny, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železniciu rýchlostného typu,
- rozvojová os druhého stupňa – prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne s centrami osídlenia prvej skupiny a ťažiskami osídlenia prvej úrovne, resp. prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne medzi sebou, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železniciu nadregionálneho významu alebo jednu rýchlostnú cestu,
- rozvojová os tretieho stupňa – prepája stredné centrá a ťažiská osídlenia tretej úrovne navzájom, ako aj ostatné vyhodnocované centrá osídlenia s ostatnými centrami osídlenia druhej skupiny.

Z pohľadu rozvoja územia Slovenska najdôležitejšia, teda rozvojová os I. stupňa, prepája Bratislavu a Košice (o. i.) severoslovenským dopravným koridorom cez Žilinu, Poprad a Prešov. Veľký Horeš teda na tejto najvýznamnejšej osi neleží a z tohto dôvodu možno len ťažko očakávať priaznivý rozvojový impulz pre obec z vonkajšieho prostredia prostredníctvom súkromných investorov (ktorí by sa nemuseli usadiť priamo v obci, stačilo by v jej blízkosti – tak, aby vytvorili nové pracovné príležitosti v rámci rádia dennej dochádzky do zamestnania z obce Veľký Horeš).

Veľmi dôležitým aspektom v analýze vonkajšieho prostredia je aj stratégia štrukturálnej politiky Európskej únie a jej priemet do slovenských pomerov. Počas programovacieho obdobia EÚ 2000-2006 (čo pre Slovensko znamenalo roky 2004-2006) používala Európska únia stratégiu regionálnej politiky založenú na rovnomernom prístupe samospráv k štrukturálnym fondom (tzv. „pokropením regiónov investíciami“, kde každá samospráva mala rovnaký prístup k týmto fondom). Od programovacieho obdobia 2007-2013 sa však už stratégia regionálnej politiky EÚ zmenila, keďže táto sa už nezamerala na znižovanie regionálnych disparít formou podpory zaostalých regiónov, ale na základe skúseností

z regionálneho rozvoja zo západoeurópskych krajín, rozhodla sa posilňovať predovšetkým vytýčené póly rastu, ktoré sú najviac konkurencieschopné a majú najväčší potenciál rozvoja (týmto opatrením sa taktiež sledovalo posilnenie vonkajšej konkurencieschopnosti EÚ ako celku voči ostatným aktérom vo svetovom hospodárstve). Jednotlivými krajinami vytýčené póly rastu mali byť nositeľmi rozvoja v jednotlivých regiónoch a postupom času by sa rozvoj z týchto pólov rastu mal šíriť do ich bezprostredného okolia (teda do zaostalejších oblastí v ich okolí). Na Slovensku tak boli od programovacieho obdobia 2007-2013 na základe Koncepcie územného rozvoja Slovenska stanovené inovačné a kohézne póly rastu (niektoré mestá a obce v ich bezprostrednom zázemí), pričom najväčšia časť podpory zo štrukturálnych fondov smeruje práve do nich.

Výrazným vonkajším rozvojovým impulzom pre oblasť okresu Trebišov by mohla byť zvýšená podpora zo strany vlády formou investičných stimulov pre tie priame zahraničné investície, ktoré sa realizujú čo najbližšie k tomuto regiónu (keď už nie priamo v ňom). Skúsenosti však ukazujú, že od roku 2002, kedy sa začalo s poskytovaním investičnej pomoci, jednotlivé slovenské vlády touto formou podporovali smerovanie priamych zahraničných investícií primárne do najrozvinutejších regiónov Slovenska (najmä do trojuholníka Bratislava – Trnava – Nitra, do Košíc a oblasti stredného Považia po Žilinu). Do oblasti Trebišova a Dolného Zemplína smerovala len úplne minimálna časť investičnej pomoci vlády. Z prostredia investičnej pomoci teda len ťažko očakávať priaznivé rozvojové impulzy pre región v blízkej budúcnosti.

Spomínaná politika územnej podpory vo forme investičnej pomoci a množstvo ďalších faktorov (napr. faktor sídelnej hierarchie, faktor makropolohovej atraktivity, faktor veľkej dopravnej infraštruktúry, faktor historickej marginality, faktor depresnosti priľahlých prihraničných regiónov a pod.; Korec 2005) prispeli (a naďalej prispievajú) k veľmi nerovnovážnemu regionálnemu vývoju v rámci Slovenska, keď sa medzi jednotlivými jeho regiónmi vytvorili pomerne výrazné regionálne disparity. Vytvorila sa tak významná priestorová polarizácia spoločnosti s existenciou centier na strane jednej a periférií (vnútorných aj prihraničných periférnych regiónov) na strane druhej. V takomto periférnom regióne leží aj obec Veľký Horeš.

Členstvo obce v organizáciách

Obec Veľký Horeš je členom 4 združení, ktoré vznikli za rôznym účelom, majú rôzne ciele a prostredníctvom ktorých sa obec snaží uplatňovať a presadzovať svoje záujmy:

- „*Združenie miest a obcí Slovenska*“ (ZMOS) – organizácia zastupujúca záujmy obecných samospráv na celoslovenskej úrovni;
- „*Regionálne združenie miest a obcí Medzibodrožia*“ (ZMOM) – organizácia zastupujúca záujmy obecných samospráv na regionálnej úrovni;
- „*Miestna akčná skupina Bodrog*“ (MAS Bodrog) – verejno-súkromné partnerstvo rôznych organizácií (obcí, podnikov, podnikateľov, občianskych združení, neziskových organizácií, fyzických osôb a pod.), vytvorené za účelom zlepšovania kvality života v území združenia (územie obcí, ktoré sú členmi tohto združenia), posilnenia ekonomického prostredia, zhodnotenia kultúrneho a prírodného dedičstva a podpory trvalo udržateľného rozvoja;
- „*Mikroregionálne združenie obcí Buród*“ – záujmové združenie 5 obcí, založené za účelom kvalitného a efektívneho riešenia spoločných problémov (napr. v odpadovom hospodárstve a pod.).

Štrukturálne fondy v programovom období 2014-2020 a v období 2021-2027

Jednou z možných ciest získavania finančných prostriedkov na realizáciu investičných akcií (okrem ďalších možných zdrojov, uvedených v časti „Indikatívny finančný plán“) sú Európske štrukturálne a investičné fondy. Napriek tomu, že tieto európske štrukturálne a investičné fondy sú z aspektu regionálneho rozvoja definované ako „doplňkové“ zdroje financovania, v súčasnom modeli regionálnej politiky a nastavenia financovania samospráv sú práve tieto prostriedky z EŠIF hlavným zdrojom financií, bez ktorého by len ťažko boli samosprávy schopné financovať svoje rozvojové investičné

projekty. V programovom období EÚ 2014 – 2020 čerpá Slovensko európske štrukturálne a investičné fondy v rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti a v rámci Cieľa Európska územná spolupráca. Nakoľko v čerpaní eurofondov platí pravidlo n+3, finančné prostriedky z programového obdobia 2014 – 2020 je možné čerpať do konca roku 2023.

V rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti sa čerpajú financie prostredníctvom nasledujúcich operačných programov:

- Integrovaný regionálny operačný program (OP IROP),
- OP Ľudské zdroje (OP ĽZ),
- OP Integrovaná infraštruktúra (OP II),
- OP Výskum a inovácie (OP Val),
- OP Kvalita životného prostredia (OP KŽP),
- OP Efektívna verejná správa (OP EVS),
- Technická pomoc,
- Program rozvoja vidieka,
- Rybné hospodárstvo.

V rámci Cieľa Európska územná spolupráca čerpá Slovensko financie prostredníctvom nasledujúcich operačných programov:

Programy cezhraničnej spolupráce

- SK – CZ 2014 – 2020,
- SK – AT 2014 – 2020,
- PL – SK 2014 – 2020,
- SK – HU 2014 – 2020,
- ENI HU – SK – RO – UA 2014 – 2020.

Programy nadnárodnej spolupráce

- Stredná Európa,
- ETC Dunaj.

Programy medziregionálnej spolupráce

- INTERREG,
- ESPON,
- INTERACT,
- URBACT.

Obec Veľký Horeš môže v rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti čerpať z EŠIF financie prostredníctvom základných operačných programov – Integrovaný regionálny operačný program OP IROP (ktorého realizátorom na území Košického samosprávneho kraja je KSK prostredníctvom Regionálnej územnej stratégie KSK), OP Ľudské zdroje, OP Kvalita životného prostredia a OP Efektívna verejná správa. V rámci Cieľa Európska územná spolupráca sa obec môže uchádzať o financie na realizáciu rozvojových aktivít cez Program cezhraničnej spolupráce PL – SK 2014 – 2020.

V čase vzniku tohto PHSR (jar/leto 2021) ešte nie je schválená Partnerská dohoda medzi Slovenskom a EÚ na nastávajúce programové obdobie 2021 -2027, a teda ani Operačný program Slovensko. Nie je ešte známe aké konkrétne ciele a priority budú prostredníctvom EŠIF podporované (tieto skutočnosti sú aktuálne predmetom negociácií medzi SR a EÚ). Z tohto dôvodu nie je možné analyzovať možné zdroje podpory v rámci EŠIF v budúcom programovom období, ktoré by obec Veľký Horeš mohla využiť.

STEEP analýza

Pri stretávaní sa s rôznymi problémami a výzvami je potrebné si uvedomiť, že ich riešenie môže byť v budúcnosti ovplyvnené rôznymi vonkajšími faktormi, ktoré obec nedokáže ovplyvniť. Úlohou STEEP analýzy (analýzy externého prostredia) je napomáhať tvorcom rozhodnutí predvídať budúci možný vývoj a na tieto zmeny sa pripraviť.

Formulár 5 (A8): STEEP analýza

Sociálne	Technologické	Ekonomické	Ekologické	Politické	Hodnoty
Starnutie obyvateľstva, emigrácia mladých ľudí do miest	Úroveň technológie poskytovateľa	Nové trhy a nové príležitosti (napr. cestovný ruch)	Vplyv rôznych subjektov na ŽP	Politika vlády v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti	Zmena postojov k lokálnemu rozvoju
Zmeny postojov a správania – aktívny tretí sektor	Dostupná technológia a využívaná technológia	Klesajúce trhy v niektorých poskytovaných službách	Možnosti obnovy a tvorby ŽP	Štrukturálna politika Európskej únie	Zmena životného štýlu
Zmeny správania obyvateľov	Technológia využívaná obyvateľmi, podnikateľmi	Dostupnosť finančných zdrojov	Politika ŽP	Legislatívne zmeny	Tímová spolupráca
Móda	Kontakt s obyvateľmi prostredníctvom technológie	Daňová politika	Podpora tvorby a ochrany ŽP	Zmena vlády ako výsledok volieb	Osobné hodnoty

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

A.III Zhodnotenie súčasného stavu územia

Zhodnotenie súčasného stavu územia je spracované formou SWOT analýzy. Tá bola vypracovaná na základe auditu rozvojových zdrojov obce.

SWOT analýza

Formulár 6 (A10): SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
• existencia viacerých veľkoplošných aj maloplošných chránených území v bezprostrednom okolí obce • pozitívny vývoj migračného salda • dobrá kvalita miestnych komunikácií (ciest aj chodníkov) • dostupnosť takmer všetkých inžinierskych sietí (okrem kanalizácie) • viaceré sociálne služby dostupné priamo v obci • dostupnosť škôl pre plnenie povinnej školskej dochádzky priamo v obci (okrem 5.-9. ročníka s vyuč. jazykom slovenským) • viaceré kultúrne zariadenia v obci • pomerne bohatý kultúrno-spoločenský život počas roka • viaceré športoviská na realizáciu rôznych športov • intenzívne využívanie poľnohospodárskej pôdy v katastri obce • dobré finančné hospodárenie obce • aktivita a výborná pripravenosť obce na získanie financií na realizáciu investičných akcií z externých dotačných zdrojov (viacero pripravených projektových dokumentácií)	• negatívny vývoj prirodzeného pohybu • nepriaznivá veková štruktúra obyvateľstva • rýchle starnutie obyvateľstva v obci • vysoká miera nezamestnanosti • veľmi nepriaznivá štruktúra UoZ podľa vzdelania, doby evidencie a klasifikácie zamestnaní • nevýhodná poloha obce vzhľadom na nadradenú dopravnú infraštruktúru (diaľnica, rýchlostná železnica) • nedobudovaná základná technická infraštruktúra (kanalizácia a ČOV) • slabšia dostupnosť služieb priamo v obci • slabé lokalizačné a realizačné predpoklady rozvoja cestovného ruchu priamo v obci Veľký Horeš • slabá makropolohová atraktivita územia • málo rozvinutá miestna hospodárska základňa • nevýhodná poloha obce pomerne ďaleko od centier zamestnanosti (urbánnych centier) • nezrealizovaný projekt pozemkových úprav
Príležitosti	Ohrozenia
• dobudovanie základnej technickej infraštruktúry (kanalizácia, ČOV) • realizácia regionálne koordinovaných a vzájomne prepojených investícií/intervencií v oblasti CR • podpora miestnych podnikateľských subjektov • podpora zamestnanosti v poľnohospodárstve • realizácia projektu pozemkových úprav • využitie európskych štrukturálnych a investičných fondov na realizáciu rozvojových aktivít • možnosti podpory nezamestnaných občanov v rámci AOTP (menšie obecné služby, regionálna zamestnanosť...)	• nedostatočné využitie možných zdrojov z EÚ • vysoká administratívna náročnosť pre získanie financií z EŠIF • neustále zvyšovanie administratívnej záťaže výkonu miestnej samosprávy bez kompenzácie z hľadiska paralelného zvyšovania zdrojov (finančných, personálnych)

Zdroj: vlastné spracovanie

Kľúčové faktory a disparity územia

Vyhodnotením silných stránok a príležitostí zo SWOT analýzy boli identifikované hlavné faktory rozvoja obce. Podobne, na základe vyhodnotenia slabých stránok a ohrození boli identifikované hlavné disparity obce.

Hlavné faktory rozvoja:

- využitie geografickej polohy obce z hľadiska potenciálu pre rozvoj CR na báze atraktívneho prírodného prostredia (Tokaj, CHKO Latorica)
- podpora marginalizovaných rómskych komunít
- podpora cezhraničných kontaktov a ochota participovať na cezhraničnej spolupráci
- racionálne hospodárenie samosprávy
- pripravenosť obce na získanie externých zdrojov na realizáciu rozvojových projektov (množstvo pripravených projektových dokumentácií)
- využitie zdrojov z EŠIF na realizáciu investičných a neinvestičných projektov, aktivita obce pri realizácii rozvojových projektov
- rozvoj poľnohospodárskej výroby.

Hlavné disparity rozvoja:

- emigrácia obyvateľstva – z obce emigruje predovšetkým mladé obyvateľstvo, a to z dôvodu absencie ponuky pracovných miest, slabej ponuky trávenia voľného času a nedostatku možností bývania
- nízky potenciál pre prilákanie investícií do priemyselnej výroby – z dôvodu málo výhodnej polohy vo vzťahu k ekonomickým centráram a nadradenej dopravnej infraštruktúre má obec veľmi nízky lokalizačný potenciál pre prilákanie investícií do priemyselnej výroby
- slabšia ponuka pracovných príležitostí priamo v obci (v porovnaní s väčšími mestami) – obec nedokáže vygenerovať dostatočný počet pracovných príležitostí pre všetko svoje obyvateľstvo
- nezamestnanosť obyvateľstva – obyvateľstvo, ktoré si nevie nájsť prácu a neemigruje, upadá kvôli absencii dostatočného príjmu na živobytie do sociálnych problémov
- nízka úroveň miezd – úroveň miezd v regióne spolu s časovou a finančnou náročnosťou dochádzky do zamestnania pôsobí ako demotivačný faktor a generuje podmienky pre emigráciu obyvateľstva
- slabo využívaný potenciál cestovného ruchu – v obci takmer vôbec nie sú vybudované zariadenia cestovného ruchu
- veľká rozdrobenosť pozemkov a komplikovaná štruktúra vlastníckych vzťahov v katastrálnom území obce – výrazne limitujúci faktor potenciálnych rozvojových aktivít z dôvodu veľkej náročnosti z hľadiska vysporiadania vlastníckych vzťahov (napr. pre technickú infraštruktúru, investičnú výstavbu a pod.).

B-Strategická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Rozvoj rôznych regiónov, od lokálnej po makroregionálnu úroveň, je nutné chápať, realizovať, uvažovať a posudzovať v čo možno najširších súvislostiach a väzbách, nie izolovane. Z tohto dôvodu je preto pre stanovenie rozvojovej stratégie obce nevyhnutné rešpektovať aj rôzne „nadradené“ stratégie, ktoré boli prijaté či už na nadnárodnej úrovni, na úrovni štátu alebo VÚC.

Na medzinárodnej úrovni je Slovenská republika viazaná najmä **Agendou 2030**. Ide o súhrn globálnych záväzkov, ktorými medzinárodné spoločenstvo reaguje na najzávažnejšie výzvy súčasnosti. Zmena klímy, chudoba, zvyšujúce sa ekonomické a sociálne nerovnosti alebo neudržateľnosť prevládajúcich vzorcov výroby a spotreby sú komplexné a navzájom previazané problémy. Izolované zásahy a opatrenia preto strácajú účinnosť pri ich riešení. Agenda 2030 bola prijatá členskými štátmi Organizácie Spojených národov v roku 2015 a vyzýva štáty k spoločnému koordinovanému postupu pri riešení globálnych výziev. Táto Agenda 2030 bola prijatá najmä za účelom zabezpečenia udržateľného rozvoja vo svete. Obsahuje spolu 17 cieľov, ktorých plnenie je v záujme udržateľného rozvoja potrebné naplňať.

Implementácia Agendy 2030 je na Slovensku inštitucionálne rozdelená medzi Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR a Ministerstvo zahraničných vecí SR. V konzultácii s odbornou verejnosťou bola Agenda 2030 na Slovensku premietnutá do užšieho súboru šiestich prioritných oblastí, ktoré zohľadňujú špecifiká Slovenska a ktoré budú základom ďalšej strategickej a koncepcnej práce. Sú nimi:

- *Vzdelanie pre dôstojný život,*
- *Smerovanie k znalostnej a environmentálnej udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí,*
- *Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia,*
- *Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy,*
- *Právny štát, demokracia a bezpečnosť,*
- *Dobré zdravie.*

Vyššie uvedené prioritné oblasti sa premietajú aj do opatrení regionálnej politiky, podporujúcich rozvoj jednotlivých regiónov Slovenska.

Strategická časť Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľký Horeš na roky 2021-2030 nadväzuje na analytickú časť, ktorá predstavuje komplexnú analýzu územia. Táto časť PHSR obsahuje stratégiu rozvoja obce s ohľadom na jej vnútorné špecifiká a danosti. Jej súčasťou je strategická vízia, formulácia a návrh stratégie rozvoja, ako aj formulácia cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti.

Strategická vízia a strategický cieľ obce

Vízia je želanou predstavou obyvateľov o budúcnosti, o tom, ako by mala obec vyzerieť. Je teda nástrojom na motiváciu, opisom ideálneho stavu, ktorý by sme chceli v budúcnosti dosiahnuť. Stanovuje rámec pre definovanie strategických cieľov a priorít na strednodobý časový horizont. Analýzou súčasného stavu obce, analýzou doteraz realizovaných a plánovaných projektov, na základe analýzy hlavných faktorov rozvoja a na základe funkcií, ktoré plní samospráva obce bola sformulovaná nasledovná **strategická vízia** obce Veľký Horeš:

Obec Veľký Horeš je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby.

Na dosiahnutie uvedenej strategickej vízie bude potrebné naplniť strategický cieľ rozvoja obce Veľký Horeš na roky 2021-2030. **Strategickým cieľom** rozvoja obce je

„zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľaďovaní životného prostredia obce“.

Stratégia rozvoja

Cieľom strategickej časti programu je navrhnuť priority a opatrenia, ktoré budú viesť k naplneniu stanovenej vízie. Ide o návrh takých priorít a opatrení, ktorých riešenie je buď priamo v kompetencii obce alebo tiež takých, ktoré síce nie sú priamo v jej kompetencii, avšak obec ich dokáže svojou činnosťou a svojimi schopnosťami ovplyvniť žiaducim smerom.

Definovanie stratégie rozvoja obce vychádza najmä z detailného poznania jej vnútorného prostredia a z poznania potrieb obyvateľstva, pričom priamo nadväzuje na výsledky analýz. Stratégia vychádza zo základného predpokladu, že príslušné orgány verejnej správy od národnej po regionálnu úroveň budú zabezpečovať koordinovaný prístup v záujme dosiahnutia realizácie plánovaných zmien a že bude existovať dobrá informovanosť kľúčových aktérov regionálneho rozvoja.

Stratégia rozvoja obce je spracovaná v súlade s **Víziou a stratégiou rozvoja Slovenska do roku 2030**, ktorá plní úlohu Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky v zmysle zákona o podpore regionálneho rozvoja. Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 definuje (okrem iného) priority, ciele a nástroje podpory regionálneho rozvoja podľa typov regiónov, miest a obcí. Je v súlade s politikou súdržnosti Európskej únie v období 2021-2027, v rámci ktorej **Európska komisia zdefinovala 5 hlavných politických cieľov politiky súdržnosti**:

1. *Inteligentnejšia Európa* – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva
2. *Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa*
3. *Prepojenejšia Európa* – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT
4. *Sociálnejšia Európa* – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv
5. *Európa bližšie k občanom* – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.

V novom programovom období pravdepodobne nastanú v oblasti strategického plánovania a riadenia a implementácie eurofondov viaceré zásadné zmeny (v čase spracovania tohto PHSR však ešte žiadne definitívne rozhodnutia prijaté neboli, všetky plánované zmeny boli ešte len v štádiu rokovaní). Doposiaľ sa programy rozvoja obcí vypracúvali na úrovni VÚC a na úrovni obcí a miest (pričom obce mali možnosť vypracovať si spoločný program rozvoja obcí). Po novom sa do strategického plánovania pridáva ďalší „medzistupeň“. Tento nový medzistupeň predstavujú tzv. **Strategicko-plánovacie regióny (SPR)**, ktorých hranice zadefinuje príslušný VÚC a schváli ustanovená Rada partnerstva kraja. Pre každý SPR sa následne vypracúva špecifická stratégia, spracovaná vo forme **integrovanej územnej stratégie (IUS)** a obsahujúca špecifické ciele a operácie, vzťahujúce sa len na to-ktoré SPR. Cieľom je zabezpečiť adresnejšie operácie a podporu regiónom na medzistupni medzi regionálnou samosprávou (VÚC) a miestnou samosprávou (obce). Integrovaná územná stratégia pre SPR môže byť vypracovaná v podstate 3 rôznymi spôsobmi:

1. ako svoje vlastné PHSR (v zmysle zákona o regionálnom rozvoji by de facto išlo o spoločný Program rozvoja obcí);
2. druhou možnosťou je, že SPR bude mať svoju špecifickú stratégiu vypracovanú ako integrovanú územnú stratégiu (ako samostatný dokument, avšak nie vo forme PHSR – nie ako spoločný Program rozvoja obcí);
3. integrovaná územná stratégia pre SPR bude samostatnou súčasťou Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku.

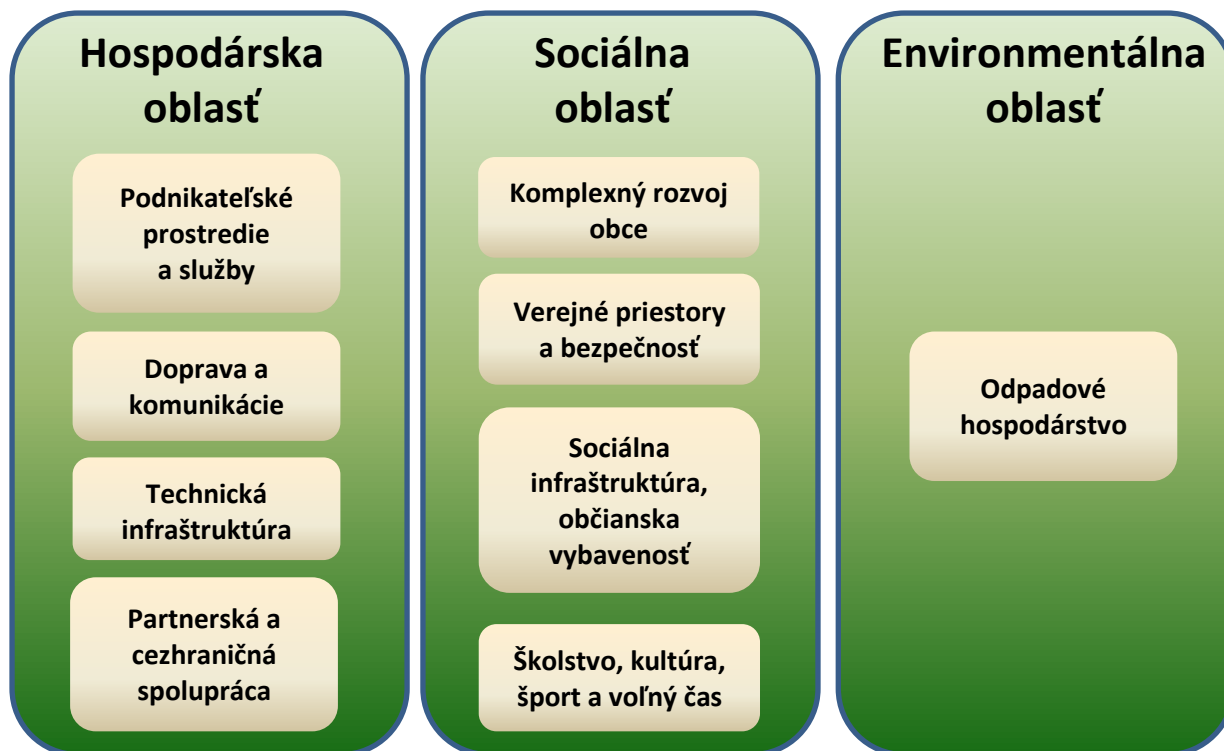
Tretí stupeň strategického plánovania budú stále tvoriť obce a mestá – tým je, samozrejme, ponechaná možnosť vypracovať si svoje vlastné PHSR (ak nevyužijú možnosť vypracovať si svoj PHSR ako súčasť spoločného programu rozvoja obcí). **Obec Veľký Horeš** leží v Košickom samosprávnom kraji a v programovom období 2021-2027 je **súčasťou** strategicko-plánovacieho regiónu **SPR Dolný Zemplín: Trebišovsko**.

Zmena nastáva v rámci územného rozvoja. Každý samosprávny kraj na Slovensku si v rámci svojho PHSR definuje tzv. **Integrované projektové balíčky**. Tie pozostávajú z kľúčových projektov (ktorých realizácia je pre implementáciu daného projektového balíka kľúčová, nosná; bez nej by realizácia celého integrovaného balíka nemala zmysel a investície by nepriniesli synergický efekt) a komplementárnych projektových balíkov (ktoré obsahujú indikatívne tematické projektové balíčky). Celý integrovaný projektový balík môže byť financovaný z rôznych zdrojov (napr. EŠIF, Plán obnovy, Fond pre spravodlivú transformáciu, tzv. Nórske fondy, úverové zdroje, vlastné zdroje, dotácie štátu a pod.). Tá časť integrovaného projektového balíka, ktorá bude financovaná len z EŠIF, sa nazýva **Integrovaná územná investícia** (IUI, angl. skratka ITI).

Integrovaný územný rozvoj v rámci územného programu by už nemal byť realizovaný výlučne formou dopytovo-orientovaných projektov (ako tomu bolo doposiaľ). V čase spracovania tohto PHSR (jar 2021) zatiaľ situácia ohľadom nastavovania implementácie EŠIF v SR celkom vyjasnená nie je. Časť IUI bude pravdepodobne schvaľovaná Radou partnerstva daného VÚC (bez potreby vyhlasovania dopytovo-orientovaných výziev; výhodou tohto spôsobu schvaľovania bude, že najprv Rada partnerstva VÚC schváli konkrétny projektový zámer na realizáciu, takže žiadateľ bude mať istotu, že jeho projektový zámer určite získa financie na realizáciu; potom dostane úspešný žiadateľ čas na dopracovanie a dodanie všetkej potrebnej dokumentácie, ako napr. samotná projektová dokumentácia, územné rozhodnutie, stavebné povolenie a pod.; tento prístup môže teda potenciálne ušetriť žiadateľom množstvo financií, úsilia a času – keďže tí nebudú povinní mať pripravenú celú dokumentáciu už v čase podania žiadosti o NFP, ale až po jej schválení) a časť IUI sa bude stále implementovať formou dopytovo-orientovaných výziev, vyhlasovaných štátnymi orgánmi (rovnakým spôsobom ako tomu bolo doteraz).

Pre naplnenie strategickej vízie (pozri predchádzajúcu kapitolu) si teda obec Veľký Horeš stanovila tri hlavné rozvojové oblasti a v rámci nich nasledovné priority:

- A.) **Hospodárska oblasť** – táto prioritná oblasť pozostáva zo 4 priorít: podnikateľské prostredie a služby (podpora malého a stredného podnikania, podpora miestnej hospodárskej základne, zavádzanie inovácií, rozvoj poľnohospodárstva, rozvoj digitalizácie), doprava a komunikácie (rekonštrukcia starých a výstavba nových miestnych komunikácií a chodníkov), technická infraštruktúra (vybudovanie technickej vybavenosti obce – kanalizácia a ČOV) a partnerská spolupráca (spolupráca s partnerskými obcami).
- B.) **Sociálna oblasť** – prioritná oblasť pozostávajúca taktiež zo 4 rozvojových priorít: komplexný rozvoj obce (udržiavanie aktuálneho územného plánu), verejné priestory a bezpečnosť (prevencia kriminality), sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť (skvalitnenie občianskej vybavenosti, rekonštrukcia budov vo vlastníctve obce, podpora sociálnych služieb a komunitného rozvoja) a školstvo, kultúra, šport a voľný čas (skvalitňovanie školskej infraštruktúry, rekonštrukcia a výstavba športových a oddychových zariadení, podpora kultúrnych a športových podujatí a telies).
- C.) **Environmentálna oblasť** – tretia prioritná oblasť pozostáva z 1 rozvojovej priority: odpadové hospodárstvo (podpora triedeného zberu, zvyšovanie úrovne vytriedenia komunálnych odpadov).

Prostredníctvom týchto troch prioritných oblastí a definovaných priorít, ktoré sú v programovej časti dokumentu rozpracované do jednotlivých opatrení, projektov a aktivít, bude obec naplňovať definovanú strategickú víziu rozvoja. Splnením jednotlivých cieľov a stanovených opatrení bude zabezpečovať zvyšovanie kvality života svojich obyvateľov.

Formulár 7 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov

Vízia <i>„Obec Veľký Horeš je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby“</i>			
Strategický cieľ <i>„zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľadovaní životného prostredia obce“</i>			
Prioritná oblasť	Hospodárska	Sociálna	Environmentálna
Globálny cieľ	<i>Rozvíjať vnútorný potenciál územia, založený na podpore miestneho hospodárstva a vybudovanej dopravnej a technickej infraštruktúry</i>	<i>Podporovať skvalitňovanie občianskej vybavenosti a zabezpečovať pre obyvateľov dôstojné podmienky spoločenského vyžitia</i>	<i>Zabezpečiť pre obyvateľov obce ako aj jej návštevníkov kvalitné životné prostredie</i>
Priority	• podnikateľské prostredie a služby • doprava a komunikácie • technická infraštruktúra • partnerská a cezhraničná spolupráca	• komplexný rozvoj obce • verejné priestory a bezpečnosť • sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť • školstvo, kultúra, šport a voľný čas	• odpadové hospodárstvo
Opatrenia	1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov 1.2 Rozvoj digitalizácie 1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry 1.4 Zlepšenie technickej vybavenosti obce 1.5 Spolupráca s partnerskými obcami	2.1 Tvorba podmienok pre komplexný rozvoj obce 2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov vrátane prevencie kriminality 2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti 2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít 2.5 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času 2.6 Skvalitnenie školskej infraštruktúry 2.7 Podpora spoločenského a kultúrneho života	3.1 Podpora zhodnocovania odpadov

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

C-Programová časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Programová časť PHSR nadväzuje na strategickú časť a obsahuje opatrenia a projekty na zabezpečenie realizácie programu rozvoja, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám. Táto časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti na úrovni opatrení a aktivít. Táto časť obsahuje:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Opatrenia, projekty a aktivity podľa prioritných oblastí

V strategickej časti zadefinované priority v rámci troch prioritných oblastí (hospodárskej, sociálnej, environmentálnej) obsahujú viaceré opatrenia, pričom každé opatrenie pozostáva z jedného alebo viacerých projektov/aktivít. Tie sú plne v súlade s 5 hlavnými politickými cieľmi politiky súdržnosti Európskej únie na programové obdobie 2021-2027. Realizácia projektov/aktivít v rámci zadefinovaných opatrení podporí **inteligentnú transformáciu hospodárstva**, napomôže **prechodu na ekologickejšiu nízkouhlíkovú Európu**, posilní **mobilitu a digitalizáciu**, prispeje k budovaniu **sociálnejšej Európy** a posilní **miestny rozvoj** (samozrejme, myslí sa tu realizácia projektov/aktivít na území obce – pričom tieto projekty/aktivity svojím malým dielom napomôžu realizácii systémových zmien v celoslovenskom a európskom meradle).

Všetky projekty a aktivity, ktoré samospráva plánuje v strednodobom horizonte realizovať, sú uvedené v nasledujúcom formulári. Konkrétne činnosti, ktoré samospráva plánuje realizovať formou projektového zámeru, sú v tomto aj v ďalších formulároch uvedené ako „**Projekt**“. Činnosti, ktoré sa neplánujú realizovať formou projektového zámeru (spravidla „jednoduchšie“, menej náročné činnosti), sú uvedené ako „**Aktivita**“.

Nie vždy bolo možné jednotlivé projekty alebo aktivity, ktoré samospráva plánuje realizovať, jednoznačne zaradiť pod konkrétne opatrenie a konkrétnu prioritu. Niektoré plánované projekty sa totižto svojím obsahom prelínajú a dotýkajú sa viacerých prioritných oblastí a priorit. V takýchto prípadoch bol plánovaný projekt alebo aktivita začlenený pod príslušné opatrenie podľa hlavného, najdôležitejšieho cieľa, na ktorý je ten-ktorý projekt/aktivita zameraný/á. Takýmto spôsobom sa postupovalo napr. pri projekte „2.5.3. Výstavba dopravného ihriska“ – tento projekt mohol byť začlenený napr. aj pod opatrenie 2.6, ktoré je zamerané na školskú infraštruktúru (nakoľko na dopravnom ihrisku sa spravidla realizujú vzdelávacie aktivity detí na úseku cestnej premávky).

Všetky projekty a aktivity, ktoré sú v tomto PHSR zadefinované, môžu byť realizované v rámci **integrovaných projektových balíkov**, zadefinovaných v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja a môžu byť taktiež zahrnuté medzi **integrované územné investície** (financované z EŠIF).

Formulár 8 (P1): Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa oblastí

Prioritná oblasť 1 – HOSPODÁRSKA	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov	Aktivita: 1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci - príprava pozemkov, budov, priestorových a technických podmienok pre vznik nových služieb a rozvoj existujúcich podnikateľských aktivít - prenájom obecných pozemkov a budov - podpora subjektov lesného hospodárstva a zhodnocovania drevnej hmoty - podpora poľnohospodárskych subjektov

	Aktivita: 1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov - zavádzanie nových produktov, zlepšených procesov, využívanie nových materiálov, zlepšovanie výrobných metód Projekt: 1.1.3 Rozvoj výrobnéj a priemyselnej infraštruktúry založenej na priemyselnom konope Aktivita: - výstavba školiaceho strediska EXPO, slúžiaceho pre celé územie Medzibodrožia (školenia, odborné podujatia, prezentácia produktov a pod.), zriadenie konferenčnej miestnosti, výstavnej siene - zriadenie produkčnej dielne na spracovanie konope a výrobu produktov z neho
1.2 Rozvoj digitalizácie	Aktivita: 1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby - realizácia podporných aktivít pri zavádzaní digitálnych riešení do spoločnosti (napr. v doprave, cestovnom ruchu, odpadovom hospodárstve, vo výrobných procesoch, pri poskytovaní elektronických služieb občanom a pod.) Aktivita: 1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce - realizácia vzdelávacích aktivít pre zamestnancov pracujúcich v podnikoch a verejnej správe a pre miestnych obyvateľov
1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	Projekt: 1.3.1 Vybudovanie novej cestnej komunikácie medzi Veľkým Horešom a Nagyrozvágy (HU) Aktivita: - výstavba cestného spojenia obcí na oboch stranách hranice Projekt: 1.3.2 Výstavba miestnej komunikácie k športovému areálu Aktivita: - výstavba spevnenej asfaltovej cesty Projekt: 1.3.3 Rekonštrukcia a dostavba miestnej komunikácie na Cintorínskej ulici Aktivita: - výstavba spevnenej komunikácie vedúcej k cintorínu

	Projekt: 1.3.4 Dobudovanie miestnej komunikácie a chodníka na Dubovej ulici Aktivity: - vybudovanie spevnenej asfaltovej komunikácie vedúcej k rodinným domom - výstavba chodníka pozdĺž cesty Projekt: 1.3.5 Odvodnenie miestnych komunikácií Aktivity: - vybudovanie nových, resp. Prehĺbenie a úprava odvodňovacích rigolov popri miestnych komunikáciách Projekt: 1.3.6 Projektová príprava a realizácia výstavby cyklistických chodníkov Aktivity: - zabezpečenie projektovej dokumentácie - výstavba cyklistických chodníkov v rámci dochádzky do zamestnania a pre účely rozvoja cestovného ruchu Projekt: 1.3.7 Rekonštrukcia existujúcich a výstavba nových parkovacích miest (pri predajni Jednota, pri kult. dome, cintoríne, na ihrisku a pod.) Aktivity: - vybudovanie nových odstavných plôch pre vozidlá na miestach, kde existuje najvyššia potreba ich budovania
1.4 Zlepšenie technickej vybavenosti obce	Projekt: 1.4.1 Výstavba kanalizácie v obci Aktivity: - osadenie stokovej siete (kanalizačného potrubia) v celej obci - výstavba čističky odpadových vôd a pripojenie kanalizačných vetiev na ČOV
1.5 Spolupráca s partnerskými obcami	Aktivita: 1.5.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce - rozvoj spolupráce s partnerskými obcami/mestami
Prioritná oblasť 2 – SOCIÁLNA	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
2.1 Tvorba podmienok pre komplexný rozvoj obce	Aktivita: 2.1.1 Realizácia zmien a doplnkov územného plánu v prípade potreby - absolvovanie procesu ZaD k územnému plánu, ak nastane potreba jeho aktualizácie
2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov vrátane prevencie kriminality	Projekt: 2.2.1 Rozšírenie kamerového systému Aktivity: - osadenie ďalších bezpečnostných kamier za účelom prevencie kriminality a protispoločenského správania v obci

2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti	Projekt: 2.3.1 Dobudovanie dennej miestnosti pre DHZ <i>Aktivity:</i> - prístavba miestnosti k existujúcej hasičskej zbrojnici pre potreby DHZ Projekt: 2.3.2 Revitalizácia parku pred obecným úradom <i>Aktivity:</i> - rekonštrukcia chodníkov, osadenie mobiliáru - výsadba verejnej zelene Projekt: 2.3.3 Zriadenie obecného múzea a informačného centra <i>Aktivity:</i> - zriadenie priestorov s muzeálnou expozíciou - vybudovanie informačného centra pre potenciálnych návštevníkov územia Projekt: 2.3.4 Zníženie energetickej náročnosti prevádzky budovy obecného úradu a kultúrneho domu <i>Aktivity:</i> - výmena strešnej krytiny - zateplenie budovy, zníženie energetickej náročnosti na vykurovanie - úprava a vymaľovanie fasády, vykonanie ďalších potrebných úprav - rekonštrukcia kúrenia Projekt: 2.3.5 Rekonštrukcia Domu smútku a úprava plôch pri vstupe na cintorín <i>Aktivity:</i> - výmena strešnej krytiny na Dome smútku - úprava príľahlých plôch Projekt: 2.3.6 Oplotenie cintorína a spevnenie svahu <i>Aktivity:</i> - výstavba oplotenia na pohrebisku - realizácia podporných opatrení na spevnenie svahov pohrebiska
2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít	Aktivita: 2.4.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP <i>- spolupráca obce s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny pri realizácii projektov na úseku aktívnych opatrení trhu práce</i> Aktivita: 2.4.2 Poskytovanie sociálnych služieb samosprávou (komunitné centrum, denný stacionár...) <i>- prevádzkovanie komunitného centra a/alebo denného stacionára, prípadne iných sociálnych služieb, vrátane zariadenia a priestorov a zabezpečenia dostatočných kapacít pre poskytovanie takýchto služieb</i>

	Projekt: 2.4.3 Realizácia projektov Terénnej sociálnej práce (TSP) a Miestnych občianskych poriadkových služieb (MOPS) Aktivity: - zapojenie obce do národných projektov - zamestnanie miestnych obyvateľov, podpora sociálnych aktivít v komunitnom rozvoji obce Aktivita: 2.4.4 Prevádzkovanie sociálneho taxíka - obstaranie vhodného automobilu - poskytovanie sociálnej pomoci ohrozeným skupinám obyvateľov (preprava za lekárom / službami a pod., pomoc pro obstarávaní nákupov, liekov a pod.) Projekt: 2.4.5 Zriadenie obecného sociálneho podniku Aktivity: - príprava podnikateľských priestorov na prevádzkovanie podniku - vypracovanie podnikateľského plánu, realizácia podnikateľských aktivít v podniku - zamestnanie miestnych uchádzačov o zamestnanie, znevýhodnených na trhu práce
2.5 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času	Aktivita: 2.5.1 Rekonštrukcia viacúčelového ihriska - oprava poškodeného povrchu na ihrisku Aktivita: 2.5.2 Dobudovanie detského ihriska v školskom areáli - dobudovanie exteriérových priestorov na realizáciu voľnočasových aktivít - osadenie preliezok, hojdačiek a ďalších prvkov na hranie detí Projekt: 2.5.3 Výstavba dopravného ihriska Aktivity: - vybudovanie exteriérového ihriska na vzdelávanie detí a žiakov v oblasti cestnej premávky
2.6 Skvalitnenie školskej infraštruktúry	Projekt: 2.6.1 Obnova školských budov (pavilónov) v areáli školy Aktivity: - rekonštrukcia 5 pavilónov (výmena strešnej krytiny, zateplenie budov, rekonštrukcia fasád, výmena okien, dverí, rozvodov kúrenia, výmena podláh a pod.)
2.7 Podpora spoločenského a kultúrneho života	Aktivita: 2.7.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí - podpora kultúrnych podujatí - podpora športových podujatí - podpora miestnych kultúrnych a športových telies

Prioritná oblasť 3 – ENVIRONMENTÁLNA	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
3.1 Podpora zhodnocovania odpadov	Aktivita: 3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov - zvýšenie efektivity triedeného zberu odpadov - rozšírenie možností zhodnocovania tzv. zeleného biologicky rozložiteľného a kuchynského odpadu z domácností - rozširovanie ponuky triedeného zberu o ďalšie druhy odpadov Projekt: 3.1.2 Dobudovanie malej kompostárne a nákup súvisiaceho zariadenia na jej prevádzku Aktivita: - dobudovanie malej kompostárne (tzv. obecného kompostoviska; so spracovateľskou kapacitou do 100 ton ročne) s plánovaným zhodnocovaním biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu - zakúpenie potrebných zariadení na prevádzkovanie kompostárne a nakladanie s BRKO Aktivita: 3.1.3 Monitorovanie a sanácia čiernych skládok - realizácia osvetových informačných aktivít ohľadom nakladania s odpadmi - zakúpenie fotopascí na monitorovanie problémových lokalít - sanácia nezákonne uloženého odpadu

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

Súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov

Súčasťou programovej časti je aj stanovenie ukazovateľov pre hodnotenie PHSR. Ukazovatele výsledkov a dopadov pre PHSR obce sú spracované v nasledujúcom formulári. Rozdelené sú do troch kategórií:

- ukazovatele výstupu – práce, tovary a služby, financované počas realizácie aktivít projektu,
- ukazovatele výsledku – okamžitý efekt realizácie aktivít projektu, príp. služby poskytnuté cieľovej skupine,
- ukazovatele dopadu – dlhodobý efekt vplyvu na danú prioritnú oblasť alebo cieľovú skupinu.

Východiskové hodnoty dopadových ukazovateľov v rámci hodnotenia dopadov pre PHSR obce boli stanovené ako nulové v roku 2021, cieľové hodnoty boli stanovené pre roky 2024 a 2027.

Formulár 9 (P2): Zoznam ukazovateľov cieľov/prioritných oblastí PHSR

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Informačný zdroj/odkaz	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	
				2021	2024	2027
Hospodárska oblasť						
Opatrenie 1.1. - Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov						
Výsledok	Podpora podnikateľa	OcÚ	počet / rok	0	3	3
Dopad	Vyššia pridaná hodnota	ŠÚSR	%	0	3	6
Dopad	Zvýšená zamestnanosť obyvateľstva	OcÚ, ŠÚSR	%	0	8	16
Opatrenie 1.2. - Rozvoj digitalizácie						
Výstup	Realizované digitálne riešenia	OcÚ, zamestnávateľa	počet	0	10	20
Dopad	Zvýšená zamestnanosť obyvateľstva	OcÚ, ŠÚSR	%	0	3	6
Opatrenie 1.3. - Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry						
Výstup	Novo vybudované miestne komunikácie k Nagyrozvágy	OcÚ	m	0	2000	2000
Výstup	Novo vybudované miestne komunikácie k športovému areálu	OcÚ	m	0	0	100
Výstup	Novo vybudované miestne komunikácie k cintorínu	OcÚ	m	0	200	200
Výstup	Novo vybudované miestne komunikácie na Dubovej ulici	OcÚ	m	0	200	200

Výstup	Odvodnené komunikácie	OcÚ	m	0	0	1000
Výstup	Nové cyklistické chodníky	OcÚ	m	0	0	2500
Výstup	Vybudované parkovacie miesta	OcÚ	počet	0	0	30
Opatrenie 1.4. - Zlepšenie technickej vybavenosti obce						
Výstup	Vybudovaná kanalizačná sieť	OcÚ	súbor	0	0,5	1
Výstup	Vybudovaná ČOV	OcÚ	počet	0	0	1
Výsledok	Obyvatelia pripojení na vodovodnú a kanalizačnú sieť	OcÚ	počet	0	0	1100
Opatrenie 1.5. - Spolupráca s partnerskými obcami						
Výsledok	Podporené partnerské projekty	OcÚ	počet	0	5	10
Sociálna oblasť						
Opatrenie 2.1. - Tvorba podmienok pre komplexný rozvoj obce						
Výsledok	Zrealizované ZaD územného plánu	OcÚ	súbor aktivít	0	0	1
Opatrenie 2.2. - Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov vrátane prevencie kriminality						
Výstup	Nové kamery monitorujúce verejné priestory	OcÚ	počet	0	11	11
Výsledok	Nižší počet priestupkov	OcÚ, Polícia	%	0	30	30
Opatrenie 2.3. - Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti						
Výstup	Vybudovaná denná miestnosť pre DHZ	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Zrekonštruovaný park pred OcÚ	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Prevádzkované zariadenie obecného múzea a informačného centra	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Zrekonštr. budova OcÚ a KD	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Zrekonštruovaná strecha Domu smútku	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Realizované terénne úpravy okolo cintorína	OcÚ	objekt	0	1	1
Opatrenie 2.4. - Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít						
Výsledok	Osoby zamestnané cez projekty AOTP	OcÚ	počet	0	5	5
Výstup	Poskytované soc. služby v komunitnom centre a dennom stacionári	OcÚ	počet služieb	0	2	2
Výstup	Osoby využívajúce služby kom. centra a denného stacionára	OcÚ	počet/rok	0	40	40
Výsledok	Osoby zamestnané cez TSP a MOPS	OcÚ	počet	0	7	7
Výsledok	Osoby využívajúce služby sociálneho taxíka	OcÚ	počet/mesiac	0	10	10
Výsledok	Osoby zamestnané v soc. podniku	OcÚ	počet	0	15	15
Opatrenie 2.5. - Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času						

Výstup	Zrekonštruovaný povrch viacúčelového ihriska	OcÚ	objekt	0	1	1
Výsledok	Obyvateľstvo realizujúce športové aktivity na ihrisku	OcÚ	počet/deň	0	10	10
Výstup	Dobudované detské ihrisko	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Vybudované dopravné ihrisko	OcÚ	objekt	0	0	1
Opatrenie 2.6. - Skvalitnenie školskej infraštruktúry						
Výsledok	Zrekonštruované exteriéry a interiéry školských budov	OcÚ, škola	objekt	0	0	1
Dopad	Nižšia spotreba energií na prevádzku budov	OcÚ, škola	%	0	20	30
Opatrenie 2.7. - Podpora spoločenského a kultúrneho života						
Výsledok	Zrealizované kultúrne a športové podujatia	OcÚ	počet/rok	0	10	10
Výsledok	Podporené subjekty	OcÚ	počet/rok	0	4	4
Environmentálna oblasť						
Opatrenie 3.1. - Podpora zhodnocovania odpadov						
Výsledok	Skvalitnený systém zberu odpadov	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Výstup	Vybudovaná malá kompostáreň na zhodnocovanie BRKO	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Sanované čierne skládky	OcÚ	súbor	0	1	1
Dopad	Úroveň vytriedenia odpadov	OcÚ	%	0	30	60

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

Súhrnný prehľad všetkých projektových zámerov a aktivít na nasledujúce obdobie poskytuje Formulár P3.

Formulár 10 (P3): Súhrnný prehľad projektových zámerov obce

P. č.	Typ zámeru	Klasifikácia stavby	Zameranie projektu (názov vystihujúci zámer)	Oblasť, na ktorú je projektový zámer orientovaný		Ukazovatele výstupov		Stav pripravenosti projektového zámeru		Predpokladaný termín realizácie (od - do)	Predpokladané náklady (tis. eur)	Priorita zámeru		Spolupráca s partnerom pri realizácii	Realizácia projektu je viazaná na podmienku
				Oblasť	Kategória	Ukazovateľ / jednotka	Plánovaná hodnota	Stav	Iné - doplnky			Priorita	Iné - doplnky		
1	4	5	6	8	8a	9	9a	10	10a	11	12	13	13a	14	15
1	Neinvestičný		Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci	Zamestnanosť		podpora podnikateľa / počet	3		-	2021-2030	3,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
2	Neinvestičný		Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov			vyššia pridaná hodnota o / %	6		-	2021-2030	2,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
3	Investičný		Rozvoj výrobnéj a priemyselnej infraštruktúry založenej na priemyselnom konope	Zamestnanosť		vyššia pridaná hodnota o / %	10	Spracovaná projektová dokumentácia	-	2021-2022	670,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	A	N/A

4	Neinvestičný		Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby	Zamestnanosť		realizované digitálne riešenia / počet	20		-	2021-2030	4,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
5	Neinvestičný		Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce	Zamestnanosť		zvýšená zamestnanosť o / %	6		-	2021-2030	2,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
6	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Vybudovanie novej cestnej komunikácie medzi Veľkým Horešom a Nagyrozvágy (HU)	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	dĺžka novej komunikácie / m	2000	Spracovaná projektová dokumentácia	-	2021-2022	1 739,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	A	N/A
7	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Výstavba miestnej komunikácie k športovému areálu	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	dĺžka novej komunikácie / m	100	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2025	40,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
8	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Rekonštrukcia a dostavba miestnej komunikácie na Cintorínskej ulici	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	dĺžka novej komunikácie / m	200	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2024	80,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
9	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Dobudovanie miestnej komunikácie a chodníka na Dubovej ulici	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	dĺžka novej komunikácie / m	200	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2022-2023	80,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A

10	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Odvodnenie miestnych komunikácií	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	dĺžka odvodnenej komunikácie / m	1000	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2026	70,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
11	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Projektová príprava a realizácia výstavby cyklistických chodníkov	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	dĺžka novej komunikácie / m	2500	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2026-2027	450,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
12	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Rekonštrukcia existujúcich a výstavba nových parkovacích miest (pri predajni Jednota, pri kult. dome, cintoríne, na ihrisku a pod.)	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	nové parkovacie miesta / počet	30	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2025	150,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
13	Investičný	2223 - Miestne kanalizácie	Výstavba kanalizácie v obci	Technická infraštruktúra	Kanalizácia, čistiareň odpadových vôd	vybudovaná kanalizačná sieť, vrátane ČOV / súbor	1	V štádiu úvah	-	2022-2026	3 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	A	N/A
14	Neinvestičný		Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce			podporené partnerské projekty	10		-	2021-2030	30,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	A	N/A
15	Investičný		Realizácia zmien a doplnkov územného plánu v prípade potreby			vykonané ZaD / súbor	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2021-2030	5,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
16	Investičný	2224 - Miestne elektrické a telekomunik	Rozšírenie kamerového systému	Sociálna infraštruktúra	Bezpečnosť	nové kamery / počet	11	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2024	15,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A

		ačné rozvody a vedenia													
17	Inv esti čný	1274 - Ostatné budovy, i.n.	Dobudovanie dennej miestnosti pre DHZ	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť	rozšírená budova / objekt	1	Spracovaná projektová dokumentácia	-	2022-2023	60,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
18	Inv esti čný		Revitalizácia parku pred obecným úradom	Životné prostredie	Verejná zeleň	zrekonštr. priestory / súbor	1	Spracovaná projektová dokumentácia	-	2022-2023	85,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
19	Inv esti čný	1274 - Ostatné budovy, i.n.	Zriadenie obecného múzea a informačného centra	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť	prevádzkované zariadenia / objekt	1	V štádiu úvah	-	2024	150,00 €	Zámer je v súčasnosti len v polohe úvah	-	N	N/A
20	Inv esti čný	1261 - Budovy na kultúrnu a verejnú zábavu	Zníženie energetickej náročnosti prevádzky budovy obecného úradu a kultúrneho domu	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť	zrekonštr. objekt / súbor	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2022-2023	200,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
21		1272 - Budovy a miesta na vykonávanie náboženských aktivít	Rekonštrukcia Domu smútku a úprava plôch pri vstupe na cintorín	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť	zrekonštr. objekt / súbor	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2023	50,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
22		1272 - Budovy a miesta na vykonávanie náboženských aktivít	Oplotenie cintorína a spevnenie svahu	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť	zrekonštr. objekt / súbor	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2024	120,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A

23	Neinvestičný		V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP	Zamestnanosť		Zamestnané osoby / počet	5	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2021-2030	30,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	A	N/A
24	Neinvestičný		Poskytovanie sociálnych služieb samosprávou (komunitné centrum, denný stacionár...)	Sociálna infraštruktúra	Sociálna vybavenosť	obcou poskytované soc. služby / počet	2	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2021-2030	40,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
25	Neinvestičný		Realizácia projektov Terénnej sociálnej práce (TSP) a Miestnych občianskych poriadkových služieb (MOPS)	Sociálna infraštruktúra	Sociálna vybavenosť	realizované národné projekty / počet	2	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2021-2030	30,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
26	Neinvestičný		Prevádzkovanie sociálneho taxíka	Sociálna infraštruktúra	Sociálna vybavenosť	podporované služby obyvateľstvu / počet	1	V štádiu úvah	-	2022-2030	28,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
27	Investičný		Zriadenie obecného sociálneho podniku	Zamestnanosť	Sociálny podnik	zamestnaní UoZ / počet	15	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2022	15,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
28	Investičný	2411 - Športové ihriská	Rekonštrukcia viacúčelového ihriska	Sociálna infraštruktúra	Šport, voľný čas	opravené športové zariadenie / počet	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2024	10,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
29	Investičný	2411 - Športové ihriská	Dobudovanie detského ihriska v školskom areáli	Sociálna infraštruktúra	Šport, voľný čas	dobudované voľnočasové zariadenie / počet	1	Zámer je pokračovaním už	-	2023	10,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A

								realizované ho projektu								
30	Inv esti čný	2411 - Športové ihriská	Výstavba dopravného ihriska	Sociálna infraštruktúra	Šport, voľný čas	nové voľnočasové zariadenie / počet	1	V štádiu úvah	-	2025	50,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A	
31	Inv esti čný	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	Obnova školských budov (pavilónov) v areáli školy	Sociálna infraštruktúra	Školstvo	obnovené budovy / súbor aktivít	1	Zámer je pokračovaní m už realizované ho projektu	-	2024-2026	900,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A	
32	Nei nve stič ný		Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies			podporené subjekty + podujatia za rok / počet	4 + 10		-	2021-2030	150,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A	
33	Nei nve stič ný		Skvalitnenie systému zberu odpadov	Životné prostredie	Zhodnocovani e odpadu	skvalitnený systém triedeného zberu / súbor aktivít	1	Zámer je pokračovaní m už realizované ho projektu	-	2022	3,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A	
34	Inv esti čný	2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	Dobudovanie malej kompostárne a nákup súvisiaceho zariadenia na jej prevádzku	Životné prostredie	Zhodnocovani e odpadu	vybudované kompostárne / počet	1	Zámer je pokračovaní m už realizované ho projektu	-	2021-2022	60,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A	
35	Nei nve stič ný		Monitorovanie a sanácia čiernych skládok	Životné prostredie	Odstraňovanie environmentál nych záťaž	sanované skládky / súbor	1	Zámer je pokračovaní m už realizované ho projektu	-	2021-2030	10,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A	

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

D-Realizačná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce na základe stanovenia merateľných ukazovateľov a vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov. Realizačná časť obsahuje:

- akčný plán,
- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- popis systému monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR.

Akčný plán obce

Akčný plán predstavuje konkrétny harmonogram činností/projektov/aktivít súvisiacich s rozvojom obce v nadväznosti na prioritné oblasti sociálno-ekonomického rozvoja. Tento plán vychádza zo stratégie, je jej logickou súčasťou a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych projektov a aktivít. Obsahuje predpokladané termíny plnenia jednotlivých úloh, zoznam inštitúcií zodpovedných za ich plnenie a predpokladané zdroje financovania.

Formulár 11 (R1): Akčný plán

Opatrenie, projekt/aktivita	Termín	Zodpovedný	Financovanie (tis. eur)
HOSPODÁRSKA OBLASŤ			
1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov			
Aktivita: 1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci	od 2021 priebežne	obec	3,00
Aktivita: 1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov	od 2021 priebežne	obec, firmy	2,00
Projekt: 1.1.3 Rozvoj výrobnéj a priemyselnej infraštruktúry založenej na priemyselnom konope	2021-2022	obec	670,00
1.2 Rozvoj digitalizácie			
Aktivita: 1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby	od 2021 priebežne	obec, firmy	4,00
Aktivita: 1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce	od 2021 priebežne	obec	2,00
1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry			
Projekt: 1.3.1 Vybudovanie novej cestnej komunikácie medzi Veľkým Horešom a Nagyrozvágy (HU)	2021-2022	obec	1 739,00
Projekt: 1.3.2 Výstavba miestnej komunikácie k športovému areálu	2025	obec	40,00
Projekt: 1.3.3 Rekonštrukcia a dostavba miestnej komunikácie na Cintorínskej ulici	2024	obec	80,00
Projekt: 1.3.4 Dobudovanie miestnej komunikácie a chodníka na Dubovej ulici	2022-2023	obec	80,00
Projekt: 1.3.5 Odvodnenie miestnych komunikácií	2026	obec	70,00
Projekt: 1.3.6 Projektová príprava a realizácia výstavby cyklistických chodníkov	2026-2027	obec	450,00

Projekt: 1.3.7 Rekonštrukcia existujúcich a výstavba nových parkovacích miest (pri predajni Jednota, pri kult. dome, cintoríne, na ihrisku a pod.)	2025	obec	150,00
1.4 Zlepšenie technickej vybavenosti obce			
Projekt: 1.4.1 Výstavba kanalizácie v obci	2022-2026	obec	3 000,00
1.5 Spolupráca s partnerskými obcami			
Aktivita: 1.5.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce	od 2021 priebežne	obec	30,00
SOCIÁLNA OBLASŤ			
2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania			
Aktivita: 2.1.1 Realizácia zmien a doplnkov územného plánu v prípade potreby	2021-2030	obec	5,00
2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov vrátane prevencie kriminality			
Projekt: 2.2.1 Rozšírenie kamerového systému	2024	obec	15,00
2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti			
Projekt: 2.3.1 Dobudovanie dennej miestnosti pre DHZ	2022-2023	obec	60,00
Projekt: 2.3.2 Revitalizácia parku pred obecným úradom	2022-2023	obec	85,00
Projekt: 2.3.3 Zriadenie obecného múzea a informačného centra	2024	obec	150,00
Projekt: 2.3.4 Zníženie energetickej náročnosti prevádzky budovy obecného úradu a kultúrneho domu	2022-2023	obec	200,00
Projekt: 2.3.5 Rekonštrukcia Domu smútku a úprava plôch pri vstupe na cintorín	2023	obec	50,00
Projekt: 2.3.6 Oplotenie cintorína a spevnenie svahu	2024	obec	120,00
2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít			
Aktivita: 2.4.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP	od 2021 priebežne	obec, UPSVaR	30,00
Aktivita: 2.4.2 Poskytovanie sociálnych služieb samosprávou (komunitné centrum, denný stacionár...)	od 2021 priebežne	obec	40,00
Projekt: 2.4.3 Realizácia projektov Terénnej sociálnej práce (TSP) a Miestnych občianskych poriadkových služieb (MOPS)	od 2021 priebežne	obec	30,00
Aktivita: 2.4.4 Prevádzkovanie sociálneho taxíka	2022-2030	obec	28,00
Projekt: 2.4.5 Zriadenie obecného sociálneho podniku	2022	obec	15,00
2.5 Skvalitnenie ponuky športového využitia a trávenia voľného času			
Aktivita: 2.5.1 Rekonštrukcia viacúčelového ihriska	2024	obec	10,00
Aktivita: 2.5.2 Dobudovanie detského ihriska v školskom areáli	2023	obec	10,00
Projekt: 2.5.3 Výstavba dopravného ihriska	2025	obec	50,00
2.6 Skvalitnenie školskej infraštruktúry			
Projekt: 2.6.1 Obnova školských budov (pavilónov) v areáli školy	2024-2026	obec	900,00

2.7 Podpora spoločenského a kultúrneho života			
Aktivita: 2.7.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies	od 2021 priebežne	obec	150,00
ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ			
3.1 Podpora triedenia a zhodnocovania odpadov			
Aktivita: 3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov	2022	obec	3,00
Projekt: 3.1.2 Dobudovanie malej kompostárne a nákup súvisiaceho zariadenia na jej prevádzku	2021-2022	obec	60,00
Aktivita: 3.1.3 Monitorovanie a sanácia čiernych skládok	od 2021 priebežne	obec	10,00

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Administratívne, organizačné a inštitucionálne zabezpečenie PHSR

Vypracovaním a schválením tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja plní obec jeden zo základných princípov regionálnej politiky, ktorým je princíp programovania. Implementácia navrhovaných projektov a aktivít si bude vyžadovať konkrétnych ľudí, ktorí budú tieto projekty/aktivity uskutočňovať od začiatku do konca a ktorí za nich budú aj zodpovední. Vzhľadom na poddimenzovanosť samosprávy z aspektu ľudských zdrojov sa predpokladá, že niektoré projekty/aktivity bude potrebné realizovať v spolupráci s externými poradcami, odborníkmi, príp. špecializovanými firmami.

V systéme riadenia a implementácie PHSR je **Riadiacim orgánom** na úrovni obce obecný úrad prostredníctvom starostu obce. Ten zodpovedá za systém riadenia PHSR, ako aj za systém čerpania získaných dotácií, použitia úverových zdrojov a v prípade získania pomoci zo štrukturálnych fondov aj za čerpanie tejto pomoci. Obecné zastupiteľstvo plní úlohu **Monitorovacieho výboru**. **Orgánom auditu** je hlavný kontrolór a príslušná komisia OcZ, ak je zriadená. Funkciu **Platobného orgánu** vykonáva ekonomické oddelenie OcÚ a príslušné oddelenia OcÚ plnia funkciu **Sprostredkovateľského orgánu**. PHSR ako aj všetky jeho zmeny a doplnky schvaľuje obecné zastupiteľstvo (Inštitút priestorového plánovania, 2016).

Administratívne zabezpečenie realizácie tohto programu je teda nevyhnutnou podmienkou jeho plnenia. Realizácia si však bude vyžadovať pravidelnú systematickú prácu. Z tohto dôvodu sa odporúča zriadiť pri obecnom zastupiteľstve komisiu strategického rozvoja. Táto komisia by vystupovala ako poradný orgán, ktorého úlohou by bolo vypracovať a posúdiť Správu o realizácii PHSR, stav finančného čerpania prostriedkov, podieľať sa na určovaní priorít realizácie PHSR a zúčastňovať sa dôležitých stretnutí, týkajúcich sa rozvoja obce. V prípade potreby by táto komisia mala za úlohu prehodnotiť plán na ďalšie obdobie, eventuálne doplniť úlohy a opatrenia, ktoré neboli uvedené v tomto programe a pod.

Samospráva tak bude raz ročne získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu (napr. do septembra príslušného roku), kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia. Obecné zastupiteľstvo vo vzťahu k realizácii PHSR berie na vedomie návrh strategickej časti dokumentu, schvaľuje celý dokument PHSR a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia. Úlohou obecného zastupiteľstva je taktiež schvaľovanie spolufinancovania pripravovaných projektov. Obecné zastupiteľstvo teda každoročne schvaľuje hodnotiace a monitorovacie správy a rozhoduje o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Stručný popis komunikačnej stratégie

Súčasťou každého z pripravovaných a realizovaných projektov PHSR budú, či už z dôvodu povinného informovania a publicity (najmä pri projektoch financovaných z EŠIF) alebo v rámci komunikácie medzi obcou a cieľovými skupinami pri príprave a realizácii projektov, rôzne formy komunikácie. V prípade realizácie projektov z EŠIF budú v záujme informovania verejnosti osadené informačné tabule, príp. budú organizované úvodné a záverečné konferencie, semináre, workshopy, rôzne informačné stretnutia a pod.

V podmienkach obce prebieha komunikácia predovšetkým osobným stykom verejnosti a záujmových skupín s jej volenými orgánmi a zamestnancami. Významným komunikačným kanálom najmä pre mladšie a stredné vekové kategórie obyvateľstva je webová stránka obce. Staršie vekové kategórie uprednostňujú najmä obecný rozhlas, úradnú tabuľu a osobné podanie. Ďalším nástrojom komunikácie budú pozvánky na priamu účasť verejnosti na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Prostredníctvom uvedených komunikačných kanálov bude až do ukončenia platnosti PHSR prebiehať neustála komunikácia s obyvateľmi týkajúca sa realizácie tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

Systém monitorovania a hodnotenia

Cieľom systému monitorovania a hodnotenia je získavanie informácií o reálnom plnení PHSR a o jeho prípadnom negatívnom vývoji. Dôsledkom dobrého nastavenia systému monitorovania a hodnotenia bude prípadná zmena spôsobu realizácie, podľa potreby aj definovanie a prijatie nových opatrení. Ako už bolo spomenuté vyššie, samospráva bude raz ročne (do začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok) získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, zainteresovaných partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu, kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia.

Monitorovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa teda bude vykonávať priebežne počas celého trvania PHSR až do ukončenia jeho platnosti. Tento proces bude vychádzať z údajov uvedených vo Formulári P2 – ukazovatele výstupu, výsledku a dopadu projektu. Výstupom monitorovania PHSR bude monitorovacia správa za príslušný rok schválená obecným zastupiteľstvom, ktorej súčasťou môže byť aj prípadná monitorovacia správa schválená riadiacim orgánom v rámci implementácie projektov z EŠIF. Za prípravu monitorovacej správy konkrétneho projektu bude zodpovedať jeho garant podľa povahy projektu. Za prípravu monitorovacej správy PHSR bude zodpovedať samospráva obce – či už prostredníctvom starostu obce, hlavného kontrolóra, poslancov, zriadenej komisie strategického rozvoja, zamestnancov obecného úradu, príp. inej poverenej osoby.

Formulár 12 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHSR počas jeho platnosti 2021 - 2030		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/ periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2023	podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie	v prípade potreby	kontrola súladu programu s reálnou situáciou
Tematické hodnotenie časti PHSR	2024	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	v prípade potreby	pri značnom odklone od stanovených cieľov; pri návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2021-2030	na základe rozhodnutia starostu, kontrolného orgánu, podnetu poslancov, správy auditu a pod.

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

E-Finančná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Finančná časť obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie programu rozvoja obce. Táto časť obsahuje:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektov.

Indikatívny finančný plán

Výška potrebných finančných prostriedkov je v tomto PHSR uvedená pri jednotlivých projektoch a opatreniach. Uvedené sumy sú stanovené odhadom, keďže bez spracovania projektovej dokumentácie nie je možné ex-ante určiť predpokladanú sumu, potrebnú na realizáciu projektu. Navyše, táto suma sa ešte mení po realizácii verejného obstarávania. Pri rozhodovaní o financovaní jednotlivých projektov sa bude prihliadať na ich dôležitosť a na ich prínos pre rozvoj obce. Niektoré projekty/aktivity sa budú môcť realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, iné si však budú vyžadovať náročnejšie zdroje z hľadiska finančného aj personálneho zabezpečenia.

Potenciálne zdroje, ktoré sa samospráva môže snažiť získať na realizáciu opatrení a aktivít uvedených v tomto PHSR, sú najmä:

- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov (napr. Environmentálny fond, ŠFRB),
- financovanie z národných projektov (napr. úrady práce, soc. vecí a rodiny - AOTP),
- rozpočet samosprávneho kraja,
- európske štrukturálne a investičné fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- Svetová banka,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR,
- sponzorské dary podnikateľov, súkromných osôb, neziskového sektora a pod.,
- vlastné zdroje (rozpočet obce).

Celkovým prehľadom plánovaných finančných prostriedkov počas celej doby platnosti schváleného Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja je Indikatívny rozpočet – sumarizácia.

Formulár 13 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia

Oblasť	rok										Spolu (tis. €)
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Hospodárska	854,10	1 693,10	304,10	464,10	554,10	2 184,10	254,10	4,10	4,10	4,10	6 320,00
Sociálna	25,50	208,50	268,50	524,50	679,50	128,50	27,50	28,50	29,50	27,50	1 948,00
Environmentálna	31,00	34,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	73,00
SPOLU (tis. €)	910,60	1 935,60	573,60	989,60	1 234,60	2 313,60	282,60	33,60	34,60	32,60	8 341,00

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Model viaczdrojového financovania a finančný rámec

Financovanie jednotlivých projektov sa bude realizovať z viacerých zdrojov, pričom závisieť bude od aktuálnej finančnej situácie obce a aktuálnych potrieb. Financovanie sa tak bude opierať o zdroje obce, o národné zdroje, o zdroje z EŠIF, VÚC, o súkromné a ďalšie zdroje.

Intervenčná matica predstavuje odhad objemu potrebných zdrojov na realizáciu jednotlivých projektových zámerov. Finálna podoba a konkrétna výška investícií bude známa až po vypracovaní projektovej dokumentácie a vychádzať bude najmä z procesu verejného obstarávania.

Formulár 14 (F5): Model viaczdrojového financovania – intervenčná matica

Viaczdrojové financovanie (tis. eur)								
Opatrenie	Celkové náklady	Verejné zdroje					Súkromné zdroje	Iné zdroje
		EÚ	Štát	VÚC	Obec	Spolu		
Opatrenie 1.1	675,00	569,50	67,00		38,50	675,00		
Opatrenie 1.2	6,00				6,00	6,00		
Opatrenie 1.3	2 609,00	2 217,65	260,90		130,45	2 609,00		
Opatrenie 1.4	3 000,00	2 550,00	300,00		150,00	3 000,00		
Opatrenie 1.5	30,00	10,00		5,00	15,00	30,00		
Opatrenie 2.1	5,00				5,00	5,00		
Opatrenie 2.2	15,00		14,25		0,75	15,00		
Opatrenie 2.3	665,00	565,25	66,50		33,25	665,00		
Opatrenie 2.4	143,00	51,00	6,00		86,00	143,00		
Opatrenie 2.5	70,00	42,50	5,00		17,50	65,00	5,00	
Opatrenie 2.6	900,00	765,00	90,00		45,00	900,00		
Opatrenie 2.7	150,00		10,00	15,00	125,00	150,00		
Opatrenie 3.1	73,00		20,00		53,00	73,00		
SPOLU	8 341,00	6 770,90	839,65	20,00	705,45	8 336,00	5,00	0,00

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Finančný rámec na realizáciu PHSR pre potreby súhrnného prehľadu plánovaných projektov a aktivít je formulárom s podrobnou štruktúrou plánovaných finančných prostriedkov na opatrenia, projekty a aktivity PHSR na celé jeho obdobie. Obsahuje podrobné členenie predpokladaných finančných zdrojov, potrebných na realizáciu jednotlivých projektov.

Formulár 15 (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR

Číslo opatrenia	Kód a názov projektu/aktivity	Klasifikácia stavieb - trieda	Hlavný ukazovateľ-výsledku, dopadu	Termín začatia a ukončenia realizácie projektu / aktivity	RN Spolu (tis. eur)	Verejné zdroje celkom	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Úverové zdroje	EIB príspevok (informatívne)	Iné zdroje
				rok			Národné celkom	EÚ (EŠIF) celkom				
					a=b+e+f+g+h	b=c+d	c	d	e	f	g	h
I. Hospodárska politika					6 320,00 €	6 320,00 €	982,85 €	5 337,15 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 1.1	1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2021-2030	3,00 €	3,00 €	3,00 €					
	1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2021-2030	2,00 €	2,00 €	2,00 €					
	1.1.3 Rozvoj výrobnéj a priemyselnej infraštruktúry založenej na priemyselnom konope		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2021-2022	670,00 €	670,00 €	100,50 €	569,50 €				
Opat. 1.2	1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2021-2030	4,00 €	4,00 €	4,00 €					

	1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce		zvýšená zamestnanosť obyvateľstva	2021-2030	2,00 €	2,00 €	2,00 €					
Opat. 1.3	1.3.1 Vybudovanie novej cestnej komunikácie medzi Veľkým Horešom a Nagyrozvágy (HU)	2112 - Miestne komunikácie	rozvinutie lokálnej ekonomiky	2021-2022	1 739,00 €	1 739,00 €	260,85 €	1 478,15 €				
	1.3.2 Výstavba miestnej komunikácie k športovému areálu	2112 - Miestne komunikácie	zabezpečený kvalitný prístup k športovému areálu	2025	40,00 €	40,00 €	6,00 €	34,00 €				
	1.3.3 Rekonštrukcia a dostavba miestnej komunikácie na Cintorínskej ulici	2112 - Miestne komunikácie	zabezpečený kvalitný prístup k cintorínu	2024	80,00 €	80,00 €	12,00 €	68,00 €				
	1.3.4 Dobudovanie miestnej komunikácie a chodníka na Dubovej ulici	2112 - Miestne komunikácie	zabezpečený kvalitný prístup k RD	2022-2023	80,00 €	80,00 €	12,00 €	68,00 €				
	1.3.5 Odvodnenie miestnych komunikácií	2112 - Miestne komunikácie	eliminácia povodňových situácií	2026	70,00 €	70,00 €	10,50 €	59,50 €				
	1.3.6 Projektová príprava a realizácia výstavby cyklistických chodníkov	2112 - Miestne komunikácie	zvýšená bezpečnosť cyklistov	2026-2027	450,00 €	450,00 €	67,50 €	382,50 €				

	1.3.7 Rekonštrukcia existujúcich a výstavba nových parkovacích miest (pri predajni Jednota, pri kult. dome, cintoríne, na ihrisku a pod.)	2112 - Miestne komunikácie	dostupné parkovacie miesta	2025	150,00 €	150,00 €	22,50 €	127,50 €				
Opat. 1.4	1.4.1 Výstavba kanalizácie v obci	2223 - Miestne kanalizácie	novovo vybudovaná kanalizačná sieť v obci, vrátane ČOV; čistejšie životné prostredie; lepšie zdravie obyvateľov	2022-2026	3 000,00 €	3 000,00 €	450,00 €	2 550,00 €				
Opat. 1.5	1.5.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce		3 podporené partnerské projekty	2021-2030	30,00 €	30,00 €	30,00 €					
II. Sociálna politika					1 948,00 €	1 943,00 €	519,25 €	1 423,75 €	5,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 2.1	2.1.1 Realizácia zmien a doplnkov územného plánu v prípade potreby		obec vhodne legislatívne pripravená na rozvoj	2021-2030	5,00 €	5,00 €	5,00 €					
Opat. 2.2	2.2.1 Rozšírenie kamerového systému	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	11 nových kamier	2024	15,00 €	15,00 €	15,00 €					
Opat. 2.3	2.3.1 Dobudovanie dennej miestnosti pre DHZ	1274 - Ostatné budovy, i.n.	dostupné priestory pre realizáciu činností DHZ	2022-2023	60,00 €	60,00 €	9,00 €	51,00 €				

	2.3.2 Revitalizácia parku pred obecným úradom		priaznivejšie životné prostredie	2022-2023	85,00 €	85,00 €	12,75 €	72,25 €				
	2.3.3 Zriadenie obecného múzea a informačného centra	1274 - Ostatné budovy, i.n.	vyšší počet turistov v obci	2024	150,00 €	150,00 €	22,50 €	127,50 €				
	2.3.4 Zníženie energetickej náročnosti prevádzky budovy obecného úradu a kultúrneho domu	1261 - Budovy na kultúrnu a verejnú zábavu	znižovaná spotreba energie na vykurovanie	2022-2023	200,00 €	200,00 €	30,00 €	170,00 €				
	2.3.5 Rekonštrukcia Domu smútku a úprava plôch pri vstupe na cintorín	1272 - Budovy a miesta na vykonávanie náboženských aktivít	dôstojné priestory pre vykonávanie pohrebných obradov	2023	50,00 €	50,00 €	7,50 €	42,50 €				
	2.3.6. Oplotenie cintorína a spevnenie svahu	1272 - Budovy a miesta na vykonávanie náboženských aktivít	dôstojné priestory pre pochovávanie	2024	120,00 €	120,00 €	18,00 €	102,00 €				
Opat. 2.4	2.4.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP		5 zamestnaných osôb	2021-2030	30,00 €	30,00 €	4,50 €	25,50 €				

	2.4.2 Poskytovanie sociálnych služieb samosprávou (komunitné centrum, denný stacionár...)		2 podporované sociálne služby	2021-2030	40,00 €	40,00 €	40,00 €					
	2.4.3 Realizácia projektov Terénnej sociálnej práce (TSP) a Miestnych občianskych poriadkových služieb (MOPS)		osoby, ktorým bola poskytnutá služba	2021-2030	30,00 €	30,00 €	4,50 €	25,50 €				
	2.4.4 Prevádzkovanie sociálneho taxíka		osoby, ktorým bola poskytnutá služba	2022-2030	28,00 €	28,00 €	28,00 €					
	2.4.5 Zriadenie obecného sociálneho podniku		15 zamestnaných osôb	2022	15,00 €	15,00 €	15,00 €					
Opat. 2.5	2.5.1 Rekonštrukcia viacúčelového ihriska	2411 - Športové ihriská	verejnosť realizujúca športové aktivity	2024	10,00 €	10,00 €	10,00 €					
	2.5.2 Dobudovanie detského ihriska v školskom areáli	2411 - Športové ihriská	verejnosť realizujúca voľnočasové aktivity	2023	10,00 €	5,00 €	5,00 €	5,00 €				
	2.5.3 Výstavba dopravného ihriska	2411 - Športové ihriská	verejnosť realizujúca vzdelávacie a voľnočasové aktivity	2025	50,00 €	50,00 €	7,50 €	42,50 €				

Opat. 2.6	2.6.1 Obnova školských budov (pavilónov) v areáli školy	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	kvalitné priestory pre realizáciu vyučovacieho procesu	2024-2026	900,00 €	900,00 €	135,00 €	765,00 €				
Opat. 2.7	2.7.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies		kultúrne a športové podujatia konané na území obce	2021-2030	150,00 €	150,00 €	150,00 €					
III. Environmentálna politika					73,00 €	73,00 €	13,50 €	59,50 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 3.1	3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov		skvalitnený systém triedeného zberu, vyššia úroveň vytriedenia odpadov	2022	3,00 €	3,00 €	3,00 €					
	3.1.2 Dobudovanie malej kompostárne a nákup súvisiaceho zariadenia na jej prevádzku	2421 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	vyššia úroveň vytriedenia odpadov	2021-2022	60,00 €	60,00 €	9,00 €	51,00 €				
	3.1.3 Monitorovanie a sanácia čiernych skládok		kvalitnejšie životné prostredie	2021-2030	10,00 €	10,00 €	1,50 €	8,50 €				
Celkom					8 341,00 €	8 336,00 €	1 515,60 €	6 820,40 €	5,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

System hodnotenia a zaradovania projektov do financovania

Dôležitým momentom v procese realizácie PHSR bude schvaľovanie financovania jednotlivých projektových zámerov obecným zastupiteľstvom. Pri výbere projektov bude preto nutné prihliadať na ich dôležitosť a význam či už z legislatívneho hľadiska alebo vo vzťahu k rozvoju obce.

Nasledujúca hodnotiacia tabuľka pre výber projektov je upravená pre potreby obce. Najvyššiu prioritu (úroveň dôležitosti) majú projekty, ktorých realizácia vyplýva priamo z legislatívy a projekty, ktoré budú riešiť výrazne naliehavú havarijnú alebo mimoriadnu situáciu. Kategória s vysokou prioritou zahŕňa projekty s oporou vo VZN obce, projekty Miestnej akčnej skupiny, oblastnej organizácie cestovného ruchu, projekty s vydaným právoplatným stavebným povolením (príp. aj projekty s ukončeným procesom verejného obstarávania), projekty, na ktoré sa dajú získať zdroje z EŠIF a/alebo ich realizácia je zároveň nutná pre rozvoj obce a projekty, ktoré majú vysokú podporu u obyvateľstva. Kategória so strednou úrovňou dôležitosti obsahuje tie projekty, ktoré majú možnosť byť spolufinancované z európskych štrukturálnych a investičných fondov a/alebo ich realizácia je zároveň vhodná pre rozvoj obce. Kategóriu 4 a 5 predstavujú projekty nachádzajúce sa vo fáze úvah (bez spracovania prvotných analýz, projektovej dokumentácie, stavebného povolenia a pod.).

Formulár 16 (F3): Hodnotiacia tabuľka pre výber projektov

Kategória	Úroveň dôležitosti	Hodnotiace kritérium (podmienky pre zaradenie do úrovne dôležitosti)	Projekt/Aktivita
1	Najvyššia	a) projekty vyplývajúce zo zákona alebo legislatívy EÚ b) projekty riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu c) projekty EŠIF schválené na realizáciu	1.1.3; 1.3.1; 1.4.1; 2.1.1; 3.1.2;
2	Vysoká	a) projekty s oporou vo VZN obce b) projekty s právoplatným stavebným povolením c) projekty MAS d) projekty OOCR e) projekty miestnych rozvojových organizácií f) projekty s vysokou podporou obyvateľov g) projekty s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projekty, ktorých realizácia je pre rozvoj obce nutná	1.3.4; 1.3.6; 1.5.1; 2.3.1; 2.3.4; 2.3.5; 2.3.6; 2.4.1; 2.4.3; 2.4.5; 2.5.1; 2.5.2; 2.6.1; 2.7.1; 3.1.1;
3	Stredná	projekty s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projekty, ktorých realizácia je pre rozvoj obce vhodná	1.1.2; 1.2.1; 1.2.2; 1.3.2; 1.3.3; 1.3.5; 1.3.7; 2.2.1; 2.3.2; 2.4.2; 2.4.4; 2.5.3; 3.1.3;
4	Nízka	projekty v štádiu zámerov / úvah	1.1.1; 2.3.3;
5	Najnižšia	ostatné	

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Záver

Formulár 17 (Z1): Schválenie PHSR

Schválenie PHSR	
Dokument	<u>Názov dokumentu:</u> Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľký Horeš na roky 2021-2030 <u>Štruktúra dokumentu:</u> dokument je štruktúrovaný podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, podľa Metodiky na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC, vydané Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015, podľa Metodiky na spracovanie Programu rozvoja obce, vydané Inštitútom priestorového plánovania, september 2016 a podľa Metodiky tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja, vydané Úradom podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, január 2020.
Spracovanie	<u>Forma a obdobie spracovania:</u> spracovanie PHSR vykonala obec v partnerstve s externým odborníkom, ktorý koordinoval proces tvorby dokumentu a zabezpečoval dodržiavanie metodických postupov. Dokument bol spracovaný na prelome jar/leta 2021. <u>Riadiaci tím:</u> riadiaci tím pozostával z 2 členov a v procese spracovania mal 2 pracovné zasadania. <u>Účasť verejnosti a komunikácia s ňou:</u> verejnosť participovala na procese spracovania PHSR prostredníctvom prieskumu názorov. <u>Autor dokumentu:</u> RNDr. Radomír Babiak, PhD.; www.dokumentypreobce.sk <u>Náklady na spracovanie:</u> z rozpočtu obce.
Prerokovanie	<u>Prerokovanie v orgánoch samosprávy dňa:</u>
Schválenie	<u>Návrh na uznesenie zastupiteľstva:</u> „Obecné zastupiteľstvo schvaľuje Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľký Horeš na roky 2021-2030“.

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Prílohy

Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR

Bázálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska (www.beiss.sk)

Gönczy, S., Pál, V., Pál, Z. 2014. *Nagygyéres / Veľký Horeš. A nemzeti identitás 800 éve / 800 rokov národnej identity*. Obec Veľký Horeš. 2014. ISBN 978-80-971026-0-9

Halás, M. (2008): Priestorová polarizácia spoločnosti s detailným pohľadom na periférne regióny Slovenska. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2008, Vol. 44, No. 2

Inštitút priestorového plánovania (2016): *Stručná metodika spracovania Programu rozvoja obce a Spoločného programu rozvoja obcí*. Bratislava: september 2016.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001

Korec, P. (2005): *Regionálny rozvoj Slovenska v rokoch 1989-2004*. Bratislava: Geografika, 2005. ISBN 80-969338-0-9, 227 s.

MDVRR (2015): *Metodika na vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC*. Bratislava: Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015, 62 s.

Operačné programy 2014-2020

Partnerská dohoda 2014-2020

PHSR Košického samosprávneho kraja 2016-2022

PHSR obce Veľký Horeš 2015-2020

Povodňová dokumentácia obce Veľký Horeš

Program rozvoja vidieka 2014-2020

Register pozemkových spoločností

Register účtovných závierok

Súvaha obce Veľký Horeš k 31.12.2020

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (2020): *Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja*. Bratislava: január 2020.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Územný plán obce Veľký Horeš

Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030

Vstupná správa pre vypracovanie PHSR Košického samosprávneho kraja na roky 2021-2030

Výkaz ziskov a strát obce Veľký Horeš k 31.12.2020

Weisová, D., Bernátová, M. (2012): *Strategické plánovanie samosprávy*. Žilina: Municipalia, 2012.

Zákon č. 389/1990 Zb. o obecnom zriadení

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti

Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy

Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja

Internetové zdroje:

census2011.statistics.sk

datacube.statistics.sk

datacube.statistics.sk/SODB/

<http://cp.atlas.sk>

<http://uzemia.enviroportal.sk>

<https://gis.nlc.sk.org/islhp/#lesnictvo>

statdat.statistics.sk

www.beiss.sk

www.cdb.sk

www.ives.minv.sk/heraldreg

www.maps.google.com

www.minv.sk

www.orsr.sk

www.pamiatky.sk

www.registeruz.sk

www.statistics.sk

www.velkyhore.sk

www.zrsr.sk

Zoznam skratiek použitých v PHSR

AOTP	Aktívne opatrenia trhu práce	MŽP	Ministerstvo životného prostredia
b.j.	Bytové jednotky	NFP	Nenávratný finančný príspevok
BRKO	Biologicky rozložiteľný komunálny odpad	NN	Nízke napätie
CDB	Cestná databanka	NPR	Národná prírodná rezervácia
CLLD	Community-led Local Development (Miestny rozvoj vedený komunitou)	OcÚ	Obecný úrad
CR	Cestovný ruch	o. i.	Okrem iného
ČOV	Čistička odpadových vôd	OOOR	Oblasťná organizácia cestovného ruchu
DHZ	Dobrovoľný hasičský zbor	PA	Povodňová aktivita
EAO	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	PP	Prírodná pamiatka
EIB	Európska investičná banka	PR	Prírodná rezervácia
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy	PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
EZÚS	Európske zoskupenie územnej spolupráce	PPF	Poľnohospodársky pôdny fond
ha	Hektár	SHR	Samostatne hospodáriaci roľníci
IBV	Individuálna bytová výstavba	SPR	Strategicko-plánovací región
IUI	Integrovaná územná investícia	ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
KSK	Košický samosprávny kraj	ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
KURS	Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
KZAM	Klasifikácia zamestnaní	ÚSES	Územný systém ekologickej stability
MAS	Miestna akčná skupina	TTP	Trvalé trávne porasty
MOK	Maloobjemový kontajner	UoZ	Uchádzač o zamestnanie
MRK	Marginalizované rómske komunity	VÚC	Vyšší územný celok
MSP	Malí a strední podnikatelia	VZN	Všeobecne záväzné nariadenie

Akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky

Obec si v tomto PHSR naplánovala realizovať viacero projektov/aktivít. Niektoré z naplánovaných projektov/aktivít sú pomerne jednoduché, nevyžadujú si veľké finančné, materiálne, príp. personálne úsilie. Na druhej strane, iné projekty si zo svojej povahy budú vyžadovať množstvo úsilia, času, schopností a financií. Akčný plán na daný rozpočtový rok predstavuje zhrnutie projektových zámerov a aktivít obce, ktoré sa plánujú realizovať v roku 2021 a výhľadovo aj v rokoch 2022 a 2023. Zložitejšie projekty/aktivity sú v tomto Akčnom pláne rozpracované formou Formuláru na prípravu projektov.

2021

- **1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci**
 Cieľ aktivity: Podporovať miestnych podnikateľov
 Termín realizácie: od 2021 každoročne
 Predpokladané náklady: 300,- eur ročne
- **1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov**
 Cieľ aktivity: Podporovať miestnych podnikateľov
 Termín realizácie: od 2021 každoročne
 Predpokladané náklady: 200,- eur ročne
- **1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby**
 Cieľ aktivity: Podporiť transformáciu hospodárstva
 Termín realizácie: od 2021 každoročne
 Predpokladané náklady: 400,- eur ročne
- **1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce**
 Cieľ aktivity: Zlepšiť zručnosti obyvateľov v používaní moderných technológií
 Termín realizácie: od 2021 každoročne
 Predpokladané náklady: 200,- eur ročne
- **1.5.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce**
 Cieľ aktivity: Rozvíjať partnerskú a cezhraničnú spoluprácu
 Termín realizácie: od 2021 každoročne
 Predpokladané náklady: 3 000,- eur ročne
- **2.1.1 Realizácia zmien a doplnkov územného plánu v prípade potreby**
 Cieľ aktivity: Zabezpečiť aktuálnu a pre potreby obce vhodnú územnoplánovaciu dokumentáciu
 Termín realizácie: od 2021 každoročne
 Predpokladané náklady: podľa potreby, spravidla cca 5 000,- eur na ZaD
- **2.4.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP**
 Cieľ aktivity: Zvýšiť zamestnanosť miestnych obyvateľov znevýhodnených na trhu práce
 Termín realizácie: od 2021 každoročne
 Predpokladané náklady: 3 000,- eur ročne

- **2.4.2 Poskytovanie sociálnych služieb samosprávou (komunitné centrum, denný stacionár...)**

Cieľ aktivity: Poskytovať potrebné sociálne služby cieľovým skupinám obyvateľov

Termín realizácie: od 2021 každoročne

Predpokladané náklady: 4 000,- eur ročne

- **2.4.3 Realizácia projektov Terénnej sociálnej práce (TSP) a Miestnych občianskych poriadkových služieb (MOPS)**

Cieľ aktivity: Poskytovať pomoc pri riešení širokého spektra problémov a zložitých životných situácií sociálne vylúčených ľudí; Vykonávať preventívne opatrenia na úseku spoločenského správania.

Termín realizácie: od 2021 každoročne

Predpokladané náklady: 3 000,- eur ročne

- **2.7.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies**

Cieľ aktivity: Podporovať kultúrny a športový život v obci

Termín realizácie: od 2021 každoročne

Predpokladané náklady: 15 000,- eur ročne

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.1.3 Rozvoj výrobnéj a priemyselnej infraštruktúry založenej na priemyselnom konope
Cieľ projektu	Trvalo udržateľné využívanie miestnych prírodných a ľudských zdrojov, výroba a predaj výrobkov s vysokou pridanou hodnotou, vytváranie pracovných miest a šírenie vedomostí a know-how o hospodárení a spracovaní konope.
Termín	2021-2022
Garant	Obec Veľký Horeš
Spolupráca (partneri)	Partner na maďarskej strane v rámci cezhraničnej spolupráce
Predpokladané náklady	670 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, EŠIF
Výstupy	Vybudované školiace stredisko EXPO, zriadené prezentačné a konferenčné priestory
Užívatelia	Obyvatelia regiónu Medzibodrožia, podnikatelia

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.2.1 Vybudovanie novej cestnej komunikácie medzi Veľkým Horešom a Nagyrozvágy (HU)
Cieľ projektu	Skvalitniť cezhraničnú spoluprácu, znížiť vzdialenosť obcí a zvýšiť ich vzájomnú dostupnosť
Termín	2021-2022
Garant	Obec Veľký Horeš
Spolupráca (partneri)	Partner na maďarskej strane v rámci cezhraničnej spolupráce
Predpokladané náklady	1 739 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, EŠIF
Výstupy	Vybudovaná nová cestná komunikácia medzi obcami
Užívatelia	Obyvatelia obcí, návštevníci regiónu

2022

• 2.4.4 Prevádzkovanie sociálneho taxíka

Cieľ aktivity: Poskytovať pomoc sociálne znevýhodneným a ohrozeným skupinám obyvateľov

Termín realizácie: 2022-2030

Predpokladané náklady: 28 000,- eur

• 3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov

Cieľ aktivity: Zvýšiť úroveň vytriedenia odpadov v obci

Termín realizácie: 2022

Predpokladané náklady: 3 000,- eur

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.3.4 Dobudovanie miestnej komunikácie a chodníka na Dubovej ulici
Cieľ projektu	Zabezpečiť obyvateľom Dubovej ulice kvalitný prístup k ich nehnuteľnostiam
Termín	2022-2023
Garant	Obec Veľký Horeš
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	80 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, EŠIF
Výstupy	Vybudovaná cestná komunikácia so spevneným povrchom, vrátane chodníka
Užívatelia	Obyvatelia Dubovej ulice

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.4.1 Výstavba kanalizácie v obci
Cieľ projektu	Zabezpečiť obyvateľom obce prístup k verejnej kanalizácii, vrátane napojenia na ČOV; Zlepšiť kvalitu životného prostredia v obci
Termín	2022-2026
Garant	Obec Veľký Horeš
Spolupráca (partneri)	Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s.
Predpokladané náklady	3 000 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, štátne fondy, EŠIF, Environmentálny fond
Výstupy	Vybudovaná kanalizácia a ČOV
Užívatelia	Obyvatelia obce a jej návštevníci

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	2.3.1 Dobudovanie dennej miestnosti pre DHZ
Cieľ projektu	Sprístupniť členom DHZ miestnosť pre kvalitnejší a efektívnejší výkon činností dobrovoľného hasičského zboru
Termín	2022-2023
Garant	Obec Veľký Horeš
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	60 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, EŠIF
Výstupy	Vybudovaná denná miestnosť
Užívatelia	Členovia DHZ

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	2.3.2 Revitalizácia parku pred obecným úradom
Cieľ projektu	Zvýšiť kvalitu životného prostredia a verejných priestorov v obci
Termín	2022-2023
Garant	Obec Veľký Horeš
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	85 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, EŠIF
Výstupy	Revitalizovaný verejný priestor
Užívatelia	Obyvatelia obce a jej návštevníci

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	2.3.4 Zníženie energetickej náročnosti prevádzky budovy obecného úradu a kultúrneho domu
Cieľ projektu	Znížiť množstvo spotrebovanej energie pri prevádzke budovy
Termín	2022-2023
Garant	Obec Veľký Horeš
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	200 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, EŠIF
Výstupy	Zrekonštruovaná budova
Užívatelia	Obyvatelia obce, jej návštevníci a zamestnanci obce

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	2.4.5 Zriadenie obecného sociálneho podniku
Cieľ projektu	Vytvoriť vhodné podmienky na rozvoj lokálnej ekonomiky, zamestnať miestne obyvateľstvo
Termín	2022
Garant	Obec Veľký Horeš
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	15 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, EŠIF
Výstupy	Založený a fungujúci podnik, poskytujúci rôzne služby
Užívatelia	Obyvatelia obce, samospráva obce

2023

• **2.5.2 Dobudovanie detského ihriska v školskom areáli**

Cieľ aktivity: Zlepšiť možnosti výchovy a vzdelávania detí MŠ v exteriérových priestoroch
 Termín realizácie: 2023
 Predpokladané náklady: 10 000,- eur

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	2.3.5 Rekonštrukcia Domu smútku a úprava plôch pri vstupe na cintorín
Cieľ projektu	Zabezpečiť kvalitné a dôstojné priestory
Termín	2023
Garant	Obec Veľký Horeš
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	50 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, VÚC, štátne dotácie, EŠIF
Výstupy	Zrekonštruovaný Dom smútku a príslušné priestory
Užívatelia	Účastníci pohrebných obradov, návštevníci cintorína

Zoznam máp, tabuliek, grafov, obrázkov a formulárov

Mapa 1: Poloha obce Veľký Horeš - širšie vzťahy.....	3
Mapa 2: Poloha obce Veľký Horeš voči susediacim obciam.....	4
Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov	13
Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát.....	14
Tabuľka 3: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva.....	17
Tabuľka 4: Vývoj priemerného veku obyvateľstva.....	20
Tabuľka 5: Veková štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín.....	21
Tabuľka 6: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa dochádzky do zamestnania a odvetvia ekonomickej činnosti.....	23
Tabuľka 7: Obyvateľstvo podľa počítačových znalostí	24
Tabuľka 8: Vývoj nezamestnanosti v obci	24
Tabuľka 9: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2020	25
Tabuľka 10: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.12.2020	26
Tabuľka 11: Byty podľa formy vlastníctva a systému dodávky vody.....	27
Tabuľka 12: Byty podľa obytných miestností	27
Tabuľka 13: Byty podľa obdobia výstavby.....	27
Tabuľka 14: Vybavenie technickou infraštruktúrou.....	28
Tabuľka 15: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2020)	29
Tabuľka 16: Infraštruktúra kultúry a športu	30
Tabuľka 17: Kultúrno-spoločenské a športové podujatia organizované v obci počas roka	31
Tabuľka 18: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb.....	31
Tabuľka 19: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2020; v ha)	33
Tabuľka 20: Bilancia aktív a pasív k 31.12.2020 (eur; netto).....	34
Tabuľka 21: Náklady a výnosy v roku 2020	35
Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Veľký Horeš.....	17
Graf 2: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2011-2020.....	18
Graf 3: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2011-2020	19
Graf 4: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2011-2020.....	19
Graf 5: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2020	20
Graf 6: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania	22
Graf 7: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2020	25
Graf 8: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2020	26
Obrázok 1: Štruktúra krajiny vo Veľkom Horeši a okolí.....	5
Formulár 1 (Ú1): Zámer spracovania PHSR	9
Formulár 2 (Ú2): Harmonogram spracovania PHSR.....	10
Formulár 3 (Ú8): Štruktúra dokumentu	10
Formulár 4 (A7): Ex - ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií	40
Formulár 5 (A8): STEEP analýza.....	45
Formulár 6 (A10): SWOT analýza.....	46
Formulár 7 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov.....	53

Formulár 8 (P1): Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa oblastí	55
Formulár 9 (P2): Zoznam ukazovateľov cieľov/prioritných oblastí PHSR.....	61
Formulár 10 (P3): Súhrnný prehľad projektových zámerov obce	64
Formulár 11 (R1): Akčný plán	71
Formulár 12 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania	75
Formulár 13 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia	77
Formulár 14 (F5): Model viaczdrojového financovania – intervenčná matica.....	78
Formulár 15 (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR.....	79
Formulár 16 (F3): Hodnotiaca tabuľka pre výber projektov	85
Formulár 17 (Z1): Schválenie PHSR	86